وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

سپاس بیقیاس خالق بیچون را کہ بستطاب باب نصاب آمیخت بہ

مختصر الوقایہ

معہ

ترجمہ فارسی و افغانی

حسب فرمایش ارجمند ان کل احمد جان و شیر محمد جان طال اللہ عمرہما و بیاض

در مطبع فیض عام محمدی بہتمام پریر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رافع اعلام الشريعة الغراء احياء لها شجرة
اصلها ثابت وفرعها في السماء والصلوة على رسوله محمد
افضل الرسل والانبياء وعلى آله واصحابه نجوم الاقتداء
والاهتداء وبعد فان العبد المتوسل الى الله تعالى
باقوى الذريعة عبيد الله بن مسعود بن تاج الله بن سعد

وانجح حاجة نرجوه الله خير الدارين يقول قد الف حمد

وفتح حمد شود و کوشش و روزی کند خدا تعالی بتبریز و جهان بگیرد مسلمانان و فتح شود بر ایشان

للحصلين عن حفظه فاتخذت سنة هذا المختصر مشتملا على

طالبان اذا دکرون وی نه روایت پس فتم ازواین فخر ما در طالبیکه مشتمل است بر

طالبان لبداد ولود وقایه روایت پس دام هست لد هنده مذه المختصر مشتمل

ما لابد منه لطالب العلم عن حفظها فكل من احب

اگر کز نیست ازو طالب علم را ازیاد دکرون این مسائل پس کسی که بود ست دارد

هنشته چه ضرور دیه لد هنده طالب علم لبود لبداد ولد هنو مسائل نه هر کس لد احبد و قوی

استحضار مسائل الهداية من حفظ الوقاية ومن علم

یاد دکرون مسائل بدایه را پس لازم ست برود یاد دکرون وقایه را وایه کسی که

یاد بدیل مسائل هدایه لبود پیوسته لازم دیچ پرهنه یاد ولد وقایه را وهر که یاد کرد وقایه را لبود

الوقت فليعترف الى حفظ هذا المختصر عن العناية ان

زمانه پس باید که بگرداند این مختصر واکه قصد پرهنه یق نه متداول

الهداية كتاب الطهارة فرض الوضوء غسل الوجه

رهنمای ست کتاب طهارت ست دربیان طهارت فرض اهارت شستن روی ست

وضو یاد ده کتاب ثابت دیه پیدا دن دو گیتی فرض اوراسه وضو یاد ده مخ

من الشعر الى الاذن واسفل الذقن ويديه وجليه

الروی تا موی سر زیر زنخ وشستن هر دو دست هر دو پای

دن پیشتو تندی تر خو تو فق او تو بلا نبود خشی او ولد د دارو یاد دارو

مع مرفقيه وكعبيه ومسح ربع راسه وكل ما يستر البشرة

یاد هر دو کعبین ومسح کردن سر یک سوم سر وهر چی پوشاند

من خيته وسنة البداءة بالتسمية وغسل يديه

از ریش تو هی وست آهست اهارت کردن ست بنام الله وشستن هر دو دست تا

لد زنخ د صوفیه اوسنت داوا سه اهارت کردن بگویم بسم الله او ولد د دارو داوا

إلى رسغيه ثلاثا المستيقظ والسواك وغسل أنفه

بینی بیرون آوردن ۱۲ مسواک کردن ۱۳ مستیقظ بیدار شدن ۱۴ رسغ بند دست

ثلاثا وإن شك فيه وندب بكفه ثم شماله ثم يديه جاز لو بغير يديه أو سواكه كما في الزيلعي

سه بار اگر شک کند در آن و مستحب است که بگیرد آب را بکف راست پس بکف چپ پس بدو دست جایز است اگر بگیرد بغیر دو دست یا بمسواک او چنانکه در زیلعی است

ومبالغة بكفه وخلل اللحيه والأصابع وتثليث

والمبالغة في الاستنشاق

و مبالغه کردن در آب بینی و خلال کردن ریش و انگشتان و سه بار

وبرد وندب بكر بوده وإطالة الكوع في وضوء أو كوثر

و مستحب است خنک بودن آب و دراز کردن کوع در وضوء او کوثر

الغسل ومسح كل الرأس مرة والأذنين بماء

غسل و مسح همه سر یک بار و مسح هر دو گوش به آب پاک

جديد وخلل أو تحت شعر خفيف أو بخفيف وبرد وإطالة الغرة والتحجيل

نو و خلال کردن او زیر موی خفیف او بخفیف و خنک بودن و دراز کردن سپیدی

والنية والترتيب والولاء ومسنحبه الميامن

و نیت و ترتیب و موالات و مستحب است راست

والترتيب أو تقليب أوفى دمى فى وابل أو مسجد ثم له نهاية طرف له

و ترتیب او تقلیب او فی دمی فی وابل او مسجد ثم له نهایة طرف له

ومسح الرقبة وما فضل ما خرج من السبيلين

و مسح گردن و زیادتی آبی که خارج شود از دو راه

أو غيره أن كان نجسا إلى ما يطهر وإلا فثلث

یا غیر آن اگر باشد پلید که روان شده بود بآن جایگاه که پاک کرده میشود و اگر نه

دمار فيقان أحمر به البزاق لا ان اصفر به

خون نیم اگر سرخ شود بآن آب دهن و اگر زرد شود بآن

وغيره ان ملأ الفم لا بقيا صلا وما ليس بخد

و غیر آن اگر پر کند دهن را اگر چه باقی نباشد و اگر نه

Marginal boilerplate in Urdu/Arabic

الیس بخس دنوم متکئ الی ما اوازیل لسقط والاعماء

بہت پیہ — وجواب نجرد نہ — ہاں چہ گر کردہ شود سیقہ نگیرد زندہ و مجروحی
مردہ پلیت — اوخوردہ نگیرد وطہ پہ عضو شہ چہ گر پیش شہی اوپر وی نجاہا وہوسی آید

والجنون وفهقهة بالغ فی صلوة مطلقة والمباشرة

دیوانگی — وقہقہ — بالغ — در نماز کامل — در ہمہ حالت
او یوسنوب — اوخندہ قہقہ — دسیہ یا بالغ کامل کس او صحبت

الفاحشة لا مس المراة والذكر وفرض الغسل غسل

فاحشہ — دست کردن زن — وذکر — وفرض غسل ستن
واحشہ — سہ سد کولہ پنہ او وذکر — اودہ صد غسل دال دی

فمه وانفه وكل البدن وسنته ان يغسل يديه وفرجه

ای دا اصل دی دہ سدہ دی
وسنت غسل شش پر دوست دستونہ خوا
خولہ پہ او پوزی اودہ قولہ بدن اوسنت دہ صد غسل دال دا دہ لاسونہ او سترہ

ويزيل النجاسة ثم يتوضاء الا رجليه ثم يفيض الماء على

دور کړی نجاسی بیا له دا ن آبہ ت کند — گر نشوید بر دو بیا له دا ن آب بگر
او اوت کړی لیدی پس له مخہ دا رس وگرد نگہ دہ او بیا پہ بین توشہ دا وجود او جا

بدنه ثلاثا ثم يغسل رجليه في المستقر ويكره

بدن خو دی ہ ر بیا له دا ن نشوید پر دو پا ے خو د آب بہ ځای چہ شو د آب بہ ځای نہ کند

لذات الضفيرة ان يبتل اصلها وموجبه انزال مني

صاحبہ زلفہ دار ستہ دن — تیغ اں دو ماجب کشتہ و حصل انزال منی دی
صاحب لوہ دہ دلہ دہ — او واجب گو ځی د غسل او ال د منی دے

ذي دفق وشهوة عند الانفصال وغيبة حشفة

کہ صاحب پر شش و شہوت بود نزد جدا شدن و غائب شدن سر ذکر
پر حشفہ دقوب او سہوت دے پہ وخت د جدا کیدلہ او غائبیدو دلہ د سر د ذکر

فی قبل او دبر علی الفاعل والمفعول به ورفع ما استیقظ

در قبل یا دبر بر فاعل و مفعول به او و دویدن بیدار شونده
بود و ماند یا بود در ستر کس به فاعل او به مفعول به هضه ارایه لد دبیه اراده لک

المنی او المذی وانقطاع الحیض والنفاس لا وطء بهما

در خواب منی یا بادی را و قطع شدن حیض و نفاس و وطی کردن جایز نیست
به خواب کردن منی یا مذی را و قطع کند لد دحیض حد نفاس نه وطی کردن جایز است

بلا اثر الا وسخ جسمه والبدن ولا حرام وعفر وطیها

بی اثر الا وسخ شده جسم او بدن و نه حرام و نه مکروه و نه حرام و نه مکروه وطی او
ف لما نزل الا وسخ شود پاره و نه چیزی او و نه دارد را خلط و حرام و نه مکروه او

بماء السماء والارض وان تغیر بالمکث واخلاط طاهر

به آب آسمان و زمین و اگر تغیر شده به بسیار ماندن و با خلط طاهر پاک شده
باب باران و زمین

الا اذا خرجه عن طبع الماء او شرب عنه او هو ماء یعصر

مگر که خارج کند او را از طبیعت آب یا نخورد حیوان آب را و حلال گوشت نباشد و آب
مگر که خارج کند او را از طبیعت آب یا نخورد حیوان آب را و حلال گوشت نباشد و آب

النظافة وان اختلط به نجس فان کان جاریا لم یتنجس

پاک کردن و اگر خلط شده باشد آب چیز پلید پس اگر روان باشد جاری یا نه در رده
به هضه یا کردن و اگر خلط شده باشد آب چیز پلید پس اگر روان باشد جاری یا نه در رده

عشر فی عشر لم یتنجس الا ان غیر طعمه او

که ظاهر گردد در بدن آن به که نگردد نجس آب پلید مگر که تغیر دهد آن را به که تغیر دهد آن را
چه در ظاهر بود که هضه یا در باطن که هضه یا او به نزدیک آن که نگردد نجس آب پلید مگر که تغیر دهد آن را

لونه او ریحه وان لم یکن حاجز نجس قلیله کالبول

رنگ آن را یا بوی آن را و اگر نه باشد حاجز پلید گردد و کم نیست چون بول حیوان
رنگ آن را یا بوی آن را و اگر نه باشد حاجز پلید گردد و کم نیست چون بول حیوان

فروخت کردن و خریدن و اجاره دادن و گرفتن و شرکت کردن و وکیل کردن و وکیل شدن و ضمان و حوالت و صلح و اقرار و عاریت و ودیعت و غصب و شفعه و قسمت و مزارعت و مساقات و احیاء موات و حجر و اکراه و حیل و مفقود و آبق و لقطه و مضاربت و وقف و هبه و وصیت و فرائض و بغاة و محاربان و مرتدان و زندیقان و ساحران و تارکان نماز و روزه و زکوة و حج و جهاد و قربانی و عقیقه و صید و ذبایح و اطعمه و اشربه و لبس و زینت و کراهیت و حظر و اباحت و تداوی و رقی و تمائم و فال و طیره و استسقاء و کسوف و خسوف و استخاره و مشاورت و تعزیت و وصایا و مواریث و سیر و جزیه و عشر و خراج و امارت و قضا و شهادات و دعاوی و حدود و قصاص و دیات و اشربه و ظروف و آنیه و ادهان و تصاویر و ملاهی و ختان و حمام و حفر بئر و آبگیر و نهر و مسجد و بناء و غسل میت و کفن و دفن و نماز جنازه و شهید و قبر و زیارت قبور و مسائل متفرقه و آداب و اخلاق و مواعظ و حکم و امثال و اشعار و رقائق و ادعیه و اوراد و اذکار و تلاوت قرآن و تفسیر و علوم قرآن و حدیث و اصول حدیث و اسماء رجال و فقه و اصول فقه و کلام و عقائد و فرق و تصوف و سلوک و اخلاق و تاریخ و سیر و ادب و لغت و نحو و صرف و معانی و بیان و بدیع و عروض و قافیه و قواعد شعر و انشاء و محاضرات و مناظرات و مکاتبات و مکالمات و مطایبات و معمیات و منثور و منظوم و متفرقات و ملحقات و تکمله و ذیل و فهرست و غیر ذلک

مائی المولدة ومالیس لہ دم سائل ولا یتوضا بماءہ

پھر جب وہ آب دان جو ان کی نشاندہی مراد یا فرمان روان دکن وہ شور و ایذیت یا کیڑے پیدا نہ ہوں پاک ہو کر ہیں اور عضو جیوان جس کا دم بہتا نہ ہو مثلاً چھپکلی

اعتبر من شجر اوثمر ولا بناء استبعل لقربتہ اولروحد

پھر وہ شجر جس کا پھل یا درخت یا زرہ سوہ وغیرہ ان آب کے استعمال کر دہ ہو جواب ہو اور ایسی شوی پر کہ لوگ نہ یا لدیہ فی الوقت وغیرہ اور یہ ہیئت اسقاط کی ہو شرعاً پاک ہو

وکل اھاب اذا دبغ فقد طھر الا جلد الخنزیر والا ادمی منہ

اور ہر چرم خام کہ رنگ کردہ شود پس تحقیق پاک شد گردیم مرگ و آدمی و آنچہ جیوانگ اور عضو نجس مثل خون وغیرہ کہ نجاست پر ہے پاک نہیں ہوتا

طھر جلدہ بالدبغ طھر بالزکوۃ ولحمہ حرام کلہ

پاک میگردد چرم او بہ رنگ پاک کردن و بچمبر پاک میگردد گوشت او حرام خورد نی

پاپوش خود نہ وغیرہ پاک ہے پاپوش چمڑہ کا اور ہر ایک پاک ہے

فلا وشعرالمیتہ وعظمھا وعصبھا طاھر من کذا الانسان

پس و پاک و موئے مردار و ستوان آن و پے آن پاک ہیں ہر چند انسان ہی

فصل بئر فیھا نجس ومات فیھا حیوان ولا نفخ

فصل بئر یکہ در آن نجاست بود و حیوانے مرد و نہ فخ نہ کردہ بود

افنفخ ومات مثل آدمی وشاۃ او کلب یترح کل

ریزہ ریزہ شدہ بود و مانند آدمی یا بز یا سگ شدہ بود

مایھا ان امکن والا فقدر ما فیھا یفوق ذی صبار

آب آن اگر ممکن بود و الا قدر آن آبے کہ در آن بقدر دو صد دلو آب کشیدن شود

Marginal Urdu commentary

وفي نحو دجاجة اربعون للاستبرى في نحو عصفور نصف

ودر مانند کبوتر چهل و نیم روز است و در مانند گنجشک نصف

او مثل و در مرغ خانگی بیست روز و در کبوتر پانزده روز و در گنجشک نیم روز

ذلك دلواً وسطاً وغيره احتسب به ويحبس من وقت

آن بدو دلو میانه و غیر او بحساب کرده شود و در وقت

الوقوع ان علم والا فمنذ يومه وليلته وان شفع او اقتصر

اتفاق آن اگر معلوم بود وقت او را اگر معلوم نبود از وقت بیرون آمدن آن گرفته شود

و در شب و روز تمام یا ناقص و اگر معلوم نبود از وقت بیرون آمدن روز و شب گرفته شود

فمنذ ثلاثة ايام وليلتها وقالا فمنذ يوم وجد وسوران

پس اگر سه روز و وقت سه شبانه روز و گویند یاران او گویند که از وقت بیرون آمدن روز و شب

پس اگر سه روز و سه شب گرفته شود و گویند یاران او گویند که از وقت بیرون آمدن روز و شب

والفرس وحشا كاكول اللحم طاهر وسباع البهائم نجس والهر

و اسب و در حد آنست که خورد بیضه و گوشت او پاک است و پلیدی خورد و در حد آنست که

او در آنست او در حیوان آن چنانست که حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم فرمود که

والدجاجة الجلالة وسباع الطير وسؤرها التي تأكل الجيف مكروه

و مرغ خانگی که خورد مردار و گوشت مردار و درندگان مرغان و دیگر

و پلیدی خورد و مردار مکروه است و پلیدی خورد و مردار

والحمار والبغل مشكوك بتوضأ به ويتيمم ان عدم

و خر و استر مشکوک است باین که وضو باو توان کرد و تیمم توان کرد اگر آب

غيره والعرق كالسؤر فصل اليمم يخلف الوضوء

دیگر نباشد و عرق مانند پلیدی خورد است فصل در بیان تیمم

والغسل عند العجز عن الماء لبعده ميلا او لمرض او برد

وغسل را نزد عاجز شدن از آب بسبب دوری مزیدکرده یا بسبب بیماری یا
او غسل کرده پرستار یا چیزکه او را بدو رنج میرسانیده باشد بیمار کرده یا بسبب
سرد

او لعدم او لعطش او لعدم آلة او لخوف فوت ما

یا دشمن یا تشنگی یا بدون اسباب شدید آب یا بسبب خوف هلاک شدن
یا بدهن یا اللتندی یا خوف ازدیاد مرض یا بسبب دهلاکت

يفوت لا لو خلف لصلوة العيد بن اتيد اء او بنا ء

عید فوت شود بخلاف صلوة العید بن اتیدا ء او بنا ء

والجنازة لغير الولي وهو صيرورته مسح وجهه وتربيله

و جنازه نماز جنازه مرد بولی را و نیست مر غیر ولی را بدیدن روی او و تر کردن سر او

مع مرفقيه على كل ظاهر من جلس لا مرهن ولو لا ينفع

با آرنج هر دو بر هر چیزیکه بر آن جلس زین باشد اگرچه بلا کرسی
و نه بر چیزیکه بر آن جلس او رهن باشد و نه بر چیزیکه بر آن جلس او نفع نکند

وعليه مع القدرة على الصعيد بنية اداء الصلوة

و واجب است بر یافت کننده بر غیر آب بنیت ادا نماز

ويصح قبل الوقت والطهر من الرقيق ويصلي بواحد

و صحیح است پیش از وقت و پیش از طهر از بنده و میکند بدو نماز

ما شاء وينقضه ناقض الوضوء وقدر ما يسعه ماء

هر چند خواهد و میشکند او را هر چیزکه میشکند وضو را و قدر نماز

الطهرة لارتكابه اصلا وندب لراجيه صلوته في آخر وقتها

ویجب طلبه قدر غلوة ان ظنه قريبا والا زكره في

الرجل لا يعيد الصلوة فصل المسح على الخفين جاز

الحدث دون من عليه الغسل وفرضه خطوط قدر

ثلاث اصابع اليد في اسفل من الساق وبخر

على الخرموقين وكل ما يستر الكعب ويمكن به السفر

وشرط كونها ملبوسين على طهر تام ووقت الحدث لا في

الجبيرة ولا بأس بسقوطها الا عن برء ولا يمسح ما

غير الرجل الاهي ومدته للمقيم يوم وليلة وللمسافر ثلاثة

ایام ولیالیها من وقت الحدث وناقضه ناقض الوضوء

ومضى المدة وخروج اكثر العقب الى الساق وبعد احد

هذين يجب غسل رجليه فقط وبنعه خرق يبد مسح قدمه

ثلاث اصابع الرجل صغرها وبجم خرق خف لا خفين

وفي سفر المقيم وعكسه قبل تمام يوم وليلة يعتبر الاخير

بعد ما ينزع فصل الحيض ينقضه رجع بالغة لاداء

بها ولا ايام واقله ثلاثة ايام وليلياها والذروة عشرة

وَاَقَلُّ الطُّهْرِ خَمْسَةُ عَشَرَ يَوْمًا وَلَا حَدَّ لِاَكْثَرِهِ وَالطُّهْرُ

وقلت طہر پاکی پانزدہ روز ہست وبیشت حد اکثر مدت طہر را

وَكَمْ مُدَّةُ پاکی پانزدہ روز ہست وبیشت حد اکثر مدت طہر را

اَوْ كَمْ مُدَّتُهُ پاکی کمتر پانزدہ روز ہست وبیشت حد اکثر مدت طہر را

وَالطُّهْرُ

اَوْ طُهْرٌ

وطہر

اَلنَّخْلُ فِي مُدَّتِهِ وَمَا رَأَتْ مِنْ لَوْنٍ فِيهَا سَوَى الْبَيَاضِ حَيْضٌ

نخلہ در مدت حیض وآنچہ بیند زان از رنگ در مدت حیض بطہر از سفیدی حیض نیست

نخلہ در مدت حیض اوست وآنچہ بیند زان از رنگ در مدت حیض بطہر از سفیدی حیض نیست

نخلہ در مدت حیض اوست وآنچہ بیند زان از رنگ در مدت حیض بطہر از سفیدی حیض نیست

يَمْنَعُ الصَّلٰوةَ وَالصَّوْمَ وَيَقْضِي هُوَ لَا هِيَ وَدُخُولَ الْمَسْجِدِ وَالطَّوَافَ

منع میکند نماز وروزہ را وقضا آورد او روزہ نہ نماز ومنع میکند در آمدن مسجد وطواف

منع کند نماز وروزہ را وقضا آورد او روزہ نہ نماز ومنع میکند در آمدن مسجد وطواف

منع کند نماز وروزہ را وقضا آورد او روزہ نہ نماز ومنع میکند در آمدن مسجد وطواف

وَاسْتِمْرَاعَ مَاكُثَ الْاِزَارُ وَلَا تَقْرَبُهُ الْجُنُبُ وَنِفَاسُ بِخِلَافِ

ونفع بان مضو کہ زیر ازار ست وتوان طایفہ باشد جنب ونفاس خلاف

وتقع بان عضو کہ زیر ازار ست وتوان طایفہ باشد جنب ونفاس خلاف

وتقع بان عضو کہ زیر ازار ست وتوان طایفہ باشد جنب ونفاس خلاف

اَلْحَدَثِ وَلَا يَمَسُّ هُوَ لَا مُصْحَفًا اِلَّا بِغِلَافٍ فَجِفَافٍ وَكُرِهَ بِكُمِّ

از حدث ودست نگذارند این گروہ قرآن را مگر بغلاف کہ جدا باشد وکروہ ست بآستین

از حدث ودست نگذارند این گروہ قرآن را مگر بغلاف کہ جدا باشد وکروہ ست بآستین

از حدث ودست نگذارند این گروہ قرآن را مگر بغلاف کہ جدا باشد وکروہ ست بآستین

وَلَا دِرْهَمٍ فِيهِ سُوْرَةُ الْاِبْصَرَةِ وَحَلَّ مَحْوُهُنَّ فَطَهُرَ بِهَا

ودست نگذارد روسیہ را کہ در سورہ باشد قرآن را بپیرایہ وحلال ست ومحو کردن سورہ بآب پاک

ودست نگذارد روسیہ را کہ در سورہ باشد قرآن را بپیرایہ وحلال ست ومحو کردن سورہ بآب پاک

ودست نگذارد روسیہ را کہ در سورہ باشد قرآن را بپیرایہ وحلال ست ومحو کردن سورہ بآب پاک

لَا لِوَطْءِ حَيْضٍ وَالنِّفَاسُ قَبْلَ الْغُسْلِ دُوْنَ مَوْضِعِ لَا حَلَّ مِنْهُ

پس آنرا مرد مر حیض را یا نفاس را پیش از غسل مگر بقدر موضع کہ پاک شدہ باشد پس روا ست از ان

پس آنرا مرد مر حیض را یا نفاس را پیش از غسل مگر بقدر موضع کہ پاک شدہ باشد پس روا ست از ان

پس آنرا مرد مر حیض را یا نفاس را پیش از غسل مگر بقدر موضع کہ پاک شدہ باشد پس روا ست از ان

اِلَّا اِذَا مَضٰى وَقْتُ سَبْعِ الْغُسْلِ وَالتَّحْرِيمَةِ وَالنِّفَاسُ دُوْنَ

مگر وقتیکہ گذرد زمانیکہ بقدر غسل او وتکبیر احرام او وآنچہ نفاس دون حیض است

مگر وقتیکہ گذرد زمانیکہ بقدر غسل او وتکبیر احرام او وآنچہ نفاس دون حیض است

مگر وقتیکہ گذرد زمانیکہ بقدر غسل او وتکبیر احرام او وآنچہ نفاس دون حیض است

الولد لأحد لا قلة له واكثره اربعون يوما وهو لام

ولد بہ اندک مدت حمل و ولد را و اکثر بہ اندک چہل روز ہست و النفاس

ولد را حی او مستند شد بہ حمل او اکثر و ما مخدوش و رحمی شد

من الاول خلا فالمحمد وانقضاء العدة من الاخير اجماعا

از اول ہست خلاف ہست مر امام محمد را و بیان شد کہ ولد ثانی مدت اول را پس ہست باقی

او اول مدہ حملی و ہی امام ابو حنیفہ و ابو یوسف عدہ ام ولد بہ وضع حمل ثانی و ہی

ويسقط ببعض خلقه ولد فصيريه نفسا ولا ينقضي به

و بیارد بہ گوشت کہ دیدہ شود بعض امام او ولد بہ پس برگردد بان نفاس و گیرد کہ ام ولد

او اول مدہ حملی و ہی امام ابو حنیفہ و ابو یوسف عدہ ام ولد بہ وضع حمل ثانی

ويقع المعلق بالولد وتنقضي العدة به وما نقص عن اقل الحيض

و واقع میشود ام معلق بہ ولد و میگردد عدت بان بہ سقط و آن چہ یک گردد اقل حیض

او اقل گیرد ام معلق بہ ولد او بہ بری شدن عدت بہ سقط او بہ صورتیکہ گردد اقل حیض

او نزاد ما حيض المبتدءة وهو عشرة او على نفاسها وهو اربعون

یا بیارد بہ مرت حیض مبتدا و آن دہ روز ست یا بر نفاس مبتدا و آن چہل روز ست

یا بیارد بہ شش مرت حیض مبتدا او بر عدد نفاس و زنی کہ یا بہ عادت خود

او على عادة فيها وجاوز اكثرها وما دان حامل استبرئت

یا بر عادت او در حیض و نفاس و تجاوز کرد او را اکثر حیض او نفاس و دیگر بہ ندید در ان خاتم

یا بہ مبتدا بہ حیض و نفاس کہ ابتدا کرد و نکرد او را اکثر حیض او نفاس او عدت در حق حامل

يتم صلوة وصوما ووطيا ومن لم يحض عليه وقد فرض لا

تمام کند نماز را و روزہ را و جماع را و کسی کہ نہ شد بر او حیض و بود کہ فرض شد

تدع من استحاضة او رعاف او نحوهما توضاء لوقت كل

ترک کند از حیض استحاضہ یا رعاف یا مانند ایں وضو بگیرد برای ہر وقت

فقہ القدیر

ویصلیه فیه ماشاء فرضا او نفلا ویقضیه خروج الوقت

وکذا لو بان ان فی وقت العصر او بعد فرض شمسه بالفعل وشک فی انه ادرکها صحیحة ام لا وقت

او وجد کذلک فیه مقدار رکعة کفی هو حینئذ فرض یؤدیه فرضا ونفلا ویقضیه خروج الوقت

کطلوع الشمس لاداء خوله کالزوال فصل یطهر الشیء عن

ماند ادراک آنرا نه در آن ماند زوال فصل پاک گردد چیز از

پرسش که خشک شود به برداشتن زوال فصل پاک شدن چیز به

بجنس مرئی بزوال عینه وان بقی اثر یشق زواله بالماء و

بهیچ دیده نمیشود به ورنش ذات او واگر چه باقی ماند اثر یکه مشق بود در رفتن به آب

بلیچه نیامد بهیچ نوع که ازاله آن ذات را باقی نباشد اثر یکه سخت بود که ازاله آن کوشش باید کرد

بکل مائع مزیل وعما لم یر بغسله وعصره ثلاثا ان امکن و

و بهر چیز که پاک کننده باشد چون بشوید و از آن دیده نشود و اثر آن بدان چیز نماند

اربه هیچ نوع اثر که ازاله آن باید کرد اگر بعد شستن و فشردن آن چیز سه بار اگر ممکن بود

الا بغسل ویترک الی عدم القطرات ثم وثم وعن البئر بغسله

اگر نشود بشستن و ترک کرده شود تا نچکیدن پس دیگر بار بشویند و در کوزه نچکیدن واز نمی نماند

کرده نیاید شستن و ترک کردن تو نچکید تا نچکیدن پس دیگر بار بشویند و باز هم همچنین تا نماند

اوفرک یابسه والخف عن ذی جرم وانه لک بالارض

یا بمالیدن خشک او پاک بگردد موزه از نجاست جسته و اثر جرم خشک نماند یا بمالیدن بر زمین و

یا بسیدن و جرم و هیچ اثر یا باید که نماند جسته و اثر جرم و هیچ شود به بسیدن و مزاوله

عن شعره بالغسل فقط والسیف ونحوه بالمسح والنساط

از موی شمشیر و مانند آن بشستن تنها و شمشیر و مانند آن بمسح کردن و نساط

بر زمین آب بر دویدن شبانه روز و آنچه متصل به آن باشد و جدا نگردد

یجری الماء علیه یوما ولیلة والارض وما اتصل بها کالحصر

به قوت بود او به به هیچ نوع بشود از دو اثر و مترشح نشود و هیچ عضو متصل به آن عضو گردد و

والكلاء يابس وذهاب الاثر للصلوة والتيمم وبعي

مادون ربع الثوب من نجس خفيف كبول فرس

وما اكل لحمه وخرء طيره كبوله وما اخرء طيره كبوله

فطاهر الا خرء الدجاجة فانه غليظ كسائر ما خرم من

الخمر حين والدم والخمر فيعفى منه قدر الدرهم وهو مقدار

مثقال في الكثيف وقدر عرضا لكف في الرقيق وبول

انضح مثل رؤس الابر ليس بشيء وما فوقه غير

بخس كعكسه وبهما دالقدر طاهر كما رضار نجس

وَيُفْضِلُ عَلَى ثَوْبٍ بِطَاهِرَتِهِ مُخَيَّطَةٍ وَعَلَى طَرَفٍ بِسَاطٍ طَرَفٌ

آخِرَ مِنْهُ بِجِنْسٍ وَفِي ثَوْبٍ ظَهْرِهِ يَدُهُ وَلَا بِجِنْسٍ يُحْتَجُّ

يَقْطَعُ مِنْهُ شَيْءٌ أَنْ عَصَرَ أَوْ وَضَعَ رُطْبًا عَلَى مَا طِنٍ يَابِسٍ

فِيهِ سَرْقِينٌ وَيَبِسَ أَوْ نَسِيَ مَحَلَّ النَّجَاسَةِ فَغَسَلَ طَرَفًا مِنْهُ

فَيُطَهِّرُ بِالْغَلَبَةِ وَلَا يَضُرُّ مَا تَنَجَّسَ بِهِ بَعْدَ الْغَلَبَةِ

فَصْلٌ الْأَشْيَاءُ مِنْ كُلِّ حَدَثٍ غَيْرِ النَّوْمِ وَالرِّيحِ

فَصْلٌ فِي الْوُضُوءِ

بِنَجْوٍ حَتَّى يُنَقِّيَهُ سُنَّةٌ لَا بِعَظْمٍ وَرَوْثٍ وَيَمِينُهُ

غَسْلُهُ أَدَبٌ وَلَوْ جَاوَزَ الْمَخْرَجَ أَكْثَرَ مِنْ قَدْرِ الدِّرْهَمِ

وَالْهَادِي عَنْ

إِنْ قُلْتَ أَجِبْ

فواجب فيغسله ببطون الاصابع بعد غسل اليدين

پس واجب است پس بشوید فرج را بباطن انگشتان پس از شستن هر دو دست

مرتبا غرجه مبالغة ثم يغسل يديه وفرجه ويستقبل القبلة

پس واجب است پس بشوید فرج را بباطن انگشتان پس از شستن هر دو دست

واستدبارها في الخلاء كتاب الصلوة وقت

واستدبار قبله در خلاء کتاب نماز بیان اوقات نماز وقت نماز

الصلوة

نماز

ثم الفجر من الصبح المعترض الى طلوع الشمس والظهر من

پس فجر از صبح معترض تا طلوع آفتاب وظهر از

الزوال الى بلوغ ظل كل شيء مثليه سوى فيء

زوال تا رسیدن سایه هر چیز دو چندان غیر از سایه

الزوال وفي رواية مثله والعصر منه الى

زوال ودر روایتی مثل او وعصر از آن تا

الغروب

غروب آفتاب

فواجب فيغسله ببطون الاصابع بعد غسل اليدين

پس واجب است پس بشوید فرج را بباطن انگشتان پس از شستن هر دو دست

مرتبا غرجه مبالغة ثم يغسل يديه وفرجه ويستقبل القبلة

پس واجب است پس بشوید فرج را بباطن انگشتان پس از شستن هر دو دست

واستدبارها في الخلاء كتاب الصلوة وقت

واستدبار قبله در خلاء کتاب نماز بیان اوقات نماز وقت نماز

الصلوة

نماز

ثم الفجر من الصبح المعترض الى طلوع الشمس والظهر من

پس فجر از صبح معترض تا طلوع آفتاب وظهر از

الزوال الى بلوغ ظل كل شيء مثليه سوى فيء

زوال تا رسیدن سایه هر چیز دو چندان غیر از سایه

الزوال وفي رواية مثله والعصر منه الى

زوال ودر روایتی مثل او وعصر از آن تا

الغروب

غروب آفتاب

والمغرب منه الى غيبة الشفق وهو الحمرة وبه يفتي والعشاء

ووقت نماز شام از زوال بيست تا ثلث شب در وقتي وفضيلت سرخي شفق دوم قول اول است

منه والوتر بعده الى الفجر لهما ويستحب الفجر ابدا ايه

از شفق بيست دقيقه تا دو ساعت از شفق دو ساعت و ثلث و بيست دقيقه مستحب است شروع در نماز

مسفرا جبت بمكنه ترتيل بعين آية ثم الاعادة ان ظهر

فساد وضوبه وتاخير ظهر الصيف والعصر مالم يتغير

فساد وضو هم راه و تاخير نماز پيشين تابستان و نماز ديگر تا ممكن متغير نشود آفتاب

فساد بدانكه بعد از فساد نماز پيشين بيارد وي اعاده نكند مگر در وقت و قدر متغير نشده باشد

والعشاء الى ثلث الليل والوتر الى الخرة لمن وثق والا ثنتا

و در نماز خفتن تا ثلث الليل و تاخير كردن و تا اخر شب آن كس را كه اعتماد دارد و بيدار شدن

او بيدار شدن در ثلث الليل اولا خفته و برخاسته شبي هفتجا وتر خواند چرا شايد كه بيدار نشود و نميخواند و

ويجعل ظهر الشتاء والمغرب ويوم غيم يعجل العصر و

و تابستاني پيشين زمستان و نماز شام و در روز ابر جلدي كرده شود در نماز ديگر و

اوجله دي و در تابستان در وقتي اول و تا نيمه اول و در وقت دوم وقتي كه ديگران بجماعت بر پا دارند نماز كنيد او

العشاء وتؤخر غيرهما ولا يعود صلاة وسجدة تلاوة

نماز ديگر و شام تاخير كرده شود در نماز با دانست روا نماز و سجده تلاوت

صلاة فتن او طهر فكري شي فور نفوذ غه او بدو دوا نوخ او سجده دوا تلاوت

وصلوة جنازة عند طلوعها وقيامها وغروبها الا عصر

و نماز جنازه نزديك برآمدن آفتاب و ايستادنه وقت آن و وقت فرو رفتن آفتاب

او نوم و نماز جنازه پيش ازو يا خود فرض او در وقت مكروه نخواند و در وقت مكروه نماز ديگر

يومه ويكره اذا خرج للخطبة النفل فقط وبعد

الصبح الا سنته وبعد اداء العصر الى اداء المغرب

ومن هو اهل فرض في آخر وقته تقضيه فقط لا

من حانت منه فصل الاذان سنة للفرائض

فقط في وقتها ويعاد لو اذن قبله ويترسل مقبلا

واصبعاه في اذنيه ولا يلحن ولا يرجع ويحول فهه

الحيعلتين يمنة ويسرة وان لم يتم الاعلام يستدير

فى المئذنة ولا اقامة مثله لكن يجدر فيها ويزاد قد

قامت الصلوة ولا تكلم فيهما والتثويب حسن فى كل

صلوة ويجلس بينهما الا فى المغرب ويؤذن للفائتة

يقيم وكذا الاولى الفوائت وكل من ابوا فى بانى بهما

اوتهما وكره اقامة لمحدث لا اذانه ولم تعد وكرهما

من الجنب ولا يعاد هى بل هو كاذان المراة والخنثى و

السكران وكره ترکهما فى السفر وجماعة المسجد كالنبى

جامع الرموز ابو الكارم

بیتہ فی مصر وتقوم الامام والقوم عند حی علی الصلوٰۃ

خاص وجود مسجد ودوام امام وعدم ردک حی علی الصلوٰۃ
کودخول پیش صف کی اور دوسرے امام کو قوم پر دوسری جگہ علی الصلوٰۃ

وشرع عند قد قامت الصلوٰۃ فصل شروط الصلوٰۃ ظہر

وشروع کبیر وقدرۃ من الصلوٰۃ
اور شروع تکبیر کرے جب قد قامت الصلوٰۃ فصل سے وطہر ہو بدنا ثوبہ پاکی

بدن المصلی من حدث وخبث وثوبہ ومکانہ وستر

بدن قادری ہے ازالہ حکمی وحقیقی وپاکی ظاہری وباطنی وثوب وبدن
بدن نماز کی کہ عادتاً متدحرکی اور خبیثہ اپوا کی حقیقی وحکمی وقصد اوخفاۃ عضو اوبول

عورتہ واستقبال القبلۃ والنیۃ وعورۃ الرجل من تحت

ستر عورت اور استادن قبلہ ونیت کرنا وستر عورت مرد از بیر ناف تا زانو
عورت سوا دو دست ورو پیر تک پیٹھ اور ہتھیلی اور ہتھیلی اور ہتھیلی

سرتہ الی تحت رکبتیہ ولامۃ ہذا

ستر عورت مرد اور ستر عورت کنیز اس ہے مستثنیٰ اور وہ جو کہ
مادہ سے تولید ہو اور اور اوا اور عورت دیوثی دار ہے سوا ہے ہاتھ منہ کے

وظہرۃ کل بدنہا الا الوجہ والکف والقدم وکشف

وستر عورت زن اصیل ہر بدن اوہت مگر وہ کہ دکھا جائے اور ہر بہت زن چادر عد
اور عورت وحشی اصیل تول پر بدن مع مخرج اوتابل اولیے اور مسلا بدن

العضو ومنع والساق عضو کالفخذ والذکر منفردا

امام مع بیک بار یا وساق تنہا امام ہت یا مدداں اور ذکر عضو
اشہم کوی موخ کرہ اور وہ مع بیوادی امام ہت پیشل پیشل اور ذکر بار ہے اں

والا نشین وشعر نزول و عاد تمرین النجس صلی معه ولم

وفیدا و میگیرد اگر نشیند یا ایستاده دور کند و بس گذارد نماز دیگر و نکند
او خلاف او و پیشتر زود بدو نشود و دیگری نیز که کوتاهی نجس او و گذارد بی نجس بود و نکند دیگری

یعد ولم تجز عاریا وربع توبه طاهر فی اقل من الاقصر

اداره و بیست رد نماز بر هنه و حال آنکه بربع جامه او پاک بود و در ربع نجس
اعاده واجب نیست و اولی نوشتن در میان اعادی را چه دیدم جامه عضد یا گردنه او بر کرد و ربع نماند و

معه وعادم الثوب تجوز صلوته قائما وتتشهد قاعدا

یا آن جامه و گرفته جامه را و درواست نماز او باستاده و مستحب است آن عاجز
بر هنه جامه او بر کرد و نزدیک جماعی اورا و آن نوشتن عضد به کلاه و نحو آن

مومیا وقبله خایف الاسترقا بحیة قبدته ومن بقربه

بشناسد که دشمن نرسیده رود آن بیت بطرف قدرت او و قبله گیرد که در بیت
اشاره کند بقبله و بسوی بدن و نگوید که آن بیت بطرف قبله و عضد او قبله نگوید که بسوی بدن

عین الکعبة وان عدم من یعلم خبرنی ولم یعد محطی

عین کعبه ست که نشان دهد او را قبله گیرد و بیاد گرد نماز را آن خطا شود به
عین کعبه نه او که نزدیک بجهت عضد بدنی عضد نه قبله گیرد و نگوید او نزدیک نماز او خطا شود به عضد

تحری بل مصیب لم تجز وان تحول راکبه مصلیا استدبر

گرداند او بدیگر و اندازه آن نرسیده که نگاه کرده باشد او در آن حال که نماز گذارد نماز او بدرست
چنانکه گوید او بدیگر و نزدیک عضد بدیگر و نگوید او که دیگر و نزدیک عضد بدیگر عضد بدیگر و نزدیک

ولا یقضی جهله جهة امامه اذا علم انه لیس خلفه بل

و مقرر شد از برای علی او بطرف امام خود چون بداند که حقیقی او نیست پس نماز بدرست نیست
او و مقرر شد و دیگر از برای عضد بدیگر طرف امام خود چون بداند که حقیقی او نیست پس نماز بدرست نیست

تقدمه او علم مخالفته وتفسد صلوته واقتدائه ان

پیش شدن او یا دانستن وی مخالفت او و فسد میکند نماز و او یا اقتدا او و اگر

اقتدی متصلا بالتحریمۃ مع اللفظ افضل ویکفی لغیر

الفرض الواجب نیۃ مطلق الصلوٰۃ وشرطہا التعیین

لا العدد وباب صفۃ الصلوٰۃ فرضہا التحریمۃ والقیام

وفرضہ ایۃ فی کل من رکعتی الفرض وکل من الوتر والنفل و

ھا تسمیتی وعندھما ایۃ طویلۃ اوثلث قصار او الرکوع

والسجود بالجبھۃ والانف وبہ یفتی والقعدۃ الاخیرۃ

قدر التشهد والخروج بصنعه وواجباتها قراءة الفاتحة وضم

بقدر اقوات وبیرون آمدن به نماز گذاردن واجب نماز خواندن الحمد شریف کردن به قدر اقوات واجب وترتیل به کار داشتن نماز واجب نماز خواندن الحمد شریف کردن

سورة وسورتها في الترتيب والقعدة الاولى والتشهدان

سورة وسورتها در ترتیب قعدهٔ اول و هر دو تشهد هر دو قعدهٔ اول

سورة را پیش کردن در ترتیب قعدهٔ اول و هر دو تشهد هر دو قعدهٔ اول

ولفظ السلام وقنوت الوتر وتكبيرات العيدين و

والفظ سلام در دعائے قنوت وتر و تکبیرات عیدین و

والفظ سلام در دعائے قنوت وتر و تکبیرات عیدین و

اولا ما قبلها ما بعد الثالث ثم الثالث

اول ما قبل ما بعد الثالث ثم الثالث

اول ما قبل ما بعد الثالث ثم الثالث

اول ما قبل

ويجوز بكل ما دل على التعظيم ولا يشوب بدعاء ولو

ودوا بیشود ہر سیکہ دلالت کند ہر تعظیم کہ نباشد غلط بدعائے اگرچہ بفارسی باشد

اور دوا کرنا ہر وہ چیز جو دلالت کرے ہر تعظیم پر بشرطیکہ نہ ملا ہوا ہو ساتھ دعا کے اگرچہ فارسی ہو

فلو سبحانه لا إله إلا الله بنية الثناء لا بعد ركوع ويقف ويضع يمين

وداند اگر سبحانه الله لا إله إلا الله بنیت ثنا نہ بعد رکوع و بایستد و بنہد دست راست

اور جانے اگر سبحانہ اللہ لا الہ الا اللہ ثنا کی نیت سے نہ بعد رکوع اور کھڑا ہو اور رکھے داہنا ہاتھ

على شماله تحت سرته في كل قيام فيه ذكر مسنون

بر دست چپ زیر ناف در ہر قیام کہ در و ذکر مسنون باشد

بائیں ہاتھ پر ناف کے نیچے ہر قیام میں کہ اس میں ذکر مسنون ہو

ويرسل في قومه الركوع وبين تكبيرات العيدين سكتة

ودر ارسال کند در رکوع و در میان تکبیرات عیدین سکتہ

اور ارسال کرے رکوع میں اور درمیان تکبیرات عیدین سکتہ

واوازد در تکبیر سکتہ بقدر تسبیحہ یا بقدر تکبیر نہ فرادتر کنیں پس

واوازد در تکبیر سکتہ بقدر تسبیحہ یا بقدر تکبیر نہ فرادتر کنیں پس

ثنى ولا يوجه ويتعوذ للقراءة لا للثناء فيقول ١١

اثنی و لا یوجہ و تعوذ کند برائے قرأت نہ برائے ثنا پس بگوید

اثنی و لا یوجہ و تعوذ کند برائے قرأت نہ برائے ثنا پس بگوید

سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك ولا إله غيرك ثم يتعوذ

سبحانک اللھم و بحمدک و تبارک اسمک و تعالی جدک و لا الہ غیرک پس تعوذ

سبحانک اللھم و بحمدک و تبارک اسمک و تعالی جدک و لا الہ غیرک پس تعوذ

لا المؤتم ويؤخره عن تكبيرات العيدين وسكتة لا

نہ مقتدی مؤخر کند او را از تکبیرات عیدین و سکتہ نہ

نہ مقتدی مؤخر کند او را از تکبیرات عیدین و سکتہ نہ

الفاتحة والسورة ويسترهن ثم يقرأ ويؤمن سرا كالمؤتم

فاتحہ و سورۃ و پنہاں دارد ہر دو را پس بخواند فاتحہ و سورۃ و این ہر دو را پنہاں مثل مقتدی

فاتحہ و سورۃ کو پوشیدہ رکھے ہر دو کو پس پڑھے فاتحہ و سورۃ کو اور آمین کہے پوشیدہ مثل مقتدی

يبدر للركوع خافضا ويعتمد بيديه على ركبتيه مفرجا

پس بدید تکبیر برائے رکوع و دران حال کہ زیر تر بود سر نہ و محکم گیرد بدو دست ہر دو زانوہا ی خود را

پس پہونچے تکبیر برائے رکوع کو اور اس حال میں کہ نیچا ہو سر نہ کو اور جمائے رکھے دونوں ہاتھ اپنے دونوں گھٹنوں پر

ويكبر ويرفع راسه ثم يديه ثم كبتيه ويقوم بلا اعتماد

ويكبر ويرفع راسه ثم يديه ثم ركبتيه ويقوم بلا اعتماد

على الارض ان قعود والركعة الثانية كالاولى لكن لا ثناء

ولا تعوذ ولا رفع يديها واذا نهاية افترش رجله اليسرى

وجلس عليها ناصبا يمناه موجها اصابعه نحو القبلة وطعا

يديه على فخذيه موجها اصابعه نحو القبلة مبسوطة قدام

فجلس على اليتها اليسرى فخرج رجليها من الجانب الايمن و

يتشهد كابن مسعود رضي الله تعالى عنهما ولا يزيد عليه و

وبقرء فيما بعد الاوليين الفاتحة فقط وان سبح او

وبخواند در دو رکعت اخیر الحمد در رکعت اول سورة فاتحه در دوم تنها اگر تسبیح بگوید

دعا او ساکت جاز ثم يقعد كالاولى وبعد التشهد يصلي على

ساکت بود جایز است پس بنشیند مثل قعده اول و بعد از التحیات درود بخواند بر

خاص و عام و رواست پس بگوید اللهم صل على محمد و على آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم

النبي عليه السلام ويدعو بالاسئلة من الدنيا ثم

پیغمبر علیه السلام و دعا بخواند از آنچه از سؤال نکرده شود از دنیا پس

يسلم عن يمينه بنية من في الجنة من الانس والملك ثم عن

سلام گوید از طرف راست بدان نیت که هر کس که از جنس آدم و ملائکه پس از جانب

يساره كذلك والمرتضى يزيد امامه فجانبه وفيها

چپ همچنین ست و مقتدی نیت کند امام را در جانب امام و در جهه و جانب

يديه هو وان كان معه امام نية من يليه وكره امام يطول دعاء امامه ويديه وارتفع

اذا حاذاه والمنفرد الملك فقط وفصل بينهم الامام

و فرشته بر راست او بود و منفرد نیت کند ملک را و دیگر فاصل فاصل کند امام را و نوبتی امام

به همه و نیت سلام کند مقتدی از امام خود نیت نکند ملکی را و نه دیگر فاصل فاصل کند امام را و نوبتی امام

في الجمعة والعيدين والفرض وفي الفائتين اداء

در نماز جمعه و عیدین و فرض و در فوائت اول که نماز شام فضاء آن در وقت اول که نماز خفتن ادا در وقت

او قضاء لا غير والمنفرد خيران ادى وخافت

یا فضاء بود نه غیر و منفرد که نماز شام را ادا کند یا قضا و نماز خفتن را ادا کند یا قضا در هر دو

یا قضاء بود هر دو جهر کردن او بهر کدام که شروع کند اگر ادا کرده باشد و اگر قضا کرده

Marginal commentary in Arabic

حیات ابن فضحی وادی الجہر اسماع غیرہ وادنی المخافۃ

اسماع نفسہ وھو المعنی وکذا فی کل ما تعلق بالنطق کا

لطلاق والعتاق والاستثناء وغیرھا وسنۃ القرءۃ فی

السفر عجلۃ الفاتحۃ مع ای سورۃ شاء وامنا عند البروج

وفی الحضر استحسنوا طوال المفصل فی الفجر والظہر وقصارہ

فی العصر والعشاء وقصارہ فی المغرب ومن الحجرات طوال

الی البروج ثم اوساطہ الی لم یکن ثم قصارہ الی الاخر وفی

الضرورۃ یقدر الحال وکرہ تعیین سورۃ للصلوۃ ونیتہ

والمؤتم وكذا في الخطبة الا اذا قام صلوا عليه فيصلي

مقتدی و جمعین و عیدگاہ میں اگر امام وقت کہ خواند صلوٰۃ علیہ وسلم تسلیم پس درود خواند

مقتدی اگرچہ دور باشد یا نشنود بہ مقدار شنوانیدن سید اول صلی اللہ علیہ وسلم تسلیم پس درود خواند

السامع سراً والجماعة سنة مؤكدة والاولى بالامامة

شنوندہ بہ خفیہ و جماعت سنت موکدہ است و بہتر ست بہ امامت

او دیدہ و نیکو بہ تر او جماعت سنت موکدہ ہے او بہتر ہے بہ امامت

الاعلم بالسنة ثم الاقرء ثم الاورع ثم الاسن فان اعبد

بہ شرطیکہ باشد مقدار فرض از علم صلوٰۃ پس اعلم بہ سنت پس اقرء پس اورع پس اسن پس اعبد

عالم ترست بہ سنت بعد ازاں قاری تر بعد ازاں پرہیزگار تر بعد ازاں کلاں تر پس اگر ہمہ حکم

عالم ترست بہ سنت پس اسے کہ مقدار فرض ترپس اسے کہ مقدار پرہیز او کاملتر پس اسے کہ مقدار سن او

فاعرابي او فاسق او اعمى او مبتدع او ولد زنا كره مجانا

اعرابی یا بد کار یا نابینا یا بدعتی یا ولد زنا مکروہ بیشود بہ مانند جماعت

یا اعرابی یا بد کار نہ یا نابینا یا بدعتی یا ولد زنا مکروہ نیزدی بہ مثل و جماعت

للنساء وحدهن فان فعلن تقف كامام وسطهن و

زنان تنہا تنہا پس اگر کردند زنان جماعت است وہ شود امام درمیان او

دختر خاندی پس کہ کند دختر جماعت او درمیان بہ امام بہ مانند بہ حضرت

لحضور الشابة كل جماعة والعجز الظهر والعصر ويقتدي

بہ شرط حاضر شدن زن جوان بر ہر جماعت و حاضر شدن پیرزن بہ پیشین و نماز دگر و اقتدا کند

مثل حاضر شدن زن جوان بر ہر جماعت او حاضر شدن او جماعت پیشین و نماز دگر و اقتدا کند

المتوضي بالمتيمم والغاسل بالماسح والقائم بالقاعد

وضو کنندہ بہ پس تیمم دار و شوینده بہ پس مسح کننده و ایستادہ بہ پس نشستہ

او بس کو تیمم دارد و شوید و بخفین کو دو دست و مسح کو او و او بر نشستہ نماست

والمومي بالموحي والمتنفل بالمفترض لا العكس بامرأة وصبي

و اشارہ کنندہ بہ پس اشارت کنندہ و نفل کننده بہ پس فرض کننده بہ درایت اقتدا بر زنان و کودک

او اشارہ کو کی نرشاد اشارہ کو کی او نفل کو کی نرشاد فرض کو کی او اقتدا نرشاد بر زنان و کودک

وطاهر بعد طاهرة وقارئ بآخر وقارئ بلا وضوء بعد قارئ بوضوء ومتوضئ بعد متوضئ بتيمم

وقارئ قاعد بعد قارئ قاعد وقارئ قائم بعد قارئ قائم ومتنفل بعد متنفل ومفترض بعد مفترض

ومفترض متنفل ويفترض بمفترض لم يصل أو صلى منفردا أو في غير مسجد أو في مسجد

لا يصلي فيه راتبا ولا قارئة بالأولى لا بالفجر ويقوم المؤتم الواحد عن

يمينه والزائد خلفه ويصف الرجال ثم الصبيان ثم الخناثى

ثم النساء فإن حاذته في صلاة مشتركة تحريمة وأداء

فسدت صلاته إن نوى إمامتها وإلا فصلاتها

وطاهر بعد طاهرة وقارئ بآخر وقارئ بلا وضوء بعد قارئ بوضوء ومتوضئ بعد متوضئ بتيمم

وقارئ قاعد بعد قارئ قاعد وقارئ قائم بعد قارئ قائم ومتنفل بعد متنفل ومفترض بعد مفترض

ومفترض متنفل ويفترض بمفترض لم يصل أو صلى منفردا أو في غير مسجد أو في مسجد

لا يصلي فيه راتبا ولا قارئة بالأولى لا بالفجر ويقوم المؤتم الواحد عن

يمينه والزائد خلفه ويصف الرجال ثم الصبيان ثم الخناثى

ثم النساء فإن حاذته في صلاة مشتركة تحريمة وأداء

فسدت صلاته إن نوى إمامتها وإلا فصلاتها

فصل مصل سبقه الحدث توضاء وأتم ولو بعد

فصل نماز ادا کننده بود که سبب بدید آمدن حدث وضو گرفت و نماز را تمام کرد نماز او صحیح باشد یعنی بعمل فصل نوضوء ادا کرده چه در بیعه یا در مسجد و چه در غیر آن

التشهد والاستيناف افضل والامام يجر اخر لى

التشهد مراد سر گردن نماز است یعنی قعده اخیره و تشهد در آن افضل است نسبت بدیگر التشهد اولیه و امام را باید که در قعده اخیره تشهد را بقدر آن دراز کند

مكانه ثم يتوضأ ويتم ثم ان يعود كالمنفرد ان فرغ

مکانه ثم یتوضأ ویتم ثم ان یعود کالمنفرد ان فرغ یعنی اگر امام حدث کند و نماز را بشکند و خود بجای خود بیرون رود و وضو بگیرد و بیاید و نماز را بنا کند بجای خود باید که بیاید و نماز را بنا کند و اگر نه نماز او باطل شود و بمنزله منفرد گردد

امامه والاعادة وكذا المقتدي ولاجل اواعم

امامه والاعادة وکذا المقتدی ولاجل اواعم امام او دانا تر باشد بود و معلم مقتدی همچنین است و اگر دو نماز شد یکی امام و دیگری امام دهندا و فی نهایه شرح اوکحکم مقتدی هم دارد کذا فی الکفایه یعنی اگر امام بیاموزد یا بیاموزد

عليه أو حتلم او قهقه او احدث عمدا او اصابه

علیه أو حتلم او قهقه او احدث عمدا او اصابه برادر یا حدث کند یا قهقهه زند یا بعمد دست گرداند بعورت خود یا بر ران خود یا بر پیش خود یا بر پس خود یا بر سینه خود یا بر شکم خود یا بر پستان خود یا بر بغل خود یا بر بازو خود یا بر دست خود یا بر انگشت خود یا بر ناخن خود یا بر موی خود یا بر ریش خود یا بر سبلت خود یا بر لب خود یا بر دندان خود یا بر زبان خود یا بر کام خود یا بر گلو خود یا بر چشم خود یا بر گوش خود یا بر بینی خود یا بر پیشانی خود یا بر سر خود یا بر پشت خود یا بر پهلو خود یا بر پای خود یا بر انگشت پای خود یا بر ناخن پای خود یا بر موی پای خود یا بر ریش پای خود یا بر سبلت پای خود یا بر لب پای خود یا بر دندان پای خود یا بر زبان پای خود یا بر کام پای خود یا بر گلو پای خود یا بر چشم پای خود یا بر گوش پای خود یا بر بینی پای خود یا بر پیشانی پای خود یا بر سر پای خود یا بر پشت پای خود یا بر پهلو پای

علی نجس و الدعاء بها یسئل عن الناس والاکل والشرب

بر پلیدی و دعا کردن بآں چیزے کہ خواستہ شود از مردماں و خوردن و نوشیدن

بپلیدی و دعا کردن ہذہ خبیثۃ شیئی لہ خلقوہ او خورلے او خیکل

والعمل الکثیر اِی مما یحتاج الی الیدین او یستکثر فی المصلے

و عمل بسیار یعنے آنچہ محتاج بود بدو دست یا بسیار شمرند در مصلے از

و عمل و بسیار یعنے ہمنستہ چہ محتاج بود بدو دست یا بسیار شمرند در مصلے

او یظن الناظر **ان عامله غیر مصل** وکره کل هیئة

یا گمان برد بیننده کہ کنندہ ایں کار نیز نماز گذارنده است و کردن ہر صورت کہ در آں

یا گماں کند کہ کنندہ ایں کار نیز نماز گذارندہ است و کردن ہر صورت کہ در آں

ترک الخشوع و قلب الحصی للسجود مرة و مسح جبهته من

ترک فروتنی و بگردانیدن سنگریزہ را برائے سجدہ مگر یکبار و پاک کردن پیشانی از

ترک فروتنی و بگردانیدن سنگریزہ را برائے سجدہ مگر یکبار و پاک کردن پیشانی از

التراب فیها والسجود علی کورها ثم مسه و افتراش ذراعیه

خاک در حالت اول و سجدہ کردن بر دور دستار خود و گستردن بر دو آرنج

خاک در حالت اول و سجدہ کردن بر دور دستار خود و گستردن بر دو آرنج

وعقص شعره و شد الثوب وکفه و تخصیص الامام

و گره کردن موے را و فراہم آوردن ثوب را و جمع کردن آنرا و تخصیص امام

و گره کردن موے را و فراہم آوردن ثوب را و جمع کردن آنرا و تخصیص امام

بمکان لان قام فی المسجد وسجد فی الطاق والقیام

بجائے کہ اگر ایستادہ باشد در مسجد و سجدہ کند در محراب و ایستادن

بجائے کہ اگر ایستادہ باشد در مسجد و سجدہ کند در محراب و ایستادن

خلف صف او فرجة وجد فیه **وصورة حیوان فی ثوبه**

پس صف یا فرجہ شود در و صورت حیوان یعنے فرق و تصویر حیوان در جامہ او

پس صف یا فرجہ شود در و صورت حیوان در جامہ او

و مشروط چیزہا مذکور شد بآں ہمہ مکروہ شد و اگر ہیچ یک ازیں امور نبود در جامہ و مصلے نہ

وسجوده وجبهته غير خلف وتحت لا ان صغرت جدا

اومحى راسها وفي ثياب البذلة وحصر ان سه الا لاذ

لا للاوعند ما تقرء وعلى باب المسجد والوحي والحدث

فوقه لا لوف بيت فيه مسجد ولا تزيينه وصلوته الخ

ظهر من لا يصلي وقيل الحية والغرب فيهما وتيمما ويؤم

امام الصلاة في مسجد صغير وامامه في غيره فيما يتبع

اليه بصره ناظرا الى مسجده وحاذى الاعضاء الاعضاء

ان صلى على دكان ان لم يكن سترة اي حشب فقدر ذراع

وغلط اصبح تغتر احدی حاجبیه فقهر وکفی

وسبق بری یک انگشت کرا ستاده کرده بیشتر و برابر برای ازدو ابرو و نزدیک تر از گذار دکان و بیشتر

ستره الامام وجاز ترکها عند عدم الضرر والطریق و

ستره امام فرض و اورا بیشتر و ترک ستره به نزدیک عدم گذشتن دراه و

یدرء بالتسبیح او الاشارة ان عدم سترة او مر بینه وبینها

منع کند گذرنده را به تسبیح گفتن یا به اشارة اگر نباشد سترة یا گذشت در میان او و سترة

منع میکند تسبیح گذرنده را به تسبیح و یا به اشارة اگر نباشد سترة یا نباشد بسیار میان او و سترة

فصل الوتر ثلث رکعات وجب تسلیمه وقیل رکوع

فصل وتر سه رکعات است واجب است بیک سلام سلام واجب است بر رکوع کردن

فصل وتر در سه رکعت نماز کند و واجب است بیک سلام و قول یا رکوع کردن

الثالثة یکبر رافعا یدیه ثم یقنت فیها بدا دون غیره

سیم رکعت تکبیر گوید در آن حال که بردارد دو دست را پیش از رکوع قنوت نماز وتر را در سیم رکعت و در غیر وتر نماز

او دو دست را پیش از رکوع قنوت نماز وتر را در سیم رکعت و در غیر وتر نماز

ویقرء فی کل رکعة منه الفاتحة وسورة وتتبع القانت

و بخواند در سر رکعت از و وتر سورة فاتحه و سورة و متابعت کند مقتدی قنوت خواننده را

او دو قنوت هر دو رکعت کنی اندر وتر و قنوت الجد او سورة دیگر که مقدم بود قنوت اوستین کرده

بعد رکوع الوتر یکبر القانت فی الفجر بل یسکت وسن قبل

بعد رکوع وتر و تکبیر قنوت خواننده را در نماز صبح بگوید تکبیر و بشنود قنوت خواننده را

پس رکوع کند و تکبیر نگوید و قنوت نخواند و بر فرض سنت است و سنت است که قنوت نخواند

الفجر وبعد الظهر والمغرب والعشاء رکعتان وقبل الظهر

نماز فجر و بعد از نماز پیشین و نماز شام و نماز خفتن دو رکعت و پیش از نماز پیشین

چهار رکعت و بعد از آن دو رکعت و پیش از نماز دیگر دو رکعت و بعد از دیگر دو رکعت

فيقضي اربعا عند ابي حنيفة فيما ترك في احد وجهي الاولى

پس بیارد نفل کند چهار رکعت امام ابو حنیفه رح در صورتی که ترک کرده فرد یک رکعت از چهار رکعت شام را

معه كل الثاني او بعضه وعند ابي يوسف في اربع مسائل

با همه شفع دوم یا بیش ازان و نزد امام ابو یوسف رح قضا آرد چهار رکعت در چهار حال

يوجد الترك في الشفعين وفي الباقي ركعتين عنده

گرایند شود که ترک کرده فرد در دو شفعه و در باقی دو رکعت و نزد امام

محمد ركعتين في الكل وان لم يقعد في الوسط اوفى

محمد رح قضا آرد دو رکعت در هر سه مسائل و اگر قعده نکند در میان چهار رکعت بایست کرد بر

اربعا وانام اثنين فلا شئ عليه وينفتل ان شاء مو مبيل

چهار رکعت را و تمام کرد دو رکعت را پس هیچ چیز نیست بر او و نظر کند در رکعتی که بسوی آن

خارج المصر الى غير القبلة وقاعدا مومئا قيامه

بیرون از شهر بطرف غیر قبله و گزارد نماز را نظر در حال آن رکعت که با آن رکعت استاده

وكره شروعه نفلا على ظهر الكعبة بلا عذر وقعوده في الصحيح

و مکروه شد نفل را بر پشت کعبه بی عذر و نشستن در نماز در صحیح

وسن التراويح بعد العشاء وقبل الوتر اوبعده على الاصح

و سنت کرده شد اداء تراویح پس از نماز خفتن و پیش از وتر بنا بر اصح

و اوسنت ترک شود به ترک وی و وی بعد از وتر و بنا بر اصح سنت ترک شود به ترک وی

ای اربع رکعات جلسۃ بقدرھا وسنّ ختم مرۃ

یعنے چار رکعات نشستن بمقدار آں وسنت کردہ شدہ ست قرآں ختم کردن یکبار

یعنے خلاصہ آں کہ چہار رکعت نماز تراویح قدر ہر دو رکعت بعد از آں یک بار نشستن و سنت است کہ در آں قرآں ختم کند

ولا یترک بکسل القوم ولا یوتر بجماعۃ خارج رمضان

و اگر امت تنبلی ورزد نماز وتر را بجماعت نخواند جز در رمضان

فصل عند الکسوف یصلی امام الحیّ بالناس

فصل در سیاہ کردیدن آفتاب بگذارد امام جمعہ یا مردمان

رکعتین نفلا مخفیا مطولا قرأتہ فیما یُدعوا

فصل نفل را کہ پوشیدہ بخواند آفتاب و بگذارد یکے امام و دیگر خلق سر

حتی تنجلی الشمس وان لم یحضر صلوا فرادی

تا آنکہ روشن شود و اگر نبود نماز ہم پس بگذارند جملہ علیحدہ

کالخسوف والاستسقاء دعاءً واستغفاراً

مثل نماز سیاہ کردیدن آفتاب است دعا و استسقا و استغفار

مستقبلا وان صلوا فرادی جاز ولا یقلبہ داء

در حالت کہ رو بسوی قبلہ باشد و اگر نماز کردند جملہ علیحدہ جائز است و گردانیدہ نشود حالانکہ بجانب قبلہ رو بسوی قبلہ نماز کردند اولیٰ است

ولا يحضر في فصل من شرع في فرض فاقيمت ان

وحاضر مشروع بسنة فصل جب کہ شروع کرے دوسرے فرض میں اور اقامت ہو فرض دوسرے کی تو حاضر مشروع ہے سنت پڑھنا اور قصد کرے جانے کا اس فرض کی طرف جو اقامت ہوئی ہے اور نہ حاضر کو چاہیئے کہ شروع کرے سنت میں اگر قصد کرے کہ فرض

لم يصل للركعة الاولى او سجد وهو في غير رباعي

نہ پڑھا ہو سنت کو پہلی رکعت اول یا سجدہ کیا ہو دو رکعتوں میں سے اور غیر چہار رکعات

قطع وافتدى وكذا قيده بعد ضم اخرى وان جلسا

قطع کرے اور اقتدا کرے امام کی اور یہی حکم ہے اگر قید کیا ہو بعد ملانے کسی رکعت دیگر کے اور دو رکعتیں پڑھی ہوں امام کے ساتھ اور اگر نہ قطع کرے اور اقتدا نہ کرے یہاں تک کہ امام سلام پھیرے تو پڑھ لے ایک رکعت اور دو رکعت اور کفایت کرے

ثلاثا ثمانيه تحريمة مشغلا الا في العصر و

تین رکعات ان رکعتوں سے جو پڑھی ہیں امام کے ساتھ اور اگر شروع کیا ہو نماز کو بعد ادا کرنے امام کے ساتھ ظہر کی چار رکعتوں میں سے تو پڑھ لے تین رکعتیں اور اگر شروع کیا ہو نماز کو بعد ادا کرنے امام کے ساتھ مغرب کی تین رکعتوں میں سے تو پڑھ لے دو رکعتیں اور اگر شروع کیا ہو نماز کو بعد ادا کرنے امام کے ساتھ عشاء کی چار رکعتوں میں سے تو پڑھ لے تین رکعتیں اور اگر شروع کیا ہو نماز کو بعد ادا کرنے امام کے ساتھ فجر کی دو رکعتوں میں سے تو پڑھ لے ایک رکعت اور اگر شروع کیا ہو نماز کو بعد ادا کرنے امام کے ساتھ جمعہ کی دو رکعتوں میں سے تو پڑھ لے دو رکعتیں اور اگر شروع کیا ہو نماز کو بعد ادا کرنے امام کے ساتھ عید کی دو رکعتوں میں سے تو پڑھ لے دو رکعتیں اور اگر شروع کیا ہو نماز کو بعد ادا کرنے امام کے ساتھ وتر کی تین رکعتوں میں سے تو پڑھ لے تین رکعتیں

كره خروج من لم يصل من مسجد اذن فيه

مکروہ ہے نکلنا ہر اس شخص کا جس نے نہیں پڑھی نماز اس مسجد میں کہ اذان ہوئی ہے اس میں مگر اس شخص سے کہ ارادہ کرے واپس آنے کا اس مسجد میں یا عذر ہو جیسے کہ ہو مؤذن یا امام راتب

جماعة اخرى لا لو بلا بعد الظهر والعشاء الا عند

جماعت اور نہیں مکروہ ہے جماعت دوسری ان کے سوا ظہر اور عشاء کے مگر نزدیک

جماعت بل بمسجد اور یا وہ مسجد جس کے امام و مؤذن مقرر نہ ہوں

قامت في غيرهما بخروج اكثر اذانه او شروعه في اقامة

اذان اور نہیں مکروہ ہے جماعت دوسری ان دو نمازوں کے سوا مگر جب کہ گزر جائے اکثر اذان کا یا شروع کرے مؤذن اقامت

فاذن في غيرهما بخروج اكثر اذانه او شروعه في اقامة

اور اذان دے غیر ان دو نمازوں کے سوا جب کہ گزر جائے اکثر اذان کا یا شروع کرے مؤذن اقامت

الا فاذن وقعد ثم صلى سنة الفجر وقعد في مكانه

مگر اذان دے اور بیٹھا رہے پھر پڑھے سنت فجر کی اور بیٹھا رہے اپنی جگہ

الى الصبح او اقتدى بامام حنفي

یہاں تک کہ صبح ہو جائے یا اقتدا کرے امام حنفی کی

ان ادا ها ومن ادرك ركعة منه صلاها ولا

يقضيها الا تبعا لفرضه ويترك سنة الظهر في الحالين

ويقتدي ثم يقضيها قبل شفعه وغيرهم لا يقضي

اصلا فصل فرض الترتيب بين الفرض الخمسة

والوتر فاتتا كلها او بعضها الا اذا ضاق الوقت و

النبي او فاتت ست فصل يجب بعد سلام احد

سجدتان وتشهد وسلام لو قدم ركنا او آخره او

دو بار سجده و التحیات و سلام اگر مقدم کرد اینها را یا مؤخر کرد عمدا یا سهوا

کره اوغیره واجبا او ترکه ساهیا کرکوع قبل القرءة

کره کرد او را یا غیر او را واجب را یا ترک کرد او را سهوا مثل رکوع پیش از قرءة

مکرر کرد یا تنها یکی کرد واجب یا ترک کرده بود هیچ نمی شود مثل در دفع دور دیگر نمی شود

وتاخیر الثالثة بزیادة علی التشهد والرکوع عمدا و

و تاخیر سوم رکعت بزیادت بر التحیات و دور رکوع کردن و

او تاخیر دو دیگر رکعت بزیادتی به التحیات او دو رکوع کردن او

لجهر فیما یخافت وترک القعود الاول وقبول الکل له

بلند خواندن در آن قرأت که خفیه خوانده میشود و ترک کردن قعدهٔ اول و رجوع نکرد و به

پر دوده اول سجدهٔ نوشتن کسی که در دو رکعتی پنجم اوپیشین او نشناخت او را جهر نکرد قبول

ترک الواجب ولا یجب لسهو الموم بل یسهو اما مه

ترک کردن واجب و نیکرد واجب را سهو شدن مقتدی بر امام بلکه واجب میشود بر امام

ذلک کل واجب او ترک کرد یک واجب پس سهو کرد یک مقتدی امام او را بلکه واجب میشود بر امام

سجد والمسبوق یسجد مع امامه ثم یقضی اذا تم

سجده کند امام و مسبوق سجده کند با امام خود بعد از ان قضا بجا آرد و قضا کند در

اگر سجده کرد امام و مسبوق سجده نکرد تا امام پس او هم قضا بجا آرد و سجده کند

یقعد اولا وهو الیه اقرب قعد ولا سهو ولا قیام

نشست بر قعدهٔ اولی و دوم اگر او بقعده نزدیک بود نشیند و نیست سهو بر آن و لازم نیست

و نه باید و نه بعد و دوم قعدهٔ اول و آخر هر قعده نزدیک بود نه کسی که قضا بجا آرد سهو نه هر قعده

وسجد للسهو وان لم یقعد اخیرا قعد ما یسجد

و سجده کند برای سهو و اگر نشست به قعدهٔ آخر نشسته باشد تا فوت نکرده باشد سجده سهو

او بجا آرد و گر نه باره در سجود آورد که نشیند راست پر آنچه قعده کرده نیست تا قعده نزدیک

وسجد للسهو وان سجد تحول فرضه نفلا وضم

وسجده بکند برائے سہو واگر سجدہ بہ کرد وہ فرض نفل وضم بکند
او سجدہ خود کرد پارہ سہو او کند یعنی اگر سجدہ کرد پس فرض مقدم بطلوع او ضم کرد بہ

سادسة ان شاء وان قعد الاخيرة تم قام

ششم رکعت را اگر خواہد واگر نشست بہ قعدۂ آخر پس اگر سنت بود تمام کند اگر
شاید کہ رکعت نخواہد بزیادت او کند یعنی بہ نیت نفل بود

ساهيا عاد ما لم يسجد وسلم وان سجد تم

بطلوع صفحہ اول عکس
فراموش کنندہ بود اگر رود تا سجدہ نکرد وسلام کرد او را و اگر سجدہ کرد تمام
صدر کرده و بگوید ثم تشهد یعنی پس تشہد بگوید و سلام دہد و اگر سجدہ کرد اگر سنت بود فرض تمام شد

فرضه وضم سادسة وسجد للسهو والركعتان

فرض او و ضم کند ششم رکعات را و سجدہ کند برائے سہو و دو رکعت
فرض مقدم طلوع کرد ضم شود بفرض و رکعت پنجم زیادہ بود و اگر سجدہ کرد

نفل لا شتوبان عن سنة الظهر ومن اقتدى به

نفل است استادہ نشود از سنت پیشین وان کس کہ اقتدا کرد با او
نفل پیشت استادہ نشود از سنت ماس بنشیند او هفت چہار اقتدا او کرد بہ هفت

فيهما صلاهما وان افسد قضاهما واذا سجد

در دو رکعت گذارد ایشان را و دو رکعت فاسد کرد او را قضا بیارد و اذا سجدہ کند یا
بدہ کہ دو رکعت دیگر گذارد ایشان را و اگر فاسد کرد او را قضا بیارد و اذا سجدہ کند

للسهو في النفل لا ينبغي وان نبي صح وان سلم من

برائے سہو در نفل نباید کرد و اگر کرد صحیح است
پارہ دہد سہو در نفل کہ سجدہ کرد صحیح شود و اگر بنائی کرد صحیح نشود
اگر سلام داد بعد از

عليه السهو فهو في الصلوة ان سجد فالا لا ومن

بر او سہو او پس او در نماز است اگر سجدہ کرد او را در نماز است و اگر نہ
چہ سہو بود بر او سجدہ سہو نیست اگر سجدہ کرد او را در نماز است و اگر نہ

شك أول مرة انه كم صلى استانف وان كرر اخذ

در شک شد اول مرتبه که من چند رکعت خوانده ام از سر گیرد و اگر زیاده بر شک بگیرد طرف

یقین کند و بنا بر یقین خواهد شد و اگر نه بنا بر اقل گذارد و دو سجده سهو بجا آورد

بغالب ظنه وان لم يغلب فبالاقل ويقعد حيث

غالب بر گمان خود و اگر غالب نبود گمان پس بنا بر اقل کند به گمان و بنشیند بعد از آن که

غالب بر گمان خود و اگر غالب نبود گمان پس بنا بر اقل کند به گمان و بنشیند بعد از آن که

تم ظنه فيصلي ركعة او ركعتين ثم يسجد للسهو

تمام شود گمان او پس بگذارد یک رکعت یا دو رکعت پس بجا آورد دو سجده سهو را

تم ظنه فيصلي ركعة او ركعتين ثم يسجد للسهو

تمام شود گمان او پس بگذارد یک رکعت یا دو رکعت پس بجا آورد دو سجده سهو را

ثم هو آخر صلوته وفصل يجب سجدة بترك تكبير

پس آن کس در رکعت آخر نماز خود فصل واجب میشود یک سجده در میان او و میان ترک

پس آن کس در رکعت آخر نماز خود فصل واجب میشود یک سجده در میان او و میان ترک

كلوا كه فرا نخواند در رکعت آخر نماز خود فصل واجب میشود به سجده سهو در میان او و میان ترک

كلوا كه فرا نخواند در رکعت آخر نماز خود فصل واجب میشود به سجده سهو در میان او و میان ترک

بان يشير وهو الصلاة بلا رفع يد وتشهد وسلام

بشیر از برداشتن دستها و بغیر از تشهد و غیر از سلام

بشیر از برداشتن دستها و بغیر از تشهد و غیر از سلام

به تدریج نماز خود را خراب کند و بعضی گویند لا سهو فی الدعا و فی الدعا به دسلا

وفيها تسبيح ثلاث تسبيحات في ثلاث من اربع عشرة آية التي

و در سجده تلاوت تسبیح سه تسبیحات واجب است بگوید در یک از آن که آیه چهارده از سوره

و در سجده تلاوت تسبیح سه تسبیحات واجب است بگوید در یک از آن که آیه چهارده از سوره

اعراف او الرعد او النحل او بني اسرائيل او مريم او الحج

اعراف یا رعد یا نحل یا بنی اسرائیل یا مریم یا حج

اعراف او الرعد او النحل او بني اسرائيل او مريم او الحج

اعراف یا رعد یا نحل یا بنی اسرائیل یا مریم یا حج

در آخر سوره و اخرات ست در آخر سوره و یک روایت آن سوره که خدا را در وی سجده کنند و این سوره

در آخر سوره و اخرات ست در آخر سوره و یک روایت آن سوره که خدا را در وی سجده کنند و این سوره

ایست سوره اقرا باسم ربک و بعضی گویند آخر سوره ص است

ایست سوره اقرا باسم ربک و بعضی گویند آخر سوره ص است

شرح

فصل در بیان سجده سهو

فصل در بیان سجده سهو

فصل در بیان سجده سهو

الحج والفرقان والنمل والسجدة وص وحم السجدة

والنجم وانشقت واقراء اوسمعها واذا تلا الامام

من اقتدى به فى ركعة اخرى يسجد بعد الصلوة

يصل سمع ممن ليس معه ومن اقتدى به فى

تلك الركعة بعد السجود الامام لا يسجد وقبله يسجد

معه وان لم يسمع وان تلا المؤتم لا يسجد لا سماع

خارجى والقلوبية لا تقضى خارجها والركوع بدلا

توقف يثوب عنها وان تلا فى مجلس يكفى سجدة

ویعتبر فی السامع مجلسه واسداء الثوب ولا

نقال من غصن الی غصن آخر تبدیل ویکره ترک

آیة السجدة وجدها لا عکسه وندب ضم غیرها

واستحسن اخفاءها عن السامع فصل اذا تغذ

القیام لمرض حدث قبل الصلوة او فیها صلی قاعدا

برکع ویسجد وان تعذر امع القیام اومی براسه

قاعدا ان قدر ولا معه فموحب وجعل سجوده اخفض

من رکوعه ولا یرفع لشئ یسجد علیه ولا فاجتنب

منتوحها او ظهره كذا وذا اولى والايمان بالرأس

فان تغذر اجزت وموم صح في الصلوة استانف

وقاعد يركع ويسجد صح فيها بني قائما صلى قاعدا

في فلك جاز بلا عذر صح وفي الهبوط لا الا بعذر

جن واغمي عليه يوما وليلة قضى ما فات وان

زاد ساعة فصل المسافر من فارق بيوت بلده

قاصدا مسافة ثلاثة ايام ولياليها بسير وسط — در آن حال که قصد کند به مسافت سه روز راه میانه رو

داجه مقصد کو کہ قصد کند ۔ مسافت دو روز شود و یہ مثل دو میانہ

وهو ما سار اليه بل والراجل والفلك اذا عتد — و آن رفتن است بسوی کشتی پرگاه که متعدل رود

او مضمر اداه جید مثل وکرے او بش او پیادہ یعنی او بہ پیادہ رفتن معتدل رود

البرج وما يليق بالحمل فيقصر الرباعي الى ان يتحلل — برج و آنچہ لائق بحمل است پس کوتاہ کند چہار گانہ را تا آنکہ داخل شود

یا او دو اجمالا بش و یہ عزیمت پس کوتاہ کرے چہار گانہ را تا داخل شود

بلدة او بنوى اقامة نصف شهر ببلدة او قرية — شہر یا بنیت کند بسکونت پانزدہ روز در یک شہر یا در یک قریہ

یہ جہل بلدہ یا بنیت دہ سکونت کرے یہ نیمہ میانست پس یہ بیست روز در یک شہر یا پانزدہ روز

واحدة وبصحراء دارنا وهو جناني كبدار الحرب — و بصحرا دار اسلام و آن اہل شہر است نہ دار حرب

او محل دار اسلام او هو فيه اهل وبصحراء نه بدار حرب

او البغي محاصرا ان امكن طال مكثه بلا نية فلو اقام و — یا دار یاغیان آن گروہ ہی باشند کہ سر از شد و رگ و غیرہ بتاب پس اگر ماند و زاد و

یا بدست یاغیان در آید بند قبی لیکن اگر بہ آید و در شہری او قریہ یعنی در یک شہر یا قریہ نیت نکرد کہ

قعد الا ولى تقرضه واسباعه وصار اداء نفل وان لم تنو — نشست بہ قعدۂ اول نماز تو قرض او و اگر نشست بہ دوم نماز تو نفل شد و واجب نشست

کنیاست قعدۂ اولہ نماز شرض و نبود شاو کناہ کار شد او قعدۂ دوم نماز تو نفل شد و کناہ کنیست

ہذا ما وجدت فی ہذا الموضع من الحواشی والتعلیقات والحمد للہ وحدہ والصلوٰۃ والسلام علی من لا نبی بعدہ

بطل فرضه مسافر امه مقيم في الوقت ثم ق
باطل شود فرض او مسافر شدن امام در وقت که مقیم بود پس اتمام کند نماز خود را مقتدی او

بعده لا يؤمه وفي عكسه اتم المقيم وقصر
بعد از وقت نماز امام مقیم مسافر را نماز خواند مسافر نماز خود را تمام کند و اگر مسافر مقیم را نماز خواند

اوپس لمدة اقامت او نکند مقیم او به عکس پس تمام کند مقیم او قصر کند

المسافر قائلا بدا يا اتموا صلوتكم فاني مسافر
مسافر آنگه گوید مقیم را پیش از آنکه تمام کند نماز خود را پس بدرستیکه من مسافرم

مسافر به وی نیاید که لازم شود مسافر را تمام کردن نماز خود را

ويبطل الوطن الاصلي بمثله لا السفر ووطن
و باطل گردد وطن اصلی را بمثل او نه سفر کردن و نه وطن

او باطل کند به وطن اصلی به مثل وطنی نه سفر کردن او وطن

الاقامة بمثله والسفر والاصلي والسفر
اقامت بمثل او ست و سفر و وطن اصلی و سفر

اقامت به مثل نه شده نه او وطن و سفر او وطن اصلی او سفر او

ضده لا يغير ان الفائتة وسفر المعصية لغيره
ضد او نه بگرداند فائته را و سفر گناه نه بگرداند غیر خود را

ضد نه بگرداند تغییر نه کند دیگر را فوتی را و سفر گناه نه بگرداند غیر خود را مثل ترک سنت

في الرخص فصل شرط لوجوب الجمعة الاقامة
در رخصتها این فصل است در بیان شرط گردانیدن وقت شرط وجوب جمعه اقامت شهر

او بهر رخصتی که باشد و جمع شرط نه کند به وجوب و جمعه را اقامت نه شهر

والصحة والعقل والذكورة والبلوغ وسلامة العينين
و صحت و آزادی و نر بودن و بالغ بودن و سلامت هر دو چشم

او صحت او آزاد نه او نر و او بالغ او سلامت هر دو چشم

Powered by Google Translate

والرجل فقيه فرضان صلاها فاقدها و
مرد فقیہ دو فرض ان نماز پڑھے دو فاقد ان نماز پڑھے

او بنماز واقع کہ پیش فرض کرد او شد ادا و جمعہ نہ شود و دیگر دو شرط نواو
یا نماز واقع شود پیش فرض کرد او شد ادا و جمعہ نہ شود و دیگر دو شرط نواو

شرط لاداءها المصر وفناؤه وما لا يسع اكبر
شرط ادا اس کی مصر اور فناء مصر اور جو نہ سمائے اکبر

شرط درست شدن برائے ادائے جمعہ شہر یا فنائے او و آنکہ نگنجانند کلان ترین
شرط درست ہونے جمعہ کے لئے شہر یا فنائے شہر اور وہ جو نہ سمائے بڑی مسجد میں

مساجده اهله مصر وما اتصل به معد
مسجدہائے او اہل او اور آنچہ متصل بشہر است معد آنکہ بکار
مسجدیں اس کے اہل اور جو متصل ہے شہر سے شہر ہی کے کام

جماعت نیز در فنائے اصل دھولہ بشہر ہے او اجہ متصل ہے بہ شہر اجہ بود
آتا ہے نیز فنائے اصل دھولہ شہر ہے اور جو متصل ہے شہر سے شہر ہی جیسا ہے

فصلاة فناؤه والسلطان او نائبه وقت
نماز فنائے او سلطان او نائب او وقت
نماز فنائے شہر اور بادشاہ یا نائب اس کے وقت

کردہ شود در بیرائے فنائے شہر و بادشاہ
کی جاتی ہے شہر کے باہر فنائے شہر اور بادشاہ یا نائب اس کے وقت

الظهر وخطبته نحو تسبيحة في الوقت والجماعة
پیشین وخطبہ مانند سبحان اللہ در وقت وجماعت
ظہر پڑھنا اور خطبہ کہنا جو سبحان اللہ پڑھنے کے وقت اور جماعت

نماز پیشین او خطبہ کہ جو سبحان اللہ پڑھنے کے وقت اور جماعت

اي ثلث رجال شوى الامام فان نفروا بعد
یعنی سہ کس امام پس اگر رمیدند بعد
یعنی تین شخص امام پس اگر بھاگ گئے بعد

سجوده اتمها وقبله بدا بالظهر والا اذن العام
سجدہ او تمام کرد و قبلہ بدا بظہر و اذان عام
سجدہ کو امام تمام کرے نہ توڑے اور قبلہ کہ پہلے شروع کرے ظہر کو اور اذان عام

وكره في المصر ظهر المعذور في غير جماعة و
وکروہ در شہر پیشین آنکہ معذور بود یا نیز معذور بے جماعت و
اور مکروہ ہے بہ شہر کہ پڑھیں ظہر نماز پیشین والے معذور یا معذور بے جماعت اور

وظاهر غير العبد ودر قبل الجمعة وسعيه والامام

پیش از جمعہ وسعی او بجمعہ

فيها يطلبه وان لم يدركها ومدرك التشهد

در نماز جمعہ و باطل شود فرادا در کند شاید جمعہ را و بایدہ جمعہ

او يسجود السهو تمامها واذا اذن الاول تركوا البيع

یا بسجود سہو سہو تمام کند چون جمعہ آید بعد از آذان دوم وبر وے واجب است کہ ترک بیع

وسعوا واذا اخرج الامام حرم الصلوة والكلام

وسعی کنند بمرگاہ کہ برآید امام و حرام شود نماز و سخن

حتى يتم خطبته واذا جلس الامام على المنبر اذن

تا آنکہ تمام کند خطبہ را و چون بنشست امام بر منبر آذان گویند

ثانيا بين يديه واستقبلوه ومستمعين وخطب

دوبارہ در پیش روے امام و متوجہ شوند بوے و حاضر باشند و خطبہ بخوانند

خطبتين يفصل بينهما قعدة قائما ظاهرا واذا تمتا اقيمت

امام دو خطبہ کند درمیان آنہا قعدہ بکند در حالیکہ ایستادہ باشد و ظاہر باشد و چون تمام شود دو خطبہ اقامت کنند

وصلى الامام ركعتين وفصل ولم يتنفل قبلها

و نماز کند امام دو رکعت را و فصل کند میان نماز جمعہ و سنت و نماز نکند پیش از نماز جمعہ

ولا بعدها في مسجدها الا التطوع المطلق

و نہ بعد از نماز جمعہ در مسجد جمعہ مگر نماز نفل مطلق

ومن فاتته الجمعة صلى اربعا وندب لها الغسل والطيب

و ہر کہ فوت شود او را نماز جمعہ بگزارد چہار رکعت و مستحب است غسل و بوی خوش

یاکلا ویستاک ویغتسل ویتطیب ویلبس احسن

ثیابه ویؤدی فظرته ثم یخرج الی الجبانة ولا یشتغل

قبل صلوته وشرطها شروط الجمعة وجوبا و

اداء الا الخطبة ووقتها من ارتفاع الشمس الی

زوالها ویکبر ثلاثا رافعا یدیه بعد الثناء و

فی الرکعة الثانیة بعد القراءة ویصلی غیر بعد

واذا صلی الامام لا یقضی من فاته واله اضحی

كالظهر لكن يندب الامساك الى ان يصلي و

مثل صبح وظہر ست لیکن مستحب است بتاخیر نماز جمعہ تا آنگہ نزدیک شود

يكبر جهرا في الطريق ويصلي ثلاثة ايام بعد

تکبیر گوید بآواز در راہ و بگذارد عید سہ روز بعد

او غيره ويعلم في خطبته تكبير التشريق ولا

یا غیرہ او تعلیم کند در خطبہ تکبیر تشریق را و

ضحيه وتم احكام الفطرة لا اجتماع يوم عرفة

قربانی او پس خطبہ دوم در کی احکام فطرہ تمام شد و در کی اجتماع جمع نشد روز عرفہ

تشبيها بالوافدين ويجب قوله الله اكبر الله

برائے تشبیہ بوافدین واجب است قول خدا خدا بزرگ است خدا

اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد

بزرگ است نیست معبود مگر خدا و خدا بزرگ است خدا بزرگ است و مر خدا را ستائش

من فجر عرفة عقيب كل فرض ادى بجماعة

از صبح عرفہ بعد از ہر فرض کہ ادا کند بجماعت

مستحبة على المقيم بالمصر وقيد بقوله بمصر

مستحب است بر مقیم در شہر و مراد از شہر آنست کہ اقامت کنند

ہدایہ

ومسائل من مقتدي بمقيم الى عصر العيد وقالا الى

در مسائل کسے کہ اقتدا کند بمقیم تا نماز دیگر روز عید و گفتند امام ابو حنیفہ رح

او در مسائل چہارم اقتدا کردہ مقیم تو نماز دو رکعت او خواند او بگوید یا اتم تو

عصر آخر ایام التشریق وبه یعمل ولا یدعه

نماز دیگر آخر روزہائے تشریق و بقول یاران عمل کردہ شود و نہ خوانند تکبیر را

نماز دیگر و آخر روزہائے تشریق او بر قول یاران عمل پذیرد کہ او نہ خواند تکبیر را

الماموم لو ترك امامه باب سن للمحتضر

مقتدی اگر ترک کردہ بود امام او را و باب ثابت شدہ است و رجا رفتہ است بہ مرد محتضر

مقتدی اگر ترک کردہ بود امام او را و باب ثابت شدہ است و رجا رفتہ است بہ مرد محتضر

ان يوجه الى القبلة على يمينه واختير الاستلقاء

انکہ روی او را بطرف قبلہ بر جانب راست و اختیار کردہ شدہ است استلقاء

انکہ روی او را بطرف قبلہ بر جانب راست و اختیار کردہ شدہ است استلقاء

ويلقن الشهادة فاذا مات شد لحياه وغمض

و تلقین کند کلمۂ شہادت پس ہر گاہ بمیرد بستہ کند بہ رو طرف زیر دہن و بر بوشد

و تلقین کند کلمۂ شہادت پس کہ مرشدہ بہ تیری او را بستہ کند بہ رو طرف زیر دہن او و بپوشد

عيناه ويجمر تخته وكفنه وتر اويغسل بل افضت

بر رو و چشمہا او و فوت کند تختہ او را و کفن او را طاق بگذارد و غسل بہ بنی شد مضمضہ

بر رو و چشمہا او و فوت کند تختہ او را و کفن او را طاق بگذارد و غسل بہ بنی شد مضمضہ

واستنشاق ولا قلم ظفر ولا تسرح شعر

و استنشاق و نہ کند ناخنہا او را و نہ شانہ کند موہائے او

و استنشاق و نہ کند ناخنہا او را و نہ شانہ کند موہائے او

ويجعل الحنوط على راسه ولحيته والكافور على

و بگرداند خوشبوئی بہ سر او و بر ریش او و کافور بر جائے

و بگرداند خوشبوئی بہ سر او و بر ریش او و کافور بر جائے

او را و دیگر ہائے خوشبوئی بہ سجدہ گاہ او بہ پیشانی او و دو کف او و دو زانو او و دو پائے او

او را و دیگر ہائے خوشبوئی بہ سجدہ گاہ او بہ پیشانی او و دو کف او و دو زانو او و دو پائے او

مساجدہ وسنۃ الکفن لہ ازار وقمیص و
بھائے چہارمی اور دست کفن را بے ازار دست پیچیدن اولیٰ است
بہ خاطر حدیث وحنط وا جعلوا کافور فی اوتارہ ان کنتم تعلمون منہ
لفافۃ واستحسن العمامۃ ویزاد لھا خمار وخرقۃ
لفافہ اور عمامہ بہتر ہے ست دستار وزیادہ کند کفن را زان پیچیدہ
اور خمار کپڑا ہے جس سے سر ڈھانپا جاتا ہے
تربط بھا تحت الثیاب وکفانۃ لہ ازار ولفافۃ ویزر
لفافہ زیر جامہ ہا وکفانۃ ہر دو ازار ولفافہ
تربط بھا تحت الثیاب وکفانۃ لہ ازار ولفافۃ ویزر
لفافہ زیر جامہ ہا وکفانۃ ہر دو ازار ولفافہ
لھا خمار ویعقد الکفن ان خیف انتشارہ و
یا زند چوں ترسند کہ کفن از ہم بپرا گندہ شود
یا وہ بستی خمار را وتوری کفن کند بریسمانہا ہے کہ بشایند بود گشودہ ان
صلوتہ فرض کفایۃ وھی ان یکبر وثنی ثم یکبر
نماز بر وے فرض کفایہ ست وآں چنیں است کہ تکبیر گوید وثنا
نماز بر وے فرض کفایہ ست وآں چنیں است کہ تکبیر گوید وثنا
ویصلی علی النبی صلی اللہ علیہ وسلم ثم یکبر و
بس تکبیر گوید
ودرود بگوید بر پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم پس تکبیر دوم وآں اینست
یدعو اثم یکبر ویسلم ولا یرفع یدیہ الا فی
ودعا کند پس تکبیر دیگر وسلام دہد وہیچ بر نیارد دستہا ے خود مگر در تکبیر
الاولی ویقوم الامام حذاء الصدر والاحق
اول ویستادہ شود امام بہ برابر سینہ ومرد لائق تر است
تکبیر اولیٰ را کہ در برابر سینہ امام بہ برابر سینہ او برپا کند چہ

بالامامة السلطان ثم القاضي ثم امام الحي ثم

پادشاه پس از قاضی پس امام محله پس

صاحب المنزل ثم امام المسجد الراتب ثم الاولى

صاحب خانه پس امام مسجد راتب پس اولی

الولي كما في العصبات ويصح الاذن لهما فان صلى

ولی است چنانکه در عصبات و صحیح است اذن دادن ایشان هر دو را پس اگر نماز خواند

ولي ولي فالاحق به عصبته وصح اقتدا من لم يكره به ثم ان كان الولي

ولی ولی پس احق به نماز میت عصبه او است و صحیح است اقتدا کردن کسی که مکروه نیست به او پس اگر

غير هم يعيد الولي ان شاء وله يصلي غيره بعده و

غیر ایشان باشد اعاده کند ولی اگر خواهد و نماز خواند غیر بعد از

بغير اذن ولي بعده اي بعد اعادة الولي او الحاضر بعد فوات حقه فان لم

غیر اذن ولی بعد از اعادهٔ ولی یا حاضر بعد فوت حق او پس اگر

يعد فلا بأس بالصلاة على القبر لمن صلى بالجماعة

اعاده نکند پس نیست باکی به نماز خواندن بر قبر برای کسی که نماز خوانده است با جماعت

ومن لم يصل عليه فدفن صلى على قبره ما لم يظن

و کسی که نماز نکرده شد بر او پس دفن کرده شد نماز خواند بر قبر او مادامی که گمان نباشد

تفسخه ولم يخرج لكباو كرهت في مسجد جماعة و

متفسخ شدن او و نه بیرون آورده شود برای گریه و مکروه است در مسجد جماعت و

يوضع الميت خارجه مستقبل المشارق ومن في

گذاشته شود مرده بیرون از مسجد روی او بسوی مشرقها و کسی که در

جوفه كسنبوسي شي جاز فهو جماعات اختلاف في عالم الزي دين اوسنت

مسجد است مانند کسی که نماز خواند در مسجد جماعات اختلاف است در عالم زی دین و سنت است

حمل الجنازة اربعة وان تقصه قعد ما تمم موخرها

برداشتن جنازه چهار کس و اگر ضعیف شد قعود کند تمام کند مؤخر آن را

على يمينك ثم كذا عند يسارك ويسرعون بها لا خيا

بر راست راست پس همچنین نزد چپ و شتابان کنند بردن جنازه را و دیدن

به بتنی بتنی همرو و اگذ بیه کیبل لوبه و اولا در کوچک به دون لو نه بیه مندوه

والمشي خلفها احب وكره الجلوس قبل وضعها

ويقدم پس چنازه ومكروه ست نشستن پيش از نهادن او

انتقل ودستور دهد كه بعد ذي الحجه مكروه ست سفر ودر دي ايشان حمار نيز

ويلحد القبر ويدخل فيه مما يلي القبلة ويقول

ولحد كندن قبر را ودر آوردن ميت از جانب قبله وگويد

اولها وگويند آنرا نيز لحد از كجي كه در ديوار است بعمد و

واضعه بسم الله وعلى ملة رسول الله ويوجه

بنهنده او بنام خدا واز براي ملت رسول خدا وگويند

الى القبلة ويحل العقدة ويسوي اللبن ويرفع

بطرف قبله كند وبكشايد گره كفن ودر اجر كند خشت ها

قبر را وتعلو كوبند او را از زمين قدر يك وجب او را بدرستي كه خشتي او

ويسجى قبرها وكره الاجر والخشب وهما

او سرپوش كند قبر را وكروه ست خشت وچوب ودر ميت

او سر پوشيده شده قبر در حق او مكروه ست چيزي

التراب ويسنم القبر فصل الشهيد مسلم

خاك را وبلند كنند قبر را اين فصل است در كفن شهيد مسلمان

طاهر بالغ قتل ظلما ولم يجب به مال

پاك است بالغ كشته شده بظلم ونباشد واجب به مال او

برئت فيلزع عنه غير ثوبه ويزاد ويسقص

الا وه سوار واسلحه گاه گاه كه نرسيده از وي خبر جامه او ودر زياده كه كفن را كنند

لیتیمم کفنه ولا یغسل ویصلی علیه ویدفن

یا کوئی نہ ہو تو کفن اور غسل نہ دے ولیکن جنازہ گذار دے اور دفن کرے

یدمه وغسل من وجد قتیلا فی مصر لا یعلم

یا خون اور اور غسل دارد شود کسی را کہ یافت کشتہ در شہر کہ معلوم نباشد

قاتله او جرح واشتبان نام او اکل وشرب

کشندہ او زخم کرد و دانستہ شد کہ یا خواب کرد یا خوردن کرد یا نوشید

وذوبع هدی او اوجب وذبح وکره اجیرا فی وکره وا ارهقا وغسل

او عوقل او اوا یخیمه او قتل من المعرکة حیا او

یا ملاح کرد یا در راہ داشتی اگر بعد از آنکہ جنگ موقوف شدہ بود

یا ملاح کرد و او را یافتی و او زنده بود یا خیمہ کسی را یا راہ کسی را یا در معرکہ زنده یافت

بقی عاقلا وقت صلاة او اوصی بشی وصلی

باقی بود اگر عقل یا وقت نماز یا وصیت کرد بچیزی و جنازه او گذاردہ شد

باقی وه عقل او وقت هر بیشتر وه بعد وقت نماز یا وصیت کرد بچیزی و کره جنازه او

علیهم وان قتل لبغی او قطع طریق غسل ولا یصلی

بر ایشان و اگر قتل شد باغی یا زدن راہ غسل دہند و نگذارند جنازه او

بعد دیوانه عقل شد باغی یا راہ زن پس عقل شد و گرفتار شد او را و کشتند

علیه وصل اذا اشتد خوف العدو وجعل الامام

بر او نماز کنند هر گاہ سخت شود ترس دشمن

امة نحو العدو وصلی باخری رکعة فی الثانی

یک طائفہ را بطرف دشمن و نگذارد امام یک طائفہ را یک رکعت

یرتوی دشمن و مدار او یکدیگر را و بگذارد امام یک طائفہ را یک رکعت

وركعتين في غيرة ومصلى هذه اليوم جات

دو در رکعت در غیر او و مصلی این روز جات

تلك وصلى بهم ما بقي وسلم وحده ومضت

آنجا تمام کرد نماز را آنچه باقی بود و سلام گرد تنها و برفت

اليه وجاءت الاخرى واقامت بلا قرءة ثم الاخرى

بسوی او و آمدند دیگر و بپا شدند بی قرأت پس دیگر

واقامت بها واوان زاد الخف صلوا ركبانا فرادى بايما

و بپا شد بآن و اگر زیادت کند موزه نماز کنند سواره تنها تنها باشارت

الى اي جهة قدروا وبه فسدها القتال والمشي

بسوی هر جهت که توانند و بآن فاسد شود آن را جنگ کردن و راه رفتن

والركوب فصل صحي في الكعبة الفرض والنفل

و سوار شدن فصل است درست در کعبه فرض و نفل

ولو ظهره الى ظهر امامه كالمن ظهره الى وجهه

اگر چه پشت او بپشت امام او نیست روا مگر مانند آنکه پشت او بروی امام

وكره فوقها وان اقتدوا حولها وبعضهم اقرب

و مکروه است بالای آن اگر اقتدا کردند گرد کعبه و بعضی از ایشان نزدیکتر

ابو حنیفہ رضی اللہ عنہ فرماید کہ اگر کسی در مسجد نماز کند و در پیش او بفاصلہ سہ ذراع یا بیشتر دیوار یا ستون یا درخت یا مانند آن باشد و او نماز بجماعت کند یا تنہا نماز کند نماز او درست باشد و اگر کسی در مسجد نماز کند و در پیش او بقدر سہ ذراع نباشد نماز او درست نباشد و اگر در پیش او بقدر سہ ذراع باشد و کسی از پیش او بگذرد نماز او فاسد نشود و اگر کسی از پیش او بگذرد بقدر سہ ذراع نماز او فاسد ش

الٰہیما من امامه صح ان لم یکن فی نجاسة +

صحیح است اگر باشد — الاقتداء — درطرف امام

کتاب الزکوة کا یجب الا علی حر مکلف مسلم

کتاب زکوٰۃ — ست — واجب نیشود زکوٰۃ مگر بر آزاد عاقل بالغ مسلمان

مالك ملكا تاما نصابا فارغا وهو اما بالقبض

مالک — یک — تمام مرنصاب را که زیادہ و خونہ بود و زیادہ بہ تمیز نیست باشد

مالک ز ملک تام نصاب فارغ چہ زیادتیست کہ وہ بہ — نیست باشد

او السوم او نیته التجارة مع الحول فاضل عن

کما فی الامام — یا بہ نیت سوداگری — مع الحول — در ہمہ سال — فاضل عن

یا بہ خرید کردن او بہ نیت سوداگری بہ تمیز بود کہ سال چند بآنی بہ گذ

حاجته الاصلیة وعن دین مطالب مزعبد

حاجت اگر اصلی باشد — واز قرض کہ طلبیدہ شدہ نباشد از بندہ

حاجت اصلی نہ — او قرض کہ طلبیدہ شدہ نباشد از بندہ

فلا تجب علی مکاتب ولا بعد الوصول لاقل تام

پس نیست واجب بر — مکاتب — و بعد آنکہ رسید بہ مال — مر آں را — کمتر از نصاب

پس نہ دہ واجب است بہ مکاتب او نہ پس کہ رسید بہ مال — کمتر از نصاب

کان ضمار المفقود ومجود جحة وما خوذ مصادرة

کہ بود — درمیان امام — حقہ را مانند گم کردہ شدہ — و گواہ — باشد کہ انکار کردہ شد — زر را کہ بزور

چہ وہ بہ حبسہ — و ماخوذ — کہ گرفتہ شد — بزور

وشرط النتوج وقت الاداء او العزل الا ان يتصدق
او شرط ان لا يجب في كل خمس من الابل شاة ثم في
بالكل ويجب في كل خمس من الابل شاة ثم في
خمس وعشرين بنت مخاض وفي ست وثلثين
بنت لبون وفي ست واربعين حقة وفي احدى
وستين جذعة وفي ست وسبعين بنتا لبون
وفي احدى وتسعين حقتان الى مائة وعشرين
ثم في كل خمس شاة وفي خمس وعشرين بنت مخاض
وفي مائة وخمسين ثلث حقاق ثم يستانف الفرض

فَاِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا وَّعِشْرِيْنَ اِلٰى خَمْسٍ وَّثَلٰثِيْنَ فَفِيْهَا بِنْتُ مَخَاضٍ اُنْثٰى

پس چون بشود پنج و بیست تا پنج و سی پس در آن شتر دختر شتر ماده یک ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَّثَلٰثِيْنَ اِلٰى خَمْسٍ وَّاَرْبَعِيْنَ فَفِيْهَا بِنْتُ لَبُوْنٍ اُنْثٰى

پس چون بشود شش و سی تا پنج و چهل پس در آن شتر دختر شتر ماده دو ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَّاَرْبَعِيْنَ اِلٰى سِتِّيْنَ فَفِيْهَا حِقَّةٌ طَرُوْقَةُ الْجَمَلِ

پس چون بشود شش و چهل تا شصت پس در آن شتر ماده سه ساله نر دهنده

فَاِذَا بَلَغَتْ اِحْدٰى وَسِتِّيْنَ اِلٰى خَمْسٍ وَّسَبْعِيْنَ فَفِيْهَا جَذَعَةٌ

پس چون بشود یک و شصت تا پنج و هفتاد پس در آن شتر ماده چهار ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَّسَبْعِيْنَ اِلٰى تِسْعِيْنَ فَفِيْهَا بِنْتَا لَبُوْنٍ

پس چون بشود شش و هفتاد تا نود پس در آن دو شتر دختر شتر ماده دو ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ اِحْدٰى وَتِسْعِيْنَ اِلٰى عِشْرِيْنَ وَمِائَةٍ فَفِيْهَا حِقَّتَانِ طَرُوْقَتَا الْجَمَلِ

پس چون بشود یک و نود تا صد و بیست پس در آن دو شتر ماده سه ساله نر دهنده

فَاِذَا زَادَتْ عَلٰى عِشْرِيْنَ وَمِائَةٍ فَفِيْ كُلِّ اَرْبَعِيْنَ بِنْتُ لَبُوْنٍ وَفِيْ كُلِّ خَمْسِيْنَ حِقَّةٌ

پس چون زیاده شود بر صد و بیست پس در هر چهل شتر دختر شتر ماده دو ساله و در هر پنجاه شتر ماده سه ساله

وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهٗ اِلَّا اَرْبَعٌ مِّنَ الْاِبِلِ فَلَيْسَ فِيْهَا صَدَقَةٌ اِلَّا اَنْ يَّشَاءَ رَبُّهَا

و هر که نباشد با او مگر چهار از شتر پس نیست در آن صدقه مگر آنکه خواهد صاحب آن

فَاِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا فَفِيْهَا شَاةٌ

پس چون بشود پنج پس در آن یک گوسپند

فَاِذَا بَلَغَتْ عَشْرًا فَفِيْهَا شَاتَانِ

پس چون بشود ده پس در آن دو گوسپند

فَاِذَا بَلَغَتْ خَمْسَ عَشْرَةَ فَفِيْهَا ثَلٰثُ شِيَاهٍ

پس چون بشود پانزده پس در آن سه گوسپند

فَاِذَا بَلَغَتْ عِشْرِيْنَ فَفِيْهَا اَرْبَعُ شِيَاهٍ

پس چون بشود بیست پس در آن چهار گوسپند

فَاِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا وَّعِشْرِيْنَ فَفِيْهَا بِنْتُ مَخَاضٍ اُنْثٰى

پس چون بشود پنج و بیست پس در آن شتر دختر شتر ماده یک ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَّثَلٰثِيْنَ فَفِيْهَا بِنْتُ لَبُوْنٍ اُنْثٰى

پس چون بشود شش و سی پس در آن شتر دختر شتر ماده دو ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَّاَرْبَعِيْنَ فَفِيْهَا حِقَّةٌ طَرُوْقَةُ الْجَمَلِ

پس چون بشود شش و چهل پس در آن شتر ماده سه ساله نر دهنده

فَاِذَا بَلَغَتْ اِحْدٰى وَسِتِّيْنَ فَفِيْهَا جَذَعَةٌ

پس چون بشود یک و شصت پس در آن شتر ماده چهار ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَّسَبْعِيْنَ فَفِيْهَا بِنْتَا لَبُوْنٍ

پس چون بشود شش و هفتاد پس در آن دو شتر دختر شتر ماده دو ساله

فَاِذَا بَلَغَتْ اِحْدٰى وَتِسْعِيْنَ فَفِيْهَا حِقَّتَانِ طَرُوْقَتَا الْجَمَلِ

پس چون بشود یک و نود پس در آن دو شتر ماده سه ساله نر دهنده

فَاِذَا زَادَتْ عَلٰى عِشْرِيْنَ وَمِائَةٍ فَفِيْ كُلِّ اَرْبَعِيْنَ بِنْتُ لَبُوْنٍ وَفِيْ كُلِّ خَمْسِيْنَ حِقَّةٌ

پس چون زیاده شود بر صد و بیست پس در هر چهل شتر دختر شتر ماده دو ساله و در هر پنجاه شتر ماده سه ساله

وَمَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهٗ اِلَّا اَرْبَعٌ مِّنَ الْاِبِلِ فَلَيْسَ فِيْهَا صَدَقَةٌ اِلَّا اَنْ يَّشَاءَ رَبُّهَا

و هر که نباشد با او مگر چهار از شتر پس نیست در آن صدقه مگر آنکه خواهد صاحب آن

فَاِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا فَفِيْهَا شَاةٌ

پس چون بشود پنج پس در آن یک گوسپند

فَاِذَا بَلَغَتْ عَشْرًا فَفِيْهَا شَاتَانِ

پس چون بشود ده پس در آن دو گوسپند

فَاِذَا بَلَغَتْ خَمْسَ عَشْرَةَ فَفِيْهَا ثَلٰثُ شِيَاهٍ

پس چون بشود پانزده پس در آن سه گوسپند

فَاِذَا بَلَغَتْ عِشْرِيْنَ فَفِيْهَا اَرْبَعُ شِيَاهٍ

پس چون بشود بیست پس در آن چهار گوسپند

وربع عشر قيمتها نصابا ولا يجب الا في السائمة

اي المكتفية بالرعي في اكثر الحول ولا في الصغار

الا تبعا للكبار ولا فيما يعمل والواجب الوسط

فان لم يوجد يأخذ العامل الا دنى مع الفضل

او الا على ويرد الفضل ويصاب الذهب عشرون

مثقالا والفضة مائتا درهم كل عشرة سبعة مثاقيل

منهوكا او تبرا فيجب ربع العشر وفي كل خمس زاد

على النصاب بحسابه ويعتبر الغالب وان غلب

الغش يوم ولا في غير مام الا بنية التجارة عند تملكه

غش قیمت کند واجب است زکوة و در غیر ازین گفته شد غبه بیع غش سود اگر ی زر دلیکت او غش قیمت و برکه بدرد واجب زکوة نی لدی دهنیه شد مگر به نیت و سود اگر بیع پیوسته

بخلاف الارث اذا بلغ قیمته نصابا من احد هما

بخلاف میراث برگاه که برسد قیمت او بنصاب کامل بکی ازین ا

بل له میراث هر کلم چند دیمی قیمت دهنیه پر نصاب کامل پولد دیونه

انفاقه للفقير ويجوز دفع القيم في الزكوة والفطرة

نفع ستاندن نقیر و روا میشود دادن قیمت ها در زکوة و صدقهٔ فطر

نقم دهنیه نقیر راه و روا دیه و رکول دهنیه نو به زکوة کنس او صدقه فطر

والكفارة والعشر والنذر والهلاك بعد الحول

و کفارة و عشر و نذر و هلاکت مال بعد از گذشتن سال

او کفارة اد عشر او نذر او هلاکت د مال پس از تیر بدن دو کال

يسقط الزكوة محصنة والزكوة في النصاب لا العفو

ساقط میکند زکوة را سقط احصنه و زکوة در نصاب است نه به عفو کنه

ساقطوی زکوة به قدر به حصنی او زکوة پر نصاب کنس دی نه به عفو کنه

فتجب بنت مخاض ان هلك بعد الحول خمسة

پس واجب میشود بنت مخاض اگر هلاک شد بعد از سال پانزده

پس واجب دی بنت مخاض که هلاک شد پس له کاله پنځلس

عشر من اربعين ونصف المستفاد وسط الحول الى

از چهل شتران و نصف کند استفاد او وسط سال بطرف

له ځلویښتو اوښانو اونیم کړی مستفاد په مایین د کال پر طرف

نصاب من جنسه والذهب الى الفضة والعروض

نصاب یکی از جنس او باشد و نیم کند زر سیم کالب نقره و در عوض

نصاب چه له جنسه دی نصف او نیم کړی په زر نی سیمین زیور قدر او عوض

بخلاف الارث اذا بلغ قيمته نصابا من احدهما

بخلاف میراث برگاه که برسد قیمت او بنصاب کامل

بل له میراث هر کلم چند دیمی قیمت دهنیه پر نصاب کامل پولد دیونه

انفاقه للفقير ويجوز دفع القيم في الزكوة والفطرة

نفع ستاندن نقیر و روا میشود دادن قیمت ها در زکوة و صدقهٔ فطر

نقم دهنیه نقیر راه و روا دیه و رکول دهنیه نو به زکوة کنس او صدقه فطر

والكفارة والعشر والنذر والهلاك بعد الحول

و کفارة و عشر و نذر و هلاکت مال بعد از گذشتن سال

او کفارة اد عشر او نذر او هلاکت د مال پس لتیر بدو دو کال

يسقط الزكوة محصنة والزكوة في النصاب لا العفو

ساقط میکند زکوة را سقط احصنه و زکوة در نصاب است نه به عفو کنه

ساقطوی زکوة به قدر به حصنی او زکوة پر نصاب کنس دی نه به عفو کنه

فتجب بنت مخاض ان هلك بعد الحول خمسة

پس واجب میشود بنت مخاض اگر هلاک شد بعد از سال پانزده

پس واجب دی بنت مخاض که هلاک شد پس له کاله پنځلس

عشر من اربعين ونصف المستفاد وسط الحول الى

از چهل شتران و نصف کند استفاد او وسط سال بطرف

له ځلویښتو اوښانو اونیم کړی مستفاد په مایین د کال پر طرف

نصاب من جنسه والذهب الى الفضة والعروض

نصاب یکی از جنس او باشد و نیم کند زر سیم کالب نقره و در عوض

نصاب چه له جنسه دی نصف او نیم کړی په زر نی سیمین زیور قدر او عوض

اليهما بالقسمة لاتمام النصاب ونقصانه في الحول

یا زر و قرضه باعتبار است برای اتمام نصاب و نقصان به قدر او در سال کین

هدر وجاز تقديمها الحول او اكثر ولنصف لذه

نصاب فصل وينصب العاشر على الطريق

لاخذ زكوة التجار فياخذ من المسلم ربع العشر

او الفراغ من الدين او اداء عيالها الى عاشر اخر

بعلم وجوده اولى فقير في غير السوائم ومن الحربي

العشر ان لم تعلم ما ياخذون مناوان علم اخذ

مسئله ان کان بعضها ولم یاخذ منه ان لم یاخذ

ماند اگر بعضی از جمیع نه اگر بعضی ازمال و نگیرد از حق الشفیع نه بعضی ازان

یه مثل - هفتاد گوسفند دو اجیر آنخواهد یکی از ایشان نود گوسفند آنخواهد یکی از ایشان

صفا و عشر خمر الذمی لا خنزیره و لا امانة عشر

از مسلمانان عشر گرفته شود از شراب نه نود از خوک او نود از امانت عشر گرفته نشود

از مسلمانان عشر گرفته شود از شراب نه نود از خوک او نود از امانت عشر گرفته نشود

الحربی ثانیا قبل الحول جائنا من داره خمس

از حربی دوباره پیش از گذشتن سال که آینده بما آورد او را عشر خود و پنجم حصه گرفته شود

از حربی نه دوباره در دیار ما در دهی که ما در آنجا ایشانرا می گذاریم آورد او را عشر خواهند داد

معدن ذهب و نحوه وجد فی ارض خراج او

از معدن زر سرخ و مانند او که یابند در زمین خراجی یا

له معدن در سرو زمین او پس مثل - هفتاد جریب یا موضعی به مزکه خراجی یا

عشر و باقیه للواجد ان لم نملک الارض و

عشری و باقی از حصه مر آنرا که در ملک کسی نباشد زمین و

عشری کنیم او باقی از حصه مر او را و اگر زمین را ما در ملک کسی نیابیم چنانچه در جاهلیت بود

الا فلما لکها و لا شئ فیه ان وجده فی داره

در ملک دیگر یابند پس آن ملک را است و اگر نیافت بود در خانه خود

او را گذرد یا ملک کیست یابی در ملک او را و اگر نیابد هفت کهن جمع مردمان را و گویم کیست

و فی ارضه رکاز ان لا فی لؤلؤ و عنبر و نحوه

در زمین خود و در روایت اند دلیت چیزی در مروارید و در عنبر و در مرجان و

او بمزکی خیانت نموده و اینچه تشخیر بحر ظن کنیم او بمزکی خیانت نموده و

و فی جبل و کنز فیه سمة الاسلام

گرفته شود در کوه و خزانه که در وی نشانی

اسلام باشد

جبهه یا مزکه به عنوه کنیم او خزانه که به کنیم نشانه اسلام وی

كالنقطة وما فيه سمة الكف خمس وباقيه للواحد

سل تقلب ودل بركة كشاه كه باشد سهم مصرف شود وباقی آرامیده بت

بسملة النقطة ... اوپر هیچ کس بسا سد که کس بر هیچ حسد نه اورا نان مهیا کن او نه

ان تملك الارض والا فلتبطل له اى المالك اول

اگر ملك ... سود بر من واگر ملك تو پس برقعه تو را باید تعنی ملك را ... اول

اگر مملكت بدوده مرکه او تو بود وده پس تعنی ملك اورده ده بیا ملك اورده بیا اول

الفه وبه كاز حراء دار الحرب كله استامن وجده

تعنی کردن دلیل ... تعنی او را امان داده شود ... بیا مرد مستامن که او را در دار الحرب

ان دخل دار الحرب فولد له اسلامن ولده فی دار الحرب

اگر او بدر الحرب ... فرزند اسلامن ولده در دار الحرب

وان وجده فی دار مهادنه علی مالها وان

اگر او را ... در دار صلح ... بر مال ... اگر او را ... در دار حرب ... اگر

اگر مهادنه ... بود بر تو در مال ... پس رد نه کرد بیا ملك او را

وجده كاز متاعهم فی ارض لم تملك خمس وباقیه

... بود ... از متاع ایشان در زمین که ملك نه کرد خمس است وباقی او را

ماسبه وكاز اسباب ده عصر ... هر چه سر کسر ملکت نه کرد خمس است او را وباقی او را

له وفی عسل ارض عشریه او جبل وثمره وما

یاد کرده ... در سود کوهی واگر

تمهید وبیک له وه اوبه شهد وکس سر که عشر نه داده باشد بعهده او نه عشر نه داده کس او را بعهده

خرج من الارض وان قل عشران سقاه سیح او

حاصل آید از زمین ... اگر به ... عشر ... آب سیدا وسیلاب یا

حاصل یابد له موکیل آنکه کسی دیگر عشر او کرا او بدو کوئی سیلاب یا

مطر الا فی نحو حطب ونصف عشران سقی بغرب

باران ... اگر ملابست ضرر نه ... بیرم ... عشر بست اگر ... واگر بدلو

مادان ... عشر نه ... مثلاً حطب هیزم کسر او بدست نه دیده که او را عشر نه دیده

او دالیہ بلا رفع مؤنۃ الزرع وماء السماء و

یا بے وآب بغیر زیرہ اشتن مذدوری کسب وآب باران وآب

یا بے دیکا ب بی لدیدن تو کو مندوری کسب او دیہ دیاران او دیہ د

العین والبئر عشری وماء انہار حفرھا العجم

چشمہ وچاہ عشری ست وآب جوہائے کہ کندیدہ باشد او را عجم

پینی او کوشے عشری دے او او دیہ د ولوجہ کندو لی دے ہفدہ عجما نو

خراجی وکذا الانہار الاربعۃ عند ابی یوسف

خراجی ست وچہارین آب جیحانے چار خراجی ست نزد امام یوسف رح

خراجی دے ہر دو ار نکہ دریے خلیں خراجی دے بہ نزدیک امام یوسف رح

لا عند محمد والارض العرب وما اسلم اھلہ او

نزد امام محمد رح ہمہ زمین عرب وآن زمین کہ بسلام آوردہ اہل او یا

بدیہ نزد امام محمد رح وعرب او ہمہ زمین کہ آنجا اسلام او یا وی اہل او صلح یا

فتح عنوۃ او قسم بین جیشنا والبصرۃ عشریۃ

فتح کردہ بزور غلبہ وتقسیم خلد میان لشکر ہسلام وبصرہ عشری ست

فتح کردہ بے جنگ وتقسیم نشدہ میان لشکر اسلام وبصرہ عشری دے

والسواد ومافتح عنوۃ وأقر اھلہ علیہ او

واطراف عراق ومیان دجلہ وفرات ہر چہ بغلبہ وزور گرفتہ شد وباہل آن بر ان یا

او اطراف عراق وہر چہ عنوہ گرفتہ شد وباہل آن بر ان صلح یا بصلح یا

صالح علیہ اجلاہ وموات اھم یعشر بقربہ

صلحاء اللہ علیہ اجلاہ وموات اھم یعشر بقربہ عراق جلا وطن کرد وزمین ہائے آباد و

عراق جلا وطن کرد وزمین ہائے آباد و شود بہ اعتبار کندیدہ کہ بہ نزدیک آن زمین صلح کردہ بر ہر چہ عشری دہ او مزکہ عشر باد چہ آباد شی اعتبار دہ کہ بہ نزدیک آن زمین

والخراج اما خراجی مقاسمۃ مایوضع بقدر او

وخراج بر دو قسم ست یک خراج مقاسمت چنانکہ یاد کردیم و دیگر خراج مقدر

او خراج بر دو قسم ست یکے خراج مقاسمت کہ آنرا کمیز دے و بیع یا بہ مثل دہ یک

شد

ونصف الخارج غاية الطاقة وأما موظف كما

ونصف خراج بنہایت طاقت ست و اما کہ موظف ہست چنانچہ

او نیم خراج بہ نہایت طاقت و بہ اندازہ معین مواظف دہ ست

وضع عمر رض على اليهود لكل جريب يبلغه الماء صاعا

نہادہ ست حضرت عمر رض بر اطراف عراق بر ہر جریبکہ میرسد آب یک صاع

ایعنی بیست حضرت عمر رض بر اطراف و نواحی عراق بر ہر جریب کہ آب میرسد یک صاع خرما

من بر او شعيرا درهم وحريبت الرطبة خمسة

از گندم یا از جو و بر خرما پنج درہم

او نیم دہ پیمانہ گندم یا جو و بر خرما پنج درہم

دراهم وجريب الكرم والنخل مقبلة ضعفة

و بر جریب انگور و خرما ہشت درہم

او بر جریب انگور و خرما چہل درہم مقرر شدہ است

وما ياخذه الا ما يطيق ولا خراج لو انقطع الماء عن

و ما مأمور ایم از ایشان نہ مگر بہ آنچہ طاقت دارد و از ہیچ چیز خراج نمیستانیم اگر

او ما از ایشان نہ گیریم مگر آنچہ طاقت دارد و از ہیچ چیز خراج نمیستانیم اگر

ارضه او غلبت او اصابه الزرع آفة وبحيحان

زمین خراج یا بآب باران یا رسیدہ باشد بکشت آفتی و واجب نمیشود اگر

او زمین خراجی را باران یا آب رسیدہ باشد یا آفت او را یا چیزی کہ

عطلها مالكها وسقى ان اسلم المالك او شراها

معطل نماند زمین را مالک آن و او بہ ملک خراج اگر اسلام آورد مالک یعنی اگر زمین را

او معطلہ کرد مزکم آنرا مالک آن و او باقی نہ دہد خراج کہ اسلام آورد و مالک زمین یا او

مسلم وان شرى الكافر عشرية مسلم وضع

مسلمان و اگر خرید کافر زمین عشریہ را مسلمان

او مسلمان او کہ خرید کافر زمین عشریہ را مسلمان

الخراج فصل مصرف الزكوة الفقير الخ من له

خراج این فصل است در بیان مصرف زکوة کسیکه زکوة میدهد یعنی بگیرد و او را

دون النصاب والمسكين اى من لا شيء له او

کم از نصاب و دیگر مسکین است یعنی کسیکه هیچ چیزی نباشد او را و

عامل الصدقة فيعطى بقدر عمله والمكاتب

عامل صدقه است پس داده شود بقدر عمل او و چهارم مکاتب است

فبعان فى فك رقبته ومديون لا يملك نصابا

پس مدد کرده شود در خلاصی گردن او و قرضدار است که مالک نباشد نصاب را

فاضلا عن دينه وفى سبيل الله اى منقطع

که فاضل باشد از قرض او و در راه خدا است یعنی غازیان

الغزاة عند ابى يوسف ومنقطع الحاج عند محمد

نزد امام ابو یوسف رح و حاجیان نزد امام محمد رح

وابن السبيل اى من له مال كذا معه فقير فالى

و مسافران اند یعنی کسیکه دارد مال اوزر و مال دارد نزد او فقیر پس داده شود زکوة

الكل او البعض ملكا لا الى من بينهما

او مسافران را بدهد یعنی چه بدهد مال را بفقیر پس داده شود زکوة

یا همه را یا بعض بطریق تملیک و داده نشود به کسیکه درمیان

او بنوك او بابنه وبنته وزوجته وعبده وامته

پدر تو یا پدر بعض پدر تو یا پدر مادر تو و او را و فرزند تو و فرزند فرزند تو و جد تو یا پدر او و پسر او و دختر او و زن او و غلام او و کنیز او

ومكاتبه وعكسه وكذا لا الى بنى هاشم

و مکاتب او و عکس این و همچنین نه داده شود زکوة به بنی هاشم

ومواليهم ومن يدفع اليه غنى من حيث لا يعلم

و آزاد کردگان ایشان و کسیکه دهد زکوة را به او غنی از جائیکه نمیداند

ولا يدفع اقل من مائتى درهم او قيمتها

و نمیدهد کمتر از دویست درهم یا قیمت آن را

ولا يبنى بها مسجدا ولا يكفن بها ميتا ولا يقضى بها دين ميت

و نمیسازد به آن مسجد را و کفن نمیکند به آن مرده را و ادا نمیکند به آن قرض مرده را

ولا يشترى بها رقبة يعتقها ولا يطعم غنيا الا ان يملكه ثم يطعمه

و نمیخرد به آن گردنی را که آزاد کند آن را و طعام نمیدهد غنی را مگر آنکه مالک گرداند او را بعد ازان طعام دهد

ولا يدفع الى من يملك نصابا من اى مال كان

و نمیدهد زکوة را به کسیکه مالک است نصاب را از هر مال که باشد

الا الى من عليه دين يحيط بما يملكه او بقدره

مگر به کسیکه بر او قرض است که احاطه میکند به آنچه مالک است او را یا به قدر آن

او بمن له نصاب غير نام

یا به کسیکه او را نصاب است غیر نامی

او بمن له دار وعبيد للخدمة وثياب للبذلة

یا به کسیکه او را خانه و غلامان برای خدمت و جامه ها برای پوشیدن

او بمن له كتب لا يحتاج اليها للدرس

یا به کسیکه او را کتابها است که محتاج نیست به آنها برای درس

او بمن له فرس او سلاح للغزو

یا به کسیکه او را اسپ است یا سلاح برای غزا

او بمن له اثاث للمنزل

یا به کسیکه او را اسباب خانه است

او بمن له حوانيت او ضياع يستغلها

یا به کسیکه او را دکانها است یا زمینها که حاصل میگیرد از آنها

ان كان غلتها لا تكفيه وعياله

اگر باشد که حاصل آنها کفایت نمیکند او را و عیال او را

ان كان غلتها تكفيه وعياله يباع ويشترى له بما يكفيه

اگر باشد که حاصل آنها کفایت میکند او را و عیال او را فروخته شود و خریده شود برای او به آنچه کفایت کند او را

ولا يدفع الى من يملك اقل منها وان كان صحيحا مكتسبا

و نمیدهد زکوة را به کسیکه مالک است کمتر از آنها اگرچه باشد تندرست کاسب

ولا يدفع الى من يملك قدرها من النقود وان كان لا يملك غيرها

و نمیدهد به کسیکه مالک است قدر آن را از نقدها اگرچه نباشد مالک غیر آن را

ولا يدفع الى من يملك عروضا تساوى نصابا من اى مال كان

و نمیدهد به کسیکه مالک است عروضی را که برابر است نصاب را از هر مال که باشد

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الدراهم والدنانير

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از درهمها و دینارها

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من السوائم

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از سائمه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الفلوس النافقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از فلوس نافقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من التبر

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از تبر

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الحلى

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از زیور

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الحوائج الاصلية

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از حوائج اصلیه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال النامية

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال نامیه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال الفارغة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال فارغه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المشغولة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مشغوله

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال الضمارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال ضماره

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال الغائبة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال غائبه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المستفادة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مستفاده

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المستردة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مسترده

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المستعارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مستعاره

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المستأجرة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مستأجره

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المغصوبة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مغصوبه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المسروقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مسروقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المفقودة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مفقوده

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المدفونة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مدفونه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المخبوءة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مخبوءه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المكنوزة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مکنوزه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المرصدة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مرصده

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المهيأة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال مهیأه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستعمال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استعمال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستغلال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استغلال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للتجارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای تجارت

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للنفقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای نفقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للادخار

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای ادخار

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاقتناء

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای اقتناء

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستهلاك

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استهلاک

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستعمال والاستغلال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استعمال و استغلال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للتجارة والنفقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای تجارت و نفقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للادخار والاقتناء

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای ادخار و اقتناء

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستهلاك والاستعمال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استهلاک و استعمال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستغلال والتجارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استغلال و تجارت

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للنفقة والادخار

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای نفقه و ادخار

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاقتناء والاستهلاك

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای اقتناء و استهلاک

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستعمال والاستغلال والتجارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استعمال و استغلال و تجارت

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للنفقة والادخار والاقتناء

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای نفقه و ادخار و اقتناء

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستهلاك والاستعمال والاستغلال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استهلاک و استعمال و استغلال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للتجارة والنفقة والادخار

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای تجارت و نفقه و ادخار

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاقتناء والاستهلاك والاستعمال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای اقتناء و استهلاک و استعمال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستغلال والتجارة والنفقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استغلال و تجارت و نفقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للادخار والاقتناء والاستهلاك

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای ادخار و اقتناء و استهلاک

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استعمال و استغلال و تجارت و نفقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للادخار والاقتناء والاستهلاك والاستعمال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای ادخار و اقتناء و استهلاک و استعمال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستغلال والتجارة والنفقة والادخار

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استغلال و تجارت و نفقه و ادخار

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للتجارة والنفقة والادخار والاقتناء

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای تجارت و نفقه و ادخار و اقتناء

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للنفقة والادخار والاقتناء والاستهلاك

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای نفقه و ادخار و اقتناء و استهلاک

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة والادخار

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استعمال و استغلال و تجارت و نفقه و ادخار

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للنفقة والادخار والاقتناء والاستهلاك والاستعمال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای نفقه و ادخار و اقتناء و استهلاک و استعمال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستغلال والتجارة والنفقة والادخار والاقتناء والاستهلاك

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استغلال و تجارت و نفقه و ادخار و اقتناء و استهلاک

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة والادخار والاقتناء

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استعمال و استغلال و تجارت و نفقه و ادخار و اقتناء

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة والادخار

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت و نفقه و ادخار

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت و نفقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للادخار والاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای ادخار و اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت و نفقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة والادخار والاقتناء

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت و نفقه و ادخار و اقتناء

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة والادخار والاقتناء والاستهلاك

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استعمال و استغلال و تجارت و نفقه و ادخار و اقتناء و استهلاک

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاستغلال والتجارة والنفقة والادخار والاقتناء والاستهلاك والاستعمال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای استغلال و تجارت و نفقه و ادخار و اقتناء و استهلاک و استعمال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للتجارة والنفقة والادخار والاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای تجارت و نفقه و ادخار و اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للنفقة والادخار والاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای نفقه و ادخار و اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للادخار والاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای ادخار و اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت و نفقه

ولا يدفع الى من يملك نصابا او قدرها من الاموال المعدة للاقتناء والاستهلاك والاستعمال والاستغلال والتجارة والنفقة والادخار

و نمیدهد به کسیکه مالک است نصاب را یا قدر آن را از اموال معده برای اقتناء و استهلاک و استعمال و استغلال و تجارت و نفقه و ادخار

ولا يعتق على الكافر مسلم بملك ولا بغيره

ولا يرث مسلم كافرا بنسب ولا بغيره

ولا يرث كافر مسلما بنسب ولا بغيره

ولا يرث كافر كافرا من غير أهل ملته

ولا يرث أهل ملة من أهل ملة

ولا يرث أهل ملة من أهل ملة

ولا يرث أهل ملة من أهل ملة

ثمر او شعیر صاع و حاز مونان بر او نحب عالم

خرما یا جو یک صاع است و روا است دو من گندم و واجب میشود بر اصیل

فوذ یا ۔ شخص بود و بر زن او و بر عبد مدبر او و ام ولد او و بر مدبر او بر اصیل

مسلم له نصاب الزکوة وان لم یتم وله محرم

مسلمان را نصاب زکوة واگرچه ناتمام بود و نیز نصاب زکوة

مسلمان چیزی را دارد به نصاب زکوة او اگر که نماند بوی تمام بعد نفقه زکوة حرام میشود

الصدقة وفک الاضحیه و نفقة القریب لنفسه

کردن صدقه و واجب میشود اضحیه و نفقه قریب برای جان خود را

اختیار صدقه او واجب است اضحیه او نفقه قریب به یاوه ۔ فان حیل

وطفله فقیرا وخادمه ملکا ولو مدبرا وام

و طفل خود را که فقیر باشد و کنیز خود را اگر ملک او باشد مدبر و ام

او طفل خیل او چه فقیر باشد و اگر نباشد و بتوسط حیله جهت او ملکیت او کرده شده باشد یا ام

ولده اوکافرا لا لزوجته وولده الکبیر وطفله

ولده باشد یا کافر نباشد نیست واجب برای زن خود و پسر خود که کلان باشد و طفل او

والده و بچه یا کافر نیست نه بدیه واجب نیست بر پسر خیلی او و نه طفل خیل او و نه طفل

الغنی بل من ماله ومکاتبه وعبده للتجارة

که غنی باشد بلکه واجب میشود از مال آن طفل و نیز از مکاتب غلام او که برآمد سود آن

چه غنی نه بلکه واجب نیست بر مال او نفقه طفل او و نه بر زیاده و مکاتب او بر غلام خدمتگار

وعبد له ابنی لا لعبد عبده وعبد مشترک

و غلام او که برگزیده باشد و نه بر عبد غلام او و نه بر عبد مشترک

او و نه بر عبد مشترک نفقه نمی کند بر بنده و نه بر غلام او و نه بر عبد مشترک و نه بر

وکذا العبد المشترکة خلافا لهما و

و همچنین واجب نمیشود بر آن بسیار خلوان که مشترک باشد بخلاف خواجگان او

او هم دارند که واجب نیست بر نوبه و مشترک و نه بر خلوان نوبه یا برابر آن

وشرط للقضاء والكفارة والنذر اطلق ان بيت و

وشرط کرد مطلق در قضا و کفارت و نذر مطلق را و ترتب مذکور

يعين والصوم يوم الشك افضل لمن وافق صوما

و بشک کند روز روز شک بهتر است مر کسی را که موافق نذر و عادت او

او يعين كرد او روزه بود روز شک یا نذر کرد که هر روز شک روزه

عتاده ولمن اخر فيفطر عيرهم بعد نصف النهار

گرداند او را و مر آنکه تاخیر کند افطار را تا بعد از نیم روز

وقت او است و مر خاصان را و افطار کنند بغیر از خواص بعد از نیم

روز بعادت قوم خود اما خاص او را افطار دیدن کردن بی لحاظ تاویل مذهبی

وكره ان نوى واجبا لا صوم له نوى ان كان بعد

و مکروه است اگر واجب را و نیت روزه از آن نیت کرد که اگر بعد فردا

او مکروه دیدن کردیت دوا بی که نیاورده روزه شکنند او مکروه می

من رمضان فانا صائم واكل وكره ان رددين

از رمضان پس من روزه دارم و اگر نخورد پس روزه نیستم و مکروه است اگر رد کند

لمسافر صوم يوم وفرضه اذا بدا له اكله ندبا لمن نوى

مسافر را روزه یک روز و فرض او اگر بخورد او را مستحب است

صوم رمضان وغيره فان كان من رمضان يقع

روزه رمضان و روزه دیگر پس اگر بعینه از رمضان واقع میشود

عنه والا فنفل ومن راى هلال صوم افطر وحده

از رمضان و اگر نه پس نفل است و مکروه است روزه را یکتا خوردن را

لمسافر و اگر پیش از آنکه بیاید او را و بیاید او را و بیاید او را

يصوم وان رد قوله وان افطر قضى ولا كفارة وقبل

روزه دارد و اگر رد کرد روزه شهادت او را و اگر قضا کرد و نیست کفارت و قبول

روزه دو کس را که شهادت دهند بر هلال اگر چه اهل ایشان شهادت ندهند و اگر نه

[illegible]

عدل ولو فاسقا او امرأة او للصوفة مع غيم وشرط مع غيم

عادل اگرچہ ظاہر بحالت باشد یا زن باشد برای اوزه ها اگر شرط است با غیر

للفظ نصاب الشهادة ولفظها والعدالة لا الدعوى

برا پیدنجور و نصاب در شہادت و لفظ شہادت و عدالت شرط است در ین نہ دعوی

وبلا غيم جمعة عظيم فيهما وبعد صوم ثلثين يقول

وبغیر از ابر جمعہ عظیم شریف ہر دو و بعد از روزہ داشتن سی روز بگوید

عدلين حل للفطر ويقول عدل له ولا اضحى كالفطر

دو عادلان رواست عید کردن و بگوید یک عادل رواست و عید کردن مانند فطر

فصل من جامع او جومع في احد السبيلين او

این فصل است کہ جماع کرد یا دیگر را جماع کرد یا او در یک از دو راہ یا

شرب غذاء او دواء اعجم قضى وكفر كالمظام

نوشید غذا یا دارو کرد یہ قصد قضاء و واجب شد کفارت بہ مانند ظہار

وهي بافساد اداء رمضان لا غير وقضى فقط ان

و کفارت بہ فاسد کردن ادا در رمضان نیست نہ دیگر روزہ قضا واجب و کفارہ اگر

افطر خطاء او مكرها او ظن انه ليل او وصل ذا

افطار کرد بخطا یا بزور و یا گمان آنکہ شب است یا رسید دارو

الی یوفه اوداغه من غیر السنام او اتلفه عمدا
او تقیاء ملاء الفم او ان غلبه او افطر ناسیا
او احتلم او نظر فانزل او دخل غبار او دخان
او ذبابا حلقه او لوط بهمته او مینته او فی
غیر فرج او قبل او بلس ان انزل قضی والا
فلا ولا یفسد باکل ما بین اسنانه اقل من
الحمصة الا اذا اخرجه من فیه ثم اکل ولا
باکل سمسمة عصعاو عود القی یفسد ان کثر

وعند محمد يفسد ان اعتاد وكره الدوني ومضغ

وذرق امام محمد نزد اعاده کرد مکروه است چشیدن و خائیدن او بنزد امام محمد فاسد میشود اگر اعاده نکرد و مکروه داشت و مکروه دانست مگر لون او چیزی که

شيء كالطعام صبي ضرورة والقبلة ان خاف كالسواك والكحل وشحم فان عجز عن الصوم افطر

بدرد ضرورت و بوسه کردن اگر بیرند از ان بیمت چیزی که مانند طعام است مانند صبی بسوختن و بوسه کردن بر زن خویش مگر کسی که بر وی بوسه کردن بر وی غلبه نماید از انزال منی

السواك والكحل وشحم فان عجز عن الصوم افطر

مکروه است مسواک کردن و سرمه کشیدن و پیه خائی کسی که عاجز شد از روزه داشتن مکروه مسواک کردن او را بعد از چاشت و پیه خائی همچنین و روغن مالیدن مانند مسواک

واطعم لكل يوم مسكينا كالفطر ويقضي ان قدر

و طعام دهد بدل از هر روز یک مسکین را مانند صدقه فطر و قضا کند اگر توانست

واطعام دو ركوع دهش و پیش دو مسلمین نه بمثل یک مسکین صدقه فطر را و قضا کند

وحامل ومرضع خافت على نفسها او ولدها وفي

و زن حامله یا زن شیر دار اگر ترسد بر جان خود یا بر ولد خود و

انفسها حامله باقی داده جدید دیرینه بر جان خود یا به ولد خیل

مریض خاف زيادة مرضه والمسافر افطر وقضوا

مریض که ترسد بزیادتی مرض خود و مسافر بکند روزه را و قضا کرد او

مریض جدید دیرینه بر زیادت والی مریض خیل و مسافر ماند و نکرد روزه را و قضا کرد

بلا فدية وصوم سفر لا يضر اجب وان صح اوافاق

بغیر فدیه دادن و روزه سفر که ضرر نه رساند بر مسافر روزه واجب شد اگر صحت یافت

ثم مات قضى وارثه ما فات ان عاش بعده بقدر ذلك

بعد ازان فوت شد فدیه دهد وارث او را بر میت قضا آنچه فوت شد از وی بعد ازان که زنده ماند ان بدان اندازه

پس اگر بعد فوت شد فدیه ندهد وارث او را بر میت قضا آنچه فوت شد از وی

والأفقه هما وشرط الأيصاء وقدمن

والا فقه هما وشرط الايصاء وقدمن

الثلث وفديته كصلوة كصوم يوم وعبادة غيره

الثلث وفديته كصلوة كصوم يوم وعبادة غيره

لا تجزؤه ويلزم النفل بالشروع الا فى الايام +

لا تجزؤه ويلزم النفل بالشروع الا فى الايام +

المنهيه اى يوم الفطر والاضحى وثلاثة بعده وصح

المنهيه اى يوم الفطر والاضحى وثلاثة بعده وصح

وصح النذر فيها لكن يفطر وقضى وان صام صح

وصح النذر فيها لكن يفطر وقضى وان صام صح

ولفظ بعته بصاعة ثم تقضى ويمسك بقيته

ولفظ بعته بصاعة ثم تقضى ويمسك بقيته

مسافر قدم وحاضر طهرت وصبى بلغ وكافر

مسافر قدم وحاضر طهرت وصبى بلغ وكافر

اسلم ولا تقضى هذان ويتم مقيم سافر

اسلم ولا تقضى هذان ويتم مقيم سافر

افطر کا لفظ ہ وجنون کل الشہر مسقط لا البعض

واعتکاف ساعۃ بدعۃ ولو نذرہ لم یلزمہ شیء

وان اغمی علیہ ایاما قضاھا لا یوما نواہ

فصل الاعتکاف سنۃ مؤکدۃ وھو لیث

صائم فی مسجد جماعۃ بنیۃ واقل لبثہ قدر ما ینتقض

من قطعہ فیہ ولا یخرج منہ لاحاجۃ لانسان

اولیلۃ بعد الزوال ومن بعد منزلہ فوقدیھا

ویصلح السنن للجمعة ولا یفسد بمکثه اکثر منه

وگذارد سنت برائے جمعہ ونمیشود فاسد اعتکاف بہ درنگ کردن زیادہ ازین

او اورا فرمود کہ سنت جمع کردہ اند فاسد میشود اعتکاف بہ درنگ کردن زیادتی از مدینہ

فان خرج ساعة بلا عذر فسد وبالاکل والشرب

پس اگر برآمد یک ساعت بغیر عذر فاسد شد اعتکاف وبخورد و بخورشد

پس کہ رہ وقت یک ساعت بلا عذر فاسد شد اعتکاف او واو خورد او خوشیدن

وبالنوم والبیع وبالشراء فی هذه الاربعة بلا احضار المبیع لا

وبخواب کردن وبخرید کردن در اعتکاف بغیر حاضر کردن سبعہ کشتن این کارہا

اوضعت وکره او ذلک او باتیان الاعتکاف فی بیته الا لحاجة ولو مسجد ندر کرد کہ اعتکاف کند

غیره ولا یتصمت ولا یتکلم الا بخیر ویتلو القرآن

غیر مختلف و خاموش نباشد وسخن نگوید مگر بخیر و بتلاوت قرآن

ولو لیلا او نهارا سیاو وطیه فی غیر فرجها او قبلة

واگر در شب باشد یا بروز سہوی بود و باطل میکند وطی در غیر فرج یا بوسیدن

آلکہ در شہوت او یا بمباشرہ دون الفرج اگر عمدا باطل میکند فرج یا بہ بوسہ کردن

اولمس ان انزل والا فلا وان حرم فی المرءة

یا دست کردن اگر انزال شود و اگر انزال نشود باطل نمیشود اگر حرام باشد وزن

یا بہ لمس مگر آنکہ انزال شد واگر انزال نہ شد نمیباطل میشود اگر چہ حرام بود ای او شخصہ

تعتکف فی نذر تام من نذر اعتکاف ایام لزمه

اعتکاف کند در حال نماز کسیکہ نذر کرد اعتکاف روزہا لازم میشود بر او

اعتکاف بدو کہ بہ پیوستہ چنانکہ نذر کرد اعتکاف دو روز و لازم میشود بہ پیوستہ

بلیلیها ولا عکسه او ان لم یشرط تتابعا فی یومین

بشبہا آنروزہا بر عکس آن اگر شرط نکردہ باشد تواتر را و لازم میشود دو روز

شبہا دہ دو روز بی در پی اگر شرط نکرد تتابع را و لازم میشود دو روز

باب من يصلي بالناس

باب من أحق بالإمامة

باب الجماعة

باب الإمامة

باب صلاة المسافر

باب الجمعة

باب العيدين

باب صلاة الخوف

باب الجنائز

باب الزكاة

باب الصوم

باب الاعتكاف

باب الحج

باب الفوات والإحصار

باب الهدي

باب الجنايات

باب الوكالة

باب الشركة

باب الإقرار

باب العارية

باب الوديعة

باب اللقطة

باب الغصب

باب الشفعة

باب القسمة

باب المضاربة

باب الذبائح

باب الأضحية

باب الكراهية

باب الحظر والإباحة

باب الوقف

باب الهبة

باب الرقبى والعمرى

باب البيوع

باب الربا

باب الصرف

باب السلم

باب الرهن

باب الحجر

باب الصلح

باب الكفالة

باب الحوالة

باب الشركة

باب الوكالة

باب الإقرار

باب العارية

باب الوديعة

باب اللقطة

باب الغصب

باب الشفعة

باب القسمة

باب المضاربة

باب الذبائح

باب الأضحية

باب الكراهية

باب الحظر والإباحة

باب الوقف

باب الهبة

باب الرقبى والعمرى

باب البيوع

باب الربا

باب الصرف

باب السلم

باب الرهن

باب الحجر

باب الصلح

باب الكفالة

باب الحوالة

الصبی احرامہ للفرض صحۃ العقد وفرضہ

کودک احرام خود برائے فرض صحیح منعقد میشود و برائے او فرض صحیح میگردد

الاحرام والوقوف بعرفۃ وطواف الزیارۃ واجب

احرام ہشت و ایستادن بعرفات و طواف زیارت ہشت واجب

ووقوفہ جمعہ والسعی بین الصفا والمروۃ ومحل الحج

است دن بمزدلفہ شب و سعی کردن درمیان صفا و مروہ و روز دہم سنگ زدن

وطواف الصدر للافاقی والحلبی وغیرھا

طواف وداع ہشت مر کسی را کہ از شہر خود سفر خواہد کرد و غیر از این

سننہ وآدابہ واشہرہ شوال وذو القعدۃ

سنتہا و مستحبات آنست و ماہہای

وعشر ذی الحجۃ وکرہ احرامہ قبلہا والعمرۃ سنۃ

و روزہای ذی الحجہ و مکروہ ہشت احرام حاجی پیش ازین ماہہا و عمرہ سنت است

ولمن دخل مکۃ ولو مرارا

و مر کسی را کہ در مکہ در آید

ولا یحرم بالحج قبل اشہرہ

و احرام حج پیش از شوال و ذو القعدہ

ولا بالعمرۃ قبل رجوع من عليه بعد الحج

و احرام عمرہ پیش از بازگشتن کسی کہ بر او حج است بعد از حج

ولا یحرم بالحج الا بعد طواف الزیارۃ

و احرام حج نبندد مگر بعد از طواف زیارت

ولا بالعمرۃ الا بعد طواف الصدر

و احرام عمرہ نبندد مگر بعد از طواف صدر

ولا یحرم بالحج الا بعد طواف الصدر

و احرام حج نبندد مگر بعد از طواف صدر

والتلبية وتكره الطيب عند الاحرام وشد الوجه والرأس وغسل

وازغسل مسنون کردن و بدیدن ماهی واز بیرون رفتن و واز مشتری
وفروشیدن اول او ذکر نه تامتسل او یغتسل او یتنظف

راسه ولحیته بالخطمی وتقصیرها وحلق راسه وشعر بدنه

سر خود و ریش خود بگل خیر و اگر نه گل کردن او واز تراشیدن سر خود و موی بدن او
سر بتل او زیره خلیه بگل خیر و اگر نه گل خیر و واز تراشیدن سر خود و موی بدن او

ولبس خف وعمامة وخفین والمصبوغ بطیب الا

واز پوشیدن جامه دوخته و دستار و موزه و از پوشیدن جامه رنگ دار که بوی خوش او
او بوی خوش او جامه که بوی خوش او موزه او و نه جامه و نه کلند او بوی خوش

بعد زوال الا لاشتمام والا ستظلال بنیت او

بعد از زوال او بوئیدن گرفتن و بدان علیحده نه خانه یا
پس لا تقلوت فیه مکروه حرام کول او سایه کول نه کویی یا د

محمل وشد هميان فی خصره والتر التلبیة متی

بگاوه و ازبان مره و در کمر خود و بیان را و تلبیه
کجاوی او قول د هیانی به مد الکش او به بند و او تلبیی هر کله

صلے اوعلا شرفا اوهبت وادیا اولقی رکبا اوسحرا

تا خواند بالا بالا رو بر رشته یا فرود آید رود او دامی یا بالا فی سوره اسود ان یا در دامن
تا خواند تا راجع میزی به پوشته یا چه کوز پشته چه واد کتیبی یا بالا تا فی شیخ سوره سحر

اذا دخل مكة بدء بالمسجد وحين رأى البيت كبر

بگاوه داخل مکه ابتدا کند به مسجد و تکبیر به بیند خانه الله و تکبیر کوید
اوچه داخل شهر به مکه ابتدا کند او کوید به جماعت هر کلمه چه بود و نبی صلی الله الله

وهلل ودعى ثم استقبل الحجر وكبر وهلل ورفع يديه

و تهلیل کوید و دعا کند پس رو بحجر اسود و تکبیر کوید و تهلیل کوید و هر دو دست بر دارد بر دو
او لا الا الله و دعا کند او و تکبیر کوید پس رو بحجر اسود و تهلیل کوید و هر دو دست بر دارد بر دو

كالصلوة واستلمه ان قدر بغير مؤذ والا يمس

مانند نماز و مس کند حجر اسود را اگر قادر باشد که غیر شر رسانده بود و اگر قادر نباشد بر سر اشاره بدست شریف خود نماید و بوسه نکند و بر چیزی که بدست گیرد نبوسد و اگر ممکن نشود

عند المقام او غيره من المسجد ثم عاد واستلم

بنزدیک مقام ابراہیم یا جائے دیگر از مسجد پس باز گردد و مس کند
حجر را سود را و میرود پس بالا رود بر صفا و قرو یکند بہ بیت اللہ و تکبیر گوید و تہلیل
چنانچہ سود اول گفتہ شد پس درود فرستد بر پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم و دعا کند بآنچہ خواہد

ثم خرج فصعد الصفا واستقبل البيت وكبر وهلل

وصلى على النبي صلى الله عليه وسلم ورفع يديه

درود بفرستد بر پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم و ہر دو دست خود را بردارد

ودعا بما شاء ثم مشى هرولة ساعيا بين

و دعا کند آنچہ خواہد پس برود بطریق مروہ در حالت سعی

الميلين الاخضرين وصعد فيها وفعل ما فعل

میلین اخضرین و بالا رود در آں

على الصفا ثم سبع الا الصفا فصار اربعين يفعل

بر صفا پس ہفت بار کند آنچہ کرد بر صفا پس ہفتاد بار شد

هكذا سبعا ثم سكن مكة ثم طاف نفلا

ماشاء وخطب الامام سابع التروية وعلم المناسك

ہر قدر کہ خواہد و خلیفہ ہر امام را یعنی حاکم
ہر قدر بہ منیٰ بماند و روز نہم امام در وقت ظہر خطبہ کند مردم را

ثم التاسع عرفات ثم حادي عشر منا ويرجع

غداة الترتيب الى صنا ومكث الى فجر ثم رمى صنا

الى عرفات وقيلها وقوف الامام بعرنة واذا زالت الشمس خطب الامام كالجمعة وجمع بين الظهر و

العصر باذان واقامتين وشرط الجماعة والاحرام

فيهما ولا يجمع العصر لفائتة احدهما ثم ذهب الى

الموقف العجل بعد ان يقف قصيرا بساعة من زوال

عرفة وغيرهم النحر ولو نائبا او مغمى عليه واهل عنه

مزدلفه وحمل الضعفاء ومن اغربت له اذا غربت القمر

كلها موقف الا وادي محسر وصلى العشاءين في وقت

العشاء بأذان واقامة وان ادى المغرب اعاد

مالم يطلع الفجر ثم صلى الفجر بغلس ثم وقف وبقي

واذا اسفر اتى منا ويرمي جمرة العقبة من بطن الوادي

سبعا خذف بكل كبر وقطع تلبيته بأول حذف بسن لمحرم

Marked by Google

إِنْ شَاءَ ثُمَّ قَصَّرَ وَحَلَقَ أَفْضَلُ وَحَلَّ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا النِّسَاءَ

اگر خواہد پس قصر کند و حلق کردن او بہتر ست و حلال شود برائے او ہمہ چیز

کہ خواہی پس قصر نماید و حلق کند و حلق بہتر ست و حلال شود برائے او ہمہ چیز

ثُمَّ طَافَ لِلزِّيَارَةِ يَوْمَ مِنْ أَيَّامِ النَّحْرِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ

پس طواف کند مر زیارت را یک روز از روزہائے نحر ہفت گرد شش ہفت سیر اتی

پس طواف دہ زیارت را در کدام یک از روزہائے نحر بعد از روز شدن او بہ پنج روز

وَسَعَى إِنْ كَانَ سَعَى قَبْلَ وَاوَلَ وَقْتٍ بَعْدَ فَجْرٍ

و سعی کند اگر سعی نکردہ بود پیش ازیں در اول وقت طواف الزیارت بعد از طلوع فجر

و سعی کند اگر نکردہ بود پیش ازیں در اول وقت طواف الزیارت بعد از طلوع فجر

يَوْمَ النَّحْرِ وَهُوَ فِيهِ أَفْضَلُ وَحَلَّ النِّسَاءَ فَإِنْ أَخَّرَهُ

در روز نحر و او در روز نحر افضل ست و حلال شود بر او زنان اگر مؤخر کرد

در روز نحر و او در روز نحر افضل ست و حلال شود بر او زنان اگر مؤخر کرد

لَزِمَهُ دَمٌ وَبَعْدَ زَوَالِ ثَانِي النَّحْرِ بِالْجِمَارِ الثَّلَاثِ

لازم شود بر او دم و بعد از زوال روز دوم از روزہائے نحر بہ جمرہ ہائے سہ گانہ

مکروہ ست تاخیر طواف زیارت را از روز سوم و بعد از زوال روز سوم از روزہائے نحر بہ جمرہ ہائے سہ گانہ

وَهُوَ وَاجِبٌ دَمٌ وَإِنْ لَزِمَهُ دَمٌ إِنْ لَمْ يَرْمِ جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ يَوْمَ النَّحْرِ

مکروہ ست و او واجب ست دم و اگر لازم شود او را دم اگر نیندازد جمرہ عقبہ را در روز نحر

يَبْدَءُ بِمَا يَلِي الْمَسْجِدَ ثُمَّ بِمَا بَلِيهِ بِالْعَقَبَةِ سَبْعًا

شروع کند بہ آنکہ نزدیک بہ مسجد ست پس بہ آنکہ بعد از وے ست بہ عقبہ ہفت

شروع کند بہ آنکہ نزدیک بہ مسجد ست پس بہ آنکہ بعد از وے ست بہ عقبہ ہفت

وَكَبِّرْ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ وَقِفْ بَعْدَ كُلِّ مِنَ الْأَوَّلَيْنِ وَدْعُ

و تکبیر گوید با ہر سنگ پس بایستد بعد از ہر یک از دو جمرہ اول و دعا کند

و تکبیر گوید با ہر سنگ پس بایستد بعد از ہر یک از دو جمرہ اول و دعا کند

وَلَا تَقِفْ بَعْدَ كُلِّ مِنَ الْأَوَّلَيْنِ وَدْعُ

و نہ بایستد بعد از ہر یک از دو جمرہ اول و دعا کند

ثُمَّ عُدْ إِذَا ذَلِكَ ثُمَّ بَعْدَهُ كَذَلِكَ إِنْ مَكَثَ وَهُوَ

پس بازگرد فردا چنین پس بعد از فردا چنین اگر بماند در منا

پس بازگرد فردا چنین پس بعد از فردا چنین اگر ماند در منا

فَلْيَبِتْ أَوَّلَ لَيَالِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ بِمِنًى وَلَا يَبِتْ إِلَّا بِهَا

پس باید شب کند اول شبہائے روزہائے تشریق در منا و نہ شب کند مگر در منا

پس باید شب کند اول شبہائے روزہائے تشریق در منا و نہ شب کند مگر در منا

احت وَيُسْفِطَ نَفْرَةٌ قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ الرَّابِعِ وَاذَا نَفَرَ

لی مکۃ نزلَ بالْمُحَصَّبِ ثُمَّ طَافَ لِلصَّدْرِ

بِلَالٌ هَلْ وَسَعَنِي ثُمَّ شَرِبَ مِنْ زَمْزَمَ وَقَبْلَ الْعَتَبَةِ

وَوَضَعَ وَجْهَهُ وَصَدْرَهُ عَلَى الْمِلْتَزَمِ وَنَوَسَّتْ

بِلَا سْتَارٍ وَدَعَى مُجَاهِدًا وَيَكِي وَبَرْجَةِ الْقَهْقَرَى

مَتَى يَخْرُجُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَالْمَرْءَةُ لَا تَكْشِفُ رَأْسَهَا

بَلْ وَجْهَهَا وَلَوْ سَدَلَتْ شَيْئًا عَلَيْهِ مُجَافِيًا

وَلَا تُلَبِّي جَهْرًا وَلَا تَسْعَى بَيْنَ الْمِيلَيْنِ وَلَا تَحْلِقُ بَلْ

يل تقصر وتلبس الخيط ولا تقرب الحجر ؛

بلکہ تو کہ سر بر ہنہ باشد و جامہ ہا بر خود دوختہ باشد و نشود بہ حجر اسود و
بلکہ قصر نہ کرے اور احرام کو سلا ہوا نہ پہنے اور حجر اسود کے قریب نہ جائے

الزحام وحيض لا منع الا الطواف وقالت ائمة

اینہ ہے ہر مان وحیض زن منع نیکند مگر طواف و گویند ہر چہ مانع است از نماز مانع است از طواف
اور حیض عورت کو نہیں روکتا مگر طواف اور فقہاء کہتے ہیں کہ جو چیز نماز سے روکتی ہے وہ طواف سے بھی روکتی ہے

طاف طہر وسبع وكل وقضى من قابل وقد القران

طواف کند و سعی بکند و حلال گردد و قضا آرد در سال آینده این فصل ہے قران
پس طواف اور سعی کرے اور حلال ہو جائے اور قضا ادا کرے آئندہ سال یہ آئین قارن کا ہے

افضل مطلقا وهو ان يهل بحج وعمرة من ميقا

بہترست مطلقا و قران این ست کہ احرام کند بحج و عمرہ از میقات
افضل ہے مطلقاً اور قران اور ہے یہ کہ احرام باندھے حج اور عمرہ کا میقات سے

معا ويقول اللهم اني اريد الحج والعمرة الى آخره

بیک بار و میگوید بار خدایا من میخواہم حج و عمرہ را بجا آرم
ایک بار کہے اور کہے اے اللہ میں ارادہ کرتا ہوں حج اور عمرہ کا

وطاف بالعمرة سبعة اشواط يرمل في الثلثة الاولى

وطواف کند برائے عمرہ را ہفت گردش چلوانی کند در سہ اول
اور طواف کرے عمرہ کا سات پھیرے اکڑ کر چلے پہلے تین پھیروں میں

ويمشي كما مر وسعى بعده للقران بعد ركعتي الطواف

و رمل کردن گذشتہ و سعی کند بعد از دو رکعت طواف برائے قران
اور چلے جیسا کہ گذرا اور سعی کرے بعد دو رکعت طواف کے قران کی

الى يوم النحر فان عجز صام ثلثة ايام آخرها يوم عرفة وسبعة

تا روز نحر پس اگر عاجز شد روزہ دارد سہ روز کہ آخر آن روز عرفہ بود و ہفت روز
یوم نحر تک پس اگر عاجز ہو روزے رکھے تین دن کہ آخر ان روز عرفہ ہو اور سات روز

اذا رجع الى اهله او الى مكة

چون باز گردد بسوی اہل خود یا بسوی مکہ
جب لوٹے اپنے گھر کی طرف یا مکہ کی طرف

ويجوز صوم ايام التشريق لمن لم يجد الهدي

و روا باشد روزہ داشتن ایام تشریق مر کسی را کہ نیابد ہدی
اور جائز ہے روزے رکھنا ایام تشریق کے واسطے جس کو نہ ملے ہدی

ولا يجوز صوم يوم النحر وايام التشريق

و روا نباشد روزہ داشتن روز نحر و ایام تشریق
اور جائز نہیں روزے رکھنا یوم نحر اور ایام تشریق کے

ومن شرع في نفل صح وان افسده قضى

و ہر کہ شروع کند در نماز نفل صحیح شود اگر چہ فاسد کند قضا آرد
اور جس نے شروع کیا نفل نماز میں صحیح ہو جائے اگر چہ فاسد کرے قضا کرے

ومن نذر صوم يوم لزمه ان نواه ليلا

و ہر کہ نذر کند روزہ یک روز لازم شود او را اگر نیت کند شب
اور جس نے نذر کی روزہ ایک دن کی لازم ہو جائے اس پر اگر نیت کرے رات کو

ومن نذر صوم شهر متتابعا لزمه ان نواه ليلا

و ہر کہ نذر کند روزہ یک ماہ پیاپی لازم شود او را اگر نیت کند شب
اور جس نے نذر کی روزہ ایک مہینہ کی پے در پے لازم ہو جائے اس پر اگر نیت کرے رات کو

ومن نذر صوم يوم بعينه فافطر عذر او غيره قضى

و ہر کہ نذر کند روزہ یک روز معین پس افطار کند عذر یا غیر آن قضا آرد
اور جس نے نذر کی روزہ ایک دن کی معین پھر افطار کیا عذر سے یا بغیر عذر کے قضا کرے

ومن نذر صوم شهر متتابعا فافطر يوما بعذر او غيره قضى

و ہر کہ نذر کند روزہ یک ماہ پیاپی پس افطار کند یک روز عذر یا غیر آن قضا آرد
اور جس نے نذر کی روزہ ایک مہینہ کی پے در پے پھر افطار کیا ایک دن عذر سے یا بغیر عذر کے قضا کرے

ومن نذر صوم يوم بعينه فصام غيره لم يجزه

و ہر کہ نذر کند روزہ یک روز معین پس روزہ دارد روز دیگر را روا نباشد او را
اور جس نے نذر کی روزہ ایک دن کی معین پھر روزہ رکھا دوسرے دن کا جائز نہیں اس کو

بعد جمعة إن شاء فان فاتت الثالثة تعين اليوم

پس از جمعہ اگر خواہد پس اگر نشاط دست دہد روز اول سہ روز و الا پس روز چہارم

والتمتع افضل من الافراد وهو ان يحرم بعمرة من

و تمتع بہتر است از افراد و تمتع آنست کہ احرام کند بعمرہ از

او اشهر قدر ذلك او افراد او قرن ثم يأتي بعد ما يأتي به في عمرته

یا ماہہائے حج یا قدر آن یا افراد یا قرن پس بیاورد بعد از آنچہ بیاورد در عمرہ

الميقات في اشهر الحج ويطوف ويسعى ويحلق او

میقات در ماہہائے حج و طواف کند و سعی کند و بسر کند یا

يقصر ويقطع التلبية في اول طوافه ثم احرم

تقصیر کند و قطع کند تلبیہ را در اول طواف پس احرام بندد و

بالحج يوم الترويه وقبله افضل وحج كالمفرد ويجب

بحج روز ہشتم و پیش از ترویہ بہتر است و حج کند مانند مفرد و واجب میشود

وان تمتع صام كالقران فان احرم بسوق الهدي

و اگر تمتع شروع کرد و دارد مانند قران پس اگر احرام کرد بفرستادن ہدیہ

وهو افضل لا يحلل ثم يحرم بالحج بمكة والمكي

و این بہتر است حلال نشود و روز اول احرام نبندد بحج تا بوقت آن و مردمی کہ

او ادا بعد رمي جمرة العقبة يوم النحر قبل ان يحلق او يقصر

یا ادا کند بعد رمی جمرۃ العقبہ روز نحر پیش از آنکہ بسترد یا تقصیر کند

یفرد فقط فصل والجنایات علی الاحرام

افراد یکبار دیگر — این فصل ہشت دہیان جنایات — بر احرام — اگر

افراد و کوتاہ کردن را فصل دہ بہ پایان دہنا یا تو بہ احرام کہ

طیب محرم عمدا او اد هن او لبس مخیطا او ستر

خوشبو کردہ شود احرام را — یا چرب کردن موی یا پوشیدہ جامہ دوختہ یا پوشیدہ

خوشبوئی کہ کردہ شود او را کردہ یا ظرف کردہ یا او را خوشبو جامہ کہ لباس او باشد فدیہ

راسه یوما او حلق ربع راسه او عضوا او قص اظفا

یا بیست آن سر کہ لا یلتئم فی مدۃ الاحرام او سہ یک سر او یا چہار ناخن

سر را یک روز یا ترا شیدہ چہارم حصہ سر خود یا احرام را یا بریدہ یا خوشبو

سه مثیل یوم و صح یا روزی کہ خواہی خواہ سہ مد طعام یا روزہ سہ روز

فی ذبح شاۃ او بقرۃ او بدنۃ او صوم ثلثۃ ایام او اطعام ستۃ مساکین

در کشتن گوسفند یا گاؤ یا شتر یا روزہ سہ روز یا شش درویش

لکل مسکین نصف صاع من بر او صاع من تمر او شعیر

ہر درویش را نیم من گندم یا یک من خرما یا جو

یدا و رجلا او الکلا فی مجلس او طاف الافرض محمد شاو

یک دست یا یک پا بہ یک بار بہ یک مجلس یا طواف کرد فرض را در حالت بیہوشی یا

دگر پس یا دو بہ یک بار بہ یک مجلس یا طواف کرد فرض و واجب را در حالت بیہوشی

عبره جنبا او اقاض قبل الامام او ترک واجبا او الثلثہ

طواف کرد فرض را بیرون آمد منی از امام یا بگذاشت واجب را یا اکثر واجب

طواف فرض را کرد عبد فرض را و اگر شد سنت و نفی لہ اعادہ یا بر سبیل واجب

او قدم نسکا علی آخر او اخر طواف الفرض عن ایام النحر

یا مقدم کرد یک عبادت بر عبادت دیگر یا مؤخر کرد طواف فرض را از روزہائے نحر

یا مقدم کرد یوم عبادت بر یوم عبادت یا مؤخر کرد طواف فرض را از روز نحر

أو ترك أقله فعليه دم وبترك أكثره بقي محرما

یا ترک کرد اکثر طواف پس بر او دم است و ترک کردن اکثر طواف یا ترک ہفتم

حتى يطوفه وإن طاف جنبا فبدنة وإن فعل

تا آنکہ طواف کند او را و اگر طواف کرد در حالت جنابت پس بر او شتر است و اگر کرد

اقل مما ذكرا وطاف لغير الفرض محدثا أو تركه القليل

از آنچہ ذکر کردند یا طواف کرد برائے غیر فرض کہ آن بی وضو ئے است یا ترک کرد

من الواجب أو حلق رأس غيره بغير إذنه

از واجب یا سر دیگر کس را بدون اجازت او

صاع من بر وإن طيب أو حلق بعذر ذبح أو

یا بزند و اگر خلوق خیر د یا سر خود را بعذر بتراشد یا بوئے

تصدق بثلثة أصوع طعام على ستة مساكين

صدقہ دہد سہ صاع طعام بر شش مسکین

أو صام ثلثة أيام وطوعه قبل وقوف عرفة

یا روزہ دارد سہ روز و طوعی او

أفسد حجه ومضى وذبح وقضى قارن

او را فاسد میکند احرام او و میگذرد و ذبح میکند و قضا میکند قارن

ماتوی حج فصح أو أدرك كذلك وعمرته حج أو درك وقت أحد وقضاهما وعليه

Marginal notes in Urdu and Arabic

ولم يفترق قارنه بعده بذبحه وبعد لحاق شاة

وجدا هي كتفاول وبعدان يستاذن بهرات ورجب مبشور بذروة رفع كرنبسر اطوران نزدة

اوجدا والي بدنه كه پس عرفه نادره واجب ديه باد نداوكه وقتي وكه وپيش طاقه بزنه ده

وان قتل محرم صيدا اول عليه قاتله بجزاء

واكر بكشت قوم شكار يا دلالت كرد براو قاتل اوراجزا واجب مبشود جزا اورا

واكر هر كروه محرم بنكار يا دلالت في كردبه هيچ قاتل وندرواجب كه جزا دهيچ

فما قومه عدلان في قيمته اوقرب مكان منه

آنرا قيمت كردوعدلان ورمانه كشتن او يا نزديك جائيكه كرمشه اورا

هرچه بقيمت دهند وعدلان نوبيه خانه حلال اولاد يا بنزديك مكاني كه بشه

يشتري به هديا يذبحه مكة اوطعاما يتصدق

بخرند بدو هديه ودر مكه بكند ودر مكه باطعام بخرد وصدقه كند

اودي بيوي هديه اودنيه بوي كه ميكند كبش يا طعام نه او بوي كه اوصدقه ميكند

به كالفطرة اوصام عن كل مسكين يوما وما فضل

براو مانند صدقه فطر يا روزه كيرد از طعام هر مسكين يك روز وكر بيا روزه شتر

بدنيه بكند صدقه فطر يا روزه بدنيه بدنيه طعام دهد مسكينه نيم صاع كندم او نيم صاع

عند تصدق به اوصام يوما وان فضل بعض نفض

از صدقه كه كنند به او يا روزه كيرد يك روز واكر نقصان رسانيد شكار را وبعضي روز فضل

له صدقه هم روزه كيرد يكي يا روزه يا دنيه بوي روزه او نه متصل او نه پراكنده كه بوي

وان اخرجه عن حيز الامتناع او كبر البيض

نقمته وكذا ان ذبح الحلال صيد الحرم وحله

او قطع حشيشة او شجرة الا المملوكة او مبتاع وقاتا

ولا برعي حشيش ولا يقطع الا الاذخر ويقتل قملة

او جراده صدقة وان قلت ولا شيء بقتل غراب

وحداة وعقرب وحيه وفاره وكلب عقور و

بعوض وبرغوث وفراد وسلحفاة وسبع صائل

وله ذبح الحيوان الا هلي واكل ما صاده حلال

وذبحه بلا ذبح لانه محرم وامره ومن دخل الحرم

ذبح کردہ باشد اور ابغیر ازدلالت کردن کوہ و بغیر امر او و کسیکہ دارد بہ حرام
او ذبح کرده باشد حلال نیست او را و بغیر امر او و کسیکہ دارد بہ حرام

یصید او یقتله ویدعه ان نفی والاخیر یکسبه

شکار را بکشد او را یا بگذارد او را اگر نفی کند او را و اگر نه

الحرم صید الاصید معه اذ الحرم ومن ارسل

حرم از شکار حرم شکار را بگذارد او را اگر نه شکار باشد با او و کسیکہ فرستاد

صیدا اخذه حلا الا ضمن وان قتل لحرم صید

شکار را بگیرد او حلال نیست او را ضمان و اگر بکشد او را حرام شکار

محرم فقل یجزی وجرح اخذه علی قاتله وماله

محرم را کسی بزند او را و اگر زخم کند او را گرفته شود بر کشنده او و مال او

دم علی المفرد فعلی القارن دمان الا بجوز الا فاق

یک دم بر مفرد پس واجب است بر قارن دو دم مگر جواز دادن آن اهل آفاق را

غیر محرم ونبی جزاء صید قتله محرمان واخذ

غیر محرم و نبی جزاء صید کشته محرمان را و گرفته

لو قتل صید الحرم حلالان باع المحرم صیدا او

اگر کشت او شکار را در حلال فروخت محرم شکار را

قتل او کرد او بوشکار را در حلال بود او اجزاء او پلیدی او خورد شکار را بر او

نذر اباطل ولو نذبحه حرم ولو اكل عزم قيمته ما

نذر شکار ما باطل است واگر ذبح کرد او حرام است و اگر کسی او را ضمان نمی دهد بلکه

او را بدو دینار باطل کند اگر کسی ذبح کرد حرام است و اگر او ان خود ضامن شود

كل لا يحج مرلوله نذبحه ولد يت ظبيه اخرجت

ای کل ناذر یا حاج مرلوله نذبحه ولد یت ظبیه اخرجت

خود را بدست حاضر نمی تواند کرد یا حاضر کرد و نمی تواند او را بحج بیرون کرد

فرزند ظبیه حاضر نمی تواند کرد یا حاضر کرد و نمی تواند او را بحج بیرون کرد

من لم يجد فصياما ان عزم فيهما وان ادى جزاء هانم

ان لم يجد الهدى او ثمنه فصيام ثلثة ايام في الحج ان عزم فيها والا فجزاء هانم

از حرم و در حرم نیابد قیمت هدی بدو روز و اگر از آن عزم کرد در ایام

در حج صیام بدو روز و اگر عزم نکرد صیام نتواند و واجب شود بر او جزاء هانم

ولد يت لم يجزه فصل في الاحصار ان

ولد يت لم يجزه فصل في الاحصار ان

اگر کسی ظبیه بدو زند جزاء واجب شود بر او و این فصل است در بیان حصر دشمن یا غیر دشمن

حصر العدو بعد وقوفه وطوفه لقارن بمنى دم وسعاه القارن

حصر العدو بعد وقوفه وطوفه لقارن بمنى دم وسعاه القارن

بمنی نحر کند هم و سعی کند میان صفا و مروه و قارن

بمنی نحر کند هم و سعی کند میان صفا و مروه و قارن

دمين وعتن يوما يذبح فيه ولو قبل يوم النحر وفي

دو دم و عتن یک روز که ذبح کند در آن روز و اگر چه پیش از روز نحر بود و در

دو دم و عتن یک روز ذبح کند در آن روز و اگر چه پیش از روز نحر بود و در

حلا ولا يحلق يحل وعليه ان حج حج وعمرة ومنع عمرة

حلا ولا يحلق يحل وعليه ان حج حج وعمرة ومنع عمرة

حل در آنست و نه تراشد حل شود و بر او حج و عمره است و اگر آن سال حج نکرد

حل در آنست و نه تراشد حل شود و بر او حج و عمره است و اگر آن سال حج نکرد

عمره ومن قران حج وعمرتان وان زال احصاره ان

عمره ومن قران حج وعمرتان وان زال احصاره ان

عمره او قران کند حج و دو عمره است و هر گاه حصر از دشمن زایل شد بنا کند هر

عمره او قران کند حج و دو عمره است و هر گاه حصر از دشمن زایل شد بنا کند هر

ان امکنه ادراك الهدی ولو توجه والا فله ان

اگر قدرت درشت او بہ کرفتن ہدیہ و بیچ میتوہ شود و او را و اگر نہ یافت بیشتر او را

کہ قدرت نمی دہ و بہ بودن او بہ ہدیی او ہر چہ متوجہ شدی او کہ مدرس شدہ بود و او را

يحل ومنعه عن البيت احصار وعن احدهما

اکہ حلال کند خود و منع او را از دو رکن بیچ دیگر فرق ست دانی رکن

فلا يحل بغيره فاذا حل فدى وعليه القضاء

حلال نہ کردی مکان او مکر بہ کوسفند و بر کردن بیچ ملکہ کہ بیش جمعہ رہ او را بہ پس کند

لا من عجز فاتح غيره ثم وقع عنه ان دام عجزه

احصار نیست و بہ آن کس کہ عاجز شد پس بیچ و کرہ و دلیل خبر او آنست اکر بہ پیش عاجزہ و

الموته وفوته عنه ودم الاحصار على الآمر

تا مرکب و فات او را کرد بود و دم احصار بر امر کنندہ ست

نزد ما کہ او بیت فی لہ بیچ کہ او دم در احصار بہ امر او بر کسی دیکر

والقران والهداية على الجامع وضمن النفقة ان

از نفقہ اکر او دم و قران او بیت واجب بہ جامع ست و ضامن ست

جامع قبل وقوفه بعمرة ولا دم ان مات في الطريق

جامع کرد پیش از ایستان بعرفات و نیست پس او را و آن بمرد در راہ

جامع و کرد او را بیچ سوکند او نشنید بہ پس او کند نوشتہ چون او را و کس

ومن حلق منزل آمره شاة ما بقي لا من عشه فما فوقه لا يحجون

حاجی کہ بیرون آید از احرام کردہ بہ پیچ عشہ از ان ما بیکہ باقی ست نیز و حاجی ان چنانکہ مرد و زن

حاجی بنصد شاہ او اکر کوسفند بہ پیچ مال باقی نہ دہ بہ آخر حاجی شاہ او بہ

للهدی الاجناز التنعیة واکل من هدی تطوع و

مرجع ہا کہ در اول نوشتہ ایم ۔ و بجوز ۔ و جائز ہے

ھدی کہ نوکر مکہ برائید و نکہ ۔ اضحیہ او او بو ہدی کہ برائے ہدی نظر نماز

متعة وقران فقط وحصا یوم النحر لا غیرها و

متعہ و قران و بس و خاص روز عید ۔ ہدی متعہ و قران ہر دو کہ ہمراہ دارد

متعمل متعہ و قران ہدی و ما امر کہ ہمراہ دارد ہدیہ متعہ و قران ہر دو نحر

الکل بالحرم وتصدق غلة وخطامه ولا یعطی اجرة

ہمہ نحر بحرم ہست و صدقہ دہد بہ پوست و جامہ ہائے و شتر و نہ بدہد بہ اجرت

تولد زبچہ ۔ بچہ کہ از مادہ ہدی متولد شود ۔ حکم ہدی دارد و ذبح او بعد از ذبح مادر است

جزاء صیده ولا یرکب الا لضرورة ولا یحلب وما +

ضمان شکار کہ کشتہ باشد ۔ و سوار نشود مگر بہ ضرورت ۔ و شیر ندوشد

ذبح کند او را بعد از نشود سوار نشود مگر بہ ضرورت و شیر ندوشد

عطب او تعیب بفاحش ففی الواجب ابدله و

ہلاک شود یا عیبناک شود بعیب فاحش پس در بدنہ واجب ۔ بدل کشد او را و

فلاک شد یا عیبناک شد بعیب پس بدنہ واجب کہ بدل کشد او را

المعیب له وان شهد وا بالوقوف قبل وقته

صاحب مرد و ایست اگر چہ گواہی دہند بہ ایستادن پیش از وقت آن

عیب ہمدلہ ۔ شکر گواہی دہند بر عرفہ پیش از وقت و روز دہم له وقت شد

قبلت لا بعده ندم حراما شیا مشی حتی یطوف

بدل گرد و شود پس از وقت نادم گردد ۔ چیزی را پیاده رود تا طواف کند

قبول نکردہ شد بسبب وقت ۔ نادم گردد و حرام گردد بر چیزہا ۔ تا طواف کند

الفرض كتابة النكاح ينعقد بايجاب وقبول لفظهما

طواف فرض بمنزلة كتاب ثابت در بيان احكام نكاح منعقد ميشود بايجاب وقبول كه بر دو لفظ ميرود

طواف فرض او كه كتاب ثابت دري پديد بيان در نكاح كه بين متعاقدين بيايجاب وقبول ميرود

ماض كزوجت وتزوجت اوامر وماض كرقبلت نكاح

ماضي ميباشد چنانچه زوجت وتزوجت يا امر ماضي باشد چنانچه زوجني همين بعد نكاح به مرد گفته شود

ماضي ميباشد چنانچه زوجت وتزوجت يا امر ماضي باشد چنانچه زوجني همين بعد نكاح به مرد گفته شود

زوجت وان لم يعلما معناه وقولهما دا دويدرفت

زوجت يعني نكاح دادم واگر هر دو ندانند معنائے ان لفظ را قول هر دو منعقد ميشود

چه بيه نكاح من مرحوم را كه اگر كه زيد بيع ميشود بمعنى لفظ اقول در دارو ضافته

بيلاميم بعد داري وبدير فتي كبيع وشراء لا

بيلاميم بعد داري گفتن اين دو قول مانند وفرختك وحريدن نيست صحيح

بيلاميم بعد داري گفتن اين دو قول مانند وفرختك وحريدن نيست صحيح

يقولهما عند الشهود مازن وشوهم ويصح بلفظ

بگفتن هر دو نزد گواهان اگر در قرآن صحيح ميشود بلفظ

بگفتن هر دو نزد گواهان اگر در قرآن صحيح ميشود بلفظ

به قول دو دو نزد گواهان اگر در قرآن صحيح ميشود بلفظ

نكاح وتزويج وبما وضع لتمليك العين حالة وشرط

نكاح وتزويج وبما وضع لتمليك العين حالة وشرط

نكاح وتزويج وبما وضع لتمليك العين حالة وشرط

سماع كل منهما لفظ الآخر وحضور حرين او حر

شنيدن هر يك از دو لفظ كه گفته شد هر يك از دو را حاضر شدن دو مرد عاقل بالغ آزاد

شنيدن هر يك از دو لفظ كه گفته شد هر يك از دو را حاضر شدن دو مرد عاقل بالغ آزاد

او مسلمان در هر دو يا دو فاسق در يك او حاضر شدن يك مرد و دو عورت يا يك عورت

وحرتين مكلفين مسلمين سامعين معا لفظهما

دو آزاد اهل زبان که عاقل بالغ مسلمان و مسلمان و مشنونده باشند بیکبار لفظ ایشان

اورده اصلی چه عامل باشد یا اوادید و یکی بر دیگر

وصح عند فاسقين ولا تظهر عند الدعوى و

دوا دات نکاح نزد دو فاسقان و ظاهر کنند نزد مدعی و دروات

اورد ادات نکاح چه نزد دو فاسق نکاح فاسق و ظاهر نکند نزد مدعی عایشه اورد ادات

عند ابنيهما او ابني احدهما ولا تقبل للقريب و

نزد دو پسر که آنهی پدر و یا یکی از دو پسر و قبول نکند پسر برای قریب و

پدر نزد دو پسر او یکی از دو پسر او نزد قریب شاهد باشد او نزد او

عند ذميين لنكاح مسلم ذمية ولا تقبل على المسلم

نزد دو ذمی و جائیکه نکاح مسلمان با ذمیه و قبول نکند شاهدی بر مسلمان

پدر نزد دو ذمی و جائیکه نکاح مسلمان با ذمیه و نزد ذمیه شاهد باشد مسلمان

والوكيل شاهد ان حضر موكله كالولي ان حضرت مولية

و وکیل شاهد است اگر حاضر شود موکل او چنانکه ولی شاهد باشد اگر حاضر شود مولیه

او وکیل شاهد است گر حاضر شود موکله که چه ولی شاهد نباشد وی گر حاضر شود مولیه

بالقرابة وحرم اصله وفرعه وفرع اصله القريب وصلبية

بسبب قرابت و حرام است پدر او و پسر او و پسر پدر نزدیک خود و فرزند

پسر او پدر و حرام است پدر و پسر پدر او و پسر او و پسر پدر نزدیک خود و فرزند

اصله البعيد وامرأة وطئه وبنته موطوءة وزوجة

اصل او که از دور بود و امر زن او و دختر زن او را که وطی کرده شده باشد و زن

اصله وفرعه وكل هذه رضاعا وفرع منزيته و

اصل خود و زن فرع خود و هم اند بسبب رضاع و حرام ست فرع زنی زنان کرده شده

مسوسته وما مسته ومنظورة الى فرجها الداخل

و زنی مس کرده شده و زنی مس نکرده شده و زنی نظر کرده شده بود بفرج او که در داخل ست

او دست بشهوة او بمس او را و نظر کرده بشهوة بفرج او که بداخل درست

بشهوة واصلهن ودما دون تسع سنين ليست

بشهوة و اصل این همه و زنیکه کم باشد از نه سال نیست

بشهوة او اصل او که قولها وفعله مثل جس المريض ونظر الطبيب

بشهوة او اصل او که قول او و فعل او مثل جس مریض و نظر کردن طبیب را

بنته هاته ويحرم نكاح امرأة وعدتها نكاحا امرأة

دختر خواهر و حرام میگرداند نکاح زن و عدت او نکاح زنی را

دختر خواهر او حرام میکند نکاح بنتی او عدت و نکاح دختر خواهر

اية منهما فرضت ذكرا لم تحل له الاخرى ووطيها

کدام یک ازین دو که فرض کرده شود مرد نبود حلال این مرد را دگر وطی او و وطی او

ملكا وكذا وطيها ملكا وطيها نكاحا وملكا لا نكاحا حيا

از جهت ملک و هم چنین وطی زن از جهت ملک و وطی او از جهت نکاح و ملک نه جهت ملک

الا بملك اليمين او بعقد وملك يمين او بعقد و ملک یمین او و عقد

الا بملک یمین او بعقد و ملک یمین او و عقد

حاشیه

حرام لابرة تقاطع كالاخ والاخت وعرة كالام والبنت

حرام لابرة تقاطع كالاخ والاخت وعرة كالام والبنت

ترجمه

ترجمه

ترجمه

فان نكحها لا بطاء واحدة حتى يحرم الآخر ؎

پس اگر نکاح کرد ہر دو را دفعۃً یکے را بعینہ حرام گردد ہر دو را نہ ہر

وصح نكاح الكتابية ولو امة ولا متعة طول ؎

وصحیح است نکاح زن کتابیہ اگرچہ امۃ باشد و صحیح نیست نکاح متعہ یعنی نکاح موقت

او صحیح دست نکاح و فسخ نمیتواند کرد مگر بوجود عدم کفاءت و فسخ نمیتواند کرد بعد از قدرت بر نکاح

المرة والحرة وحل من زنا او توطأ

زن اصیل و صحیح است نکاح محرم زن محرم را بر نکاح حلال زن را و فاسد و فی الحال زنا نہ باشد و طی کردہ باشد

و فسخ نمیتواند کرد نکاح محرم او را و حلال نمیشود زن بعد از زنا مگر بعد از توبہ

حتى تضع ومن حرمت الحرمة نكاح امته

تا وضع حمل کند و صحیح نیست نکاح کسی کہ حرام شد بر وی نکاح کنیز او

وما ملكته وكافرة غير كتابية وأخرى في عدة

و نکاح نمیکند مالک کنیز خود را و نکاح نمیکند کافر کنیز غیر کتابیہ را و نکاح نمیکند کنیز را در حالیکہ در عدت کنیز دیگر باشد

وان عدا لك حيله او تيقن كافرة عليه كتابية وان صح نكاح حر على امة بعدت بر

رابعة وللعبد في عدة ثانية وامة على حرة

زن چہارم و برای بندہ در عدت زن دوم و صحیح است نکاح زن اصیل بر زن

فلو مرتبا فله اربع بعدت كون وبدونها امتان وصح نكاح حر على امة بعدت او فسخ

او في عدتها وحامل ثبت نسب حملها ونكاح

یا در عدت زن آزاد و حامل و ثابت میشود نسب حمل او و نکاح

یا بعدت او اصیل و حامل و ثابت میشود نسب حمل او و فسخ نکاح او

المتن والموقوف فصل في الاولياء نفذ نكاح

صحة ونكاح موقف ابن فصل بيت دربيان اولياء ودر سادى دراست نكاح
منتج انكاح حر موقتى دا فصل دے بدربيان دلى يا نوا سادى دراست نكاح حر

حرة مكلفة ولو من غير كفوء ولا ولي وله الاعتراض

زن اصيل عاقل بالغ اگر از غير اكفاء نكاح بغير اذن ولى صحيح باشد ولى را اعتراض
صحيح عاقل بالغ اگر كند كه غير بمثل او كفو باشد و ولى او را منع نمايد جايز باشد

هنا ومرئ نطلانه بلا كفوء وكابن ولي نابغة

بدين عبارت مثل اوست كه نكاح باو دست داده است وچيز ديگرى واما بيك كلمه

ولو بكرا وصمتها وضحكها وكوقارها بلا صوت

اگر بكر باشد رضاء او بسكوت او وتبسم كردن او بغير از آواز
گاه كه بكره باشد اوبحيا وخنده او بغير آواز

اذن ومعبر حين استيذانه او بلوغ الخبر

اذن ست واو آواز دادن ست وقت طلب ولى را اذن او يا بر وقت رسيدن خبر
اذن دے واو آواز دادن ست وقت طلب ولى او را يا بر وقت رسيدن خبر

بشرط تسمية الزوج لا المهر ولو استاذن غير

شرط نام بردن شوهر نه مهر واگر طلب اذن كرد ولى غير
بدين شرط نام بردن شوهر نه مهر اگر طلب اذن كرد ولى غير او

ولي اقرب فرضاها بالقول كالثيب والزائل كالبكر بها

از ولى نزديك پس رضا بے او بسخن ست مانند ثيب وزائل بكارت مانند باكره
ولى نزديكتر پس رضاء او بسخن ست مانند ثيب وزائل بكارت مانند باكره

بزنا او غير جماع كالبكر وقولها بعد دعوى وطء

بزنا يا غير جماع مانند باكره وقول او بعد دعوى جماع
بزنا يا بغير جماع مانند باكره وقول او بعد دعوى جماع

مَنْ قولہ سکت وتقبل بینۃ علی سکوتہا ولا تحلف

از قول مصنف ظاہر شد کہ بیوہ و دوشیزہ کہ سکوت او در خواستن اذن دلالت میکند قبول نمی شود و قسم نمی دہند و قولہ وہ تحلف وہ شاہد میطلبند یعنی اقرار او قبول نمی کنند مگر بشہادت گواہان و اقرار او نزد

ہی ان لم یقم ولی الثیب انکاح الصغیر والصغیرۃ و

این گاہ اگر ولی ثیب دعوای نکاح دارد ثبوت نکاح دادن خود دزن نابالغہ را

واجبر کردن او بدین دلیل گواہان او شہادت دہند کہ ولی او بر وی نکاح کرد او را و نبیرہ نابالغہ را بالاجماع

لو ثیبا ثمان زوجہا الاب او الجد لزم و ہی

اگرچہ ثیب بود پس اگر پدر نکاح داد صغیرہ را یا پدر پدران لازم شد نکاح در

اگر کہ ثیب پس کہ بر نکاح فی دہد کہ او را بر دی یا پدر نابالغہ لازم نشد نکاح او بہ

غیرہما فبلغ الصغیران حین بلغا او علما بالنکاح

غیر این شخص کہ نکاح را صغیرہ و دیگر بالغ شدند یا دانستند بہ نکاح

غیر دو پس نشود کہ نکاح را نکاح صغیرہ تو صغیر بر ا الا در شی یا بدی شود بہ نکاح

بعدہ وسکوت البکر رضی ہنا ولا یمتد خیارہا

پس از بلوغ و خاموشی بکر رضا ثابت در آن او دراز نمیشود خیار بکرہ

الی آخر المجلس وان جہلت بہ بخلاف المعتقۃ وفیہا

تا آخر مجلس اگرچہ نداند کہ او را بہ خیار مخالف تیز مگر آزاد کردہ و در وی خیار

تا آخر مجلس اگر کرد او را تزویج بہ خیار بہ خلاف و وفی آزاد بہ کنیز

الغلام والثیب لا یبطل بالترضی صریحا او دلالۃ لا لۃ و

غلام و ثیب باطل نمیشود بغیر از رضائے ظاہری یا دلالۃ و یا

در حق او نبی ند با طبیعی بی در ضا ظاہر بہ نہ یا دلالۃ نہ بہ او

قولہ الحدیث علی ہیئۃ من قضی کو کنج میں جو پہلو دو الفوس کے دیسی کے جو مال جو ہیئت مستکبا ہو و نہ دیکھو وط اوقی تحقیق

وبقیام معا عن المجلس وشرط القضاء لشئ من

داخل بیشتر و خیار بود و از عذاب از مجلس و شرط او دو ساعت است حکمی فاسی ۱۲ خیار و اختیار

او نہ با طلبیدہ خیار و در او ہیچ نیست و بعضی گفتہ اند کہ خیار ثابت است

بلغ لامن عتقت ولو بی العصبۃ علی ترتیبہم بشرح

بالغہ از زنان آزاد کردہ شدہ و دلی نکاح عصبہ ست بر ترتیب ایشان بشرح

لہ بالغہ نہ لہ و نیز آزاد کردہ شدہ و دلی نکاح عصبہ ست بر ترتیب ایشان

حریہ و تکیف واسلام فی ولد مسلم ثم الام ثم ذو

آزاد بودن و عاقل و بالغ بودن و نیز مسلمان بودن ولد مسلمان پس ولی ولد مسلم پدر ست پس

اصل او پس او عاقل ۱۲ او بلوغت او بہ اسلام او ۱۲ بہ ولد مسلم پس پدر ولی مولد ۱۲ پس

الرحم لاقرب فالاقرب ثم مولی الموالات ثم قاضی

نزدیک اند پس ازان نزدیک اند پس ازان مولی عقد موالات پس ازان قاضی کہ او

خویشان نزدیک بہ پس ظالمان پس مولی عقد بہ پس قاضی بہ

منشوۃ ذلک والابعد یزوج بقبیلہ الاقرب مالم

کاشد او کہ باشاہ او دارد و بہ بعد او نکاح دون او بہ نکاح و بعد دعات غائب دون ی نزدیک تر

کاشد زنے کہ برو پادشاہ و بہ بعد او نکاح دون او بہ نکاح و بعد دعات غائب دون ی نزدیک تر

ینتظر الکفو الخاطب خبرہ وعند البعض مدۃ السفر وتعتبر

انتظار کفو نکاح کنندہ بہ خبر غائب و نزد بعض مدۃ سفر ست و اعتبار کردہ میشود

کہ بہ انتظار کفو نکاح کند کہ او کفو ست بہ مقدار غائب او بہ نزد بعض مدۃ سفر ست و او اعتبار کردہ میشود

فَلَوْلِيُّ الْاَعْتِرَاضِ حَتّٰى يَتِمَّ اَوْ يَقِفَ فِي وُقُوفِ نِكَاحٍ

پس ولی را رسید گذشتن تا وقتیکہ عقد تمام کند یا بایستد و موقوف ہست نکاح مر ولی کو

فَالْفُضُولِيُّ عَلَى الْاِجَازَةِ وَيَتَوَلّٰى طَرَفَيِ النِّكَاحِ وَاحِدٌ

ولی باشد بر اجازہ ولی و نصف کیند بر دو طرف و متولی عقد

غَيْرُ فُضُولِيٍّ فَصْلٌ قَلَّ الْمَهْرُ عَشَرَةَ دَرَاهِمَ فَتَبَ

ولی نہ بود بے اجازہ ولی او نصف کند بے شرط و اگر عقد کرد بہ کم از ده درم شش درم واجب شود

فَهُوَ فُضُولِيٌّ وَفِي الْفُصُولِ عَامِيَةٌ بِدُونِ الْعَشَرَةِ يَجِبُ الْمُسَمّٰى وَاجِبٌ

پس فضولی نہ بود و در فصول عمادیہ آمدہ کہ بدون ده درم لازم شود مسمی و واجب

اَنْ سَمّٰى دُونَهَا وَاِنْ سَمّٰى غَيْرَهُ فَاسْمِ غَيْرِهِ فَاسِدٌ

اگر نام برد کمتر از ده و اگر نام برد غیر آن را پس نام غیر فاسد

اَحَدُهُمَا اَوْ خَلَوْهُ صَحَّتْ وَهِيَ اِنْ كَانَ يُوجَدُ مَانِعٌ

یکے از ایشان یا خلوت کرد صحیح باشد و واجب شود مہر اگر موجود باشد مانع

وَلَمْ يَرْتَدَّ وَلَمْ يَفْسَخْ وَلَمْ يَمْنَعْ مِنْهُ مَانِعٌ

و نہ مرتد شد و نہ فسخ کرد و نہ منع کرد ازو مانعے

وَلَمْ يَحُسَّا اَوْ شَرْعًا اَوْ طَبْعًا مَرَضٌ يَمْنَعُ وُصُولَهُ

و نہ حسی باشد یا شرعی یا طبعی مانند مرض کہ منع کند وطی را و نہ زوجہ مانند

وَحَسِّيٌّ بِاَنْ يَكُونَ بِحَالَةٍ لَا يُجَامَعُ مِثْلُهَا

وحسی بآنست کہ باشد بحالتے کہ جماع نہ کنند مثل او زوجہ را

وَصَلٰوةُ فَرْضٍ وَاِحْرَامٌ وَحَيْضٌ وَنِفَاسٌ بِخِلَافِ

و نماز فرض و احرام و حیض و نفاس بخلاف

اَوْ نَفْلٍ وَاِحْرَامٍ حَجٍّ اَوْ حَيْضٍ اَوْ نِفَاسٍ بِهِ خِلَافٌ لَهُ

او نفل و احرام حج او حیض او نفاس بآن خلاف اوست

اَلْجَبُّ وَالْعُنَّةُ وَالْخَصِيُّ وَنِصْفُهُ بِطَلَاقِ قَبْلَهَا

آلت بریدہ و عنین و خصی و آلہ او نیم بود واجب شود بآن نصف بطلاق پیش از خلوت

وان لم يسم او تعذر فيها فلها مهر المثل بتمامه و

الازام دنیا واداء دین حتمی میشود بمیرد از موت و بمیرد مثل بعد از موت و

اولاد نوم کسو بتمامه پس متعدد این و بی و بی الخلوة لها مهر مثل لسن خلوته او

صح النكاح بلا ذكر مهر وعدم نفيه وبشي غير مال

صح صحت نکاح بغیر ذکر کردن مهر و باکردن مهر و بچیز غیر مال باشد

روا باشد نکاح بی ذکر کردن مهر و نکردن مهر و بچیز غیر مال باشد

متقوم ويهمل جنسه ويجب مهر المثل كما قرر

متقوم و بگذر کل جنس بکند و واجب میشود مهر مثل چنانچه گذشت

متقوم او بچیز متقوم بهمل جنس او و واجب میشود مهر مثل کذلک غیر مثله

وصفته فالوسط او قيمته وخدمة الزوج +

و بصفت او پس بمیانه یا بقیمت او و خدمت کردن زوج

و بمهمل صفت پس واجب میشود میانه یا بقیت او و خدمت کردن

او بهمل صفت پس واجب میشود میانه یا بقیمت او و بخدمت کردن زوج

العبد تجب هي وهي قيمته او هيه فمهر المثل ان كان

غلام واجب میشود دختر و بقیمت او بقیمت او پس اگر

و دختر واجب میشود بقیمت او بقیمت او پس واجب میشود مهر مثل اگر

بتيمما والاخس لو دونه والاعز لو فوقه وان +

و بمیانه یا والاخس اگر پست تر و بمیانه یا والاعز اگر بالاتر و اگر

او میان اینها واجب است او بمیانه یا والاخس اگر پست تر و بمیانه یا والاعز اگر بالاتر و اگر

به میانه و یا والاخس اگر پست تر بمیانه یا والاعز اگر بالاتر و اگر

طلق قبل الخلوة فيتصف الا خس وان تكحا على ان

طلاق او پیش از خلوت پس نیم واجب میشود الا خس و اگر نکاح کرد بر آن که

اگر طلاق داد پیش از خلوت پس نیم واجب میشود الا خس و اگر نکاح کرد بر آن که

لا يخرجها او بالف ان اقام بها وبالفين ان

بیرون نکند او را و بالف اگر اقامت کند او را و بدو هزار اگر

چند بیرون نکند او را و بالف اگر اقامت کند او را و بدو هزار اگر

وبالفين ان اخرج فان وفى واقام فالف وقالا

اگر بیرون آورد مرد مال را پس اگر وفا کرد و اقامت کرد مرد ان پس ہزار است و اگر نہ

او بیرون آورد مرد مال را پس اگر وفا کرد و اقامت کرد مرد ان پس ہزار است و اگر نہ

فمهر مثل لا يزاد على الفين ولا ينقص عن الف و

پس مہر مثل لازم است مرد را زیادت بر دو ہزار و کم نکند از یک ہزار و

پس مہر مثل لازم است مرد را زیادت بر دو ہزار و کم نکند از یک ہزار و

ان بنى بها فلهذين العبدين واحدهما حر فلها الاجد

اگر نکاح کرد با این دو غلام و حال انکہ یک از انہا احمیل بود پس مر آن غلام را

اگر نکاح کرد با این دو غلام و حال انکہ یک از انہا احمیل بود پس مر آن غلام را

فقط ان تساوى عشرة وان شرط الكفارة ووجبت

دہ درم اگر برابر بود طلاء او دہ درم و اگر شرط کرد بر کفارت و با او شد شدن

دہ درم اگر برابر بود طلاء او دہ درم و اگر شرط کرد بر کفارت و با او شد شدن

فقط کہ برابر بود طلاء او دہ درم و اگر شرط کرد بر کفارت و با او شد شدن

فتبالزم الكل وفى النكاح الفاسد ان لم يطأها لا

پس لازم است مر مہر مر تمام را در نکاح فاسد اگر وطی نکرد او را نیست

پس لازم است مر مہر مر تمام را در نکاح فاسد اگر وطی نکرد او را نیست

کہ واجب نمی شود بہ قول ابو حنیفہ و ابو یوسف در نکاح فاسد کہ وطی نکرد بہ او

يجب شئ وان وطى ثبت النسب من وقت الوطى و

واجب ہیچ چیز و اگر وطی کرد ثابت میشود نسب از وقت وطی و

واجب ہیچ چیز و اگر وطی کرد ثابت میشود نسب از وقت وطی و

ويجب المثل لا يزاد على المسمى ويعتبر مهر مثلها

مہر مثل زیادہ نمی شود بر مہر مسمی و معتبر است مہر مثل

مہر مثل زیادہ نمی شود بر مہر مسمی و معتبر است مہر مثل

من قوم ابيها سنا وجمالا ومالا وعقلا ودينا

از قوم پدر او از سبب عمر و جمال و مال و عقل و دین

از قوم پدر او از سبب عمر و جمال و مال و عقل و دین

کذا فی الہدایہ

وبلدة وعصرا وبكارة وثيابه فان لم يوجد منهم

وشهر فزنا وبكارت وسود بودن پس اگر يافت نشد از اتيان

او شهر او زمانه و بكارت او كي نزده و الي پس كه او نموذي هي شمه لدر ديو نهز

فمن الاجانب لا الامر وقومها ان لم تكن من قوم

پس نزد ديكران مگر از امر وقوم او اگر نباشد از قوم

پس نزد ديكران نه امر وه او اگر نه امر وه از قوم

ابدها وصح ضمان وليها مهرها ولو صغيرة والمعجل

بودن ودرست ضمانت ولي زن سرزن را اگرچه زن صغير باشد ومهر معجل

بلده بتني اورا ودادنيه تمانت ولي و بتني مهر بتني اگر چه زن صغيره والمعجل

والمؤجل ان بينا ذلك والا فالمتعارف وقيل احدا

ومهر مؤجل اگر بيان كرده باشند پس اين و نه صحت اگر نكرده باشند پس بموجب متعارف

او مهر مؤجل كه بيان نكرده پس نزد ما واجب ادا كردن مهر است نه تسليم زن تا وقتيكه نه پردازد

المعجل لها منعه من الوطي والسفر بها ولو بعد

مهر معجل پس مر آنزن را منع كردن از وطي و سفر كردن با زن

مر مهر معجل زن را منع كردن از وطي و سفر كردن با زن

او مهر معجل پس مر آنزن را منع كردن از وطي و سفر كردن با زن اگرچه پس

وطي برضاها بلا سقوط النفقة والسفر والخروج

از وطي باشد برضاء او زن بغير از سقوط نفقه و سفر و خروج زن از منزل او

از وطي باشد برضاء او زن بغير از سقوط نفقه و سفر و خروج زن از منزل او

وطي به رضاء او بتني زن بغير از سقوط نفقه و سفر و خروج زن از منزل او

للحاجة بلا اذنه وبعد اخذه ينقلها وقيل لا يسافر

براي حاجت بغير اذن شوهر و بعد از گرفتن مهر معجل ببرد زن را و نگفت كه نبرد زن را

براي حاجت بغير اذن شوهر و بعد از گرفتن مهر معجل ببرد زن را و نگفت كه نبرد زن را

بها وبه يفتى ان بعث اليها شيئا فقالت هو هدية

بها و بقول او يفتى اگر فرستاد شوهر بطرف زن چيزي پس گفت او را اين هديه است

بها و بقول او يفتى اگر فرستاد شوهر بطرف زن چيزي پس گفت او را اين هديه است

وقال مهر فالقول له الا فيما هيئ للاكل فصل

وگفت مهر این مهرست پس قول مهر بر راست مگر در چیزیکه مانند آن خوردن این قبیل او وه باشد یا در چیزیکه مانند آن خوردن این قبیل او وه نباشد پس قول زوج معتبر باشد

نكاح القن والمكاتب والمدبر والام ولد بلا اذن السيد موقوف ان اجاز نفذ وان رد بطل

نکاح غلام و مکاتب و مدبر و کنیز و ام ولد بی اذن آقا موقوف است اگر اجازه دهد نافذ میشود و اگر رد کند باطل میشود

واذا اذن شمل القن للمهر وشمل الاخران والاذن بالنكاح يعم جائزة وفاسده ومن زوج امته لا يجب النبوئة ولا النفقة الا بما يطيق الزوج

اذن دادن مولی موقوف است اگر اجازه دهد روا میشود و اگر رد کند باطل میشود

وان نكحت بلا اذن فعتقت فخير بلا خيار وهما

اگر نکاح کرد بغیر رضا ولی پس آزاد شد و رضا نکاح او و اختیار دارد ان هر یک

او کسیکه آزاد کرده و شیخین میگویند اختیار آزاد شده را هم نیست کما مر یعنی

سمي فلم يسم او وطئت فعفت وان عتقت

یعنی کرده شد پس مرسل یا بشد آزاد یکی شده یا بشد پس آزاد شده او کرده شد اگر آزاد کرده شد

چه وجه که پس سوال از وی کرد طلاق کرد یکی شوهر او کی پس آزاد شد شوهر او کی آزاد شده

اولا فلها وزوج الامة يعتزل بإذن سيدها

پس از وصل پس هر سه گرد اگر آزاد شد شوهر کنیز مستحب است عزل کند باذن مولی او

اصل آزاد طلاق هر دو حق وی دون دیگر و شوهر کنیز حق اذن دو مولی دو حق

وللحرة باذنها وان وطئ امة ابنه فولدت فادعاه

و شوهر زن آصل عزل کند باذن زن و اگر وی کرد مرد که کنیز پدر پس ولد آورد پس دعوت کرد

اذ دو حر اصل عزل کند کرد شوهر زن و حق آزاد کرد شوهر کنیز و حق مولی پدر او پس

ثبت نسبه وهي ام ولده ووجب قيمتها لا مهرها

ثابت شد نسب او پدر این کنیز ام ولد او و واجب شد قیمت کنیز نه مهر او

ثابت شد نسب و بلا رضا و اذن مولی او و واجب شد قیمت کنیز نه مهر

والجد كالاب بعد موته وان نكحها حي لم تصر

و پدر مانند مثل پدر بعد موت او و اگر نکاح کرد جد کنیز را رضا و نیشود کنیز

ام ولده و وجب مهرها لا قيمتها والولد حر فقط

ام ولد او و واجب شود مهر او نه قیمت او و ولد آزاد است فقط

والطفل يتبع خيرالابوين دينا وعند عدمهما يعقل

و طفل تبع میشود بهتر پدر و مادر را از حیث دین و نزد نبودن او در پدر و مادر

او طفل تبع میشود نام که عقل مینماید یعنی پدر و مادر او چه دین دارد اگر نه عقل نماید

ان الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونؤمن به ونتوكل عليه ونعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له ونشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له ونشهد ان محمدا عبده ورسوله صلى الله عليه وعلى آله واصحابه وسلم تسليما كثيرا اما بعد فهذا شرح الوقاية لصدر الشريعة المحبوب الى الله تعالى وعباده المقبول عند الخاص والعام المتداول بين الانام المتكفل بحل غوامض الدقائق وكشف مخدرات الحقائق

الدار والمجوسي بشر من الكتابي وان اسلم المتزوجون

دار و او اگش پرست بهتر ست از کتابی و اگر اسلام آورد زن شوهر و زن

بلا شهود او في عدته كافرين معتقدين ذلك فقرا

بغیر شاہان یا در عدت دو کافران کہ معتقد باشند بر ایں گذاشته شود و

في دار الحرب فمن سبق منهما الى اسلام فهي له فان اسلما او ذميين او مضى

علیہ و فرق محرمان اسلما او في اسلام زوج العشية

بر تلاقی و عدت کہ زن شوہر او زن اسلام آرد در صورت اسلام او زن شوہر

ثلاث حيض او اسلم احدهما في احدى الثلاث فهي له وان اسلم بعدها

نکاح او بود اگر بگوید او دارد محرمان کہ اسلام او دارد یا بہ سوم حیض او اسلام او زن بود نکاح بر

فلا وان اسلما معا او جهل السابق فهما على نكاحهما وان سبق احدهما

[illegible] اسلام او زن بود نکاح بر

اواما ترك الكافر عرض الاسلام على الآخر فان اسلم فهي له

پس اگر عرض کردہ شود اسلام بر دیگر پس اگر اسلام آورد پس زن او

والا فرق وهو طلاق ان ابى او كالمرتد ان ابت الا الموطوءة

و اگر نہ خواند پس او طلاق بائن است اگر انکار کردن ہر دو بر دین خود کافر

وفي دار هم تبين بمضي ثلث حيض قبل اسلام الآخر وبعده

در دار الحرب بگذشتن سہ حیض پیش از اسلام دیگر و بعد او

[illegible] اسلام او زن بود

117

بتباين الدارين لا السبي وارتداد كل منهما ففيه عمل

بیست پیرو دار بدیدن شان و مرتد زن بریک از شوہر زن قسم خلاف است

ثم للموطوئة كل مهرها ولغيرها نصفه لو ارتدوا

پس وطی کردہ را ہر مہر مہرست وغیر وطی کردہ را نصف مقرر اگر مرتد شوہر و بعد

ثم لو ارتدت وبقي النكاح ان ارتدا معا فاسلما

پس اگر مرتد شد زن و باقی ست نکاح اگر مرتد شد شوہر و زن ہر دو اگر

معا وفسد ان اسلم احدهما قبل الآخر وكل الزوجات

ہر دو یکجا و فاسد شود نکاح اگر اسلام آورد یکے از ان ہر دو پیش از دیگر و ہمہ زنان

في القسم سواء الا المملوكة وطها نصفه الحرة ولا

و نوبت ہر ہر سہ را مگر کنیز را و مرد کنیز زن اصیل ست و نیست

قسم في السفر والقرعة اولى ويصح ترك القسم والرجوع

نوبت در سفر و قرعہ بہتر ست و صحیح ست ترک ان نوبت خود و

جوع كتاب الوضاع يثبت بمصر في حولين و

رجوع از ان این کتاب ست در بیان شیر دادن ثابت میشود بمصر کہ کبیر در دو سال و

رجوع دلالت ست بر بیان شیر دادن ثابت میشود بمصر کہ کبیر در دو سال و

ونصف فقط امومة المرضعة وابوة زوج لبنها منه

والزوجان عليهما وعلى اخت اخيه من الرضاع كما

فى النسب والاختفان ولبن الرجل وما خلط بطعاما

لا يحرم وما خلط بغيره تعتبر الغلبة ويحرم الاستعاط

ولبن البكر والبيتة وان ارضعت صغيرا فصار صبيا

حرمتا ولا مهر للكبيرة ان لم تو طاوعا وللرضيعة نصفه

وترجع به على المرضعة ان قصدت الفساد

كتاب الطلاق يقع الطلاق من مكلف فقط

كتاب طلاق کے بیان میں احکام طلاق واقع ہونے طلاق کے عاقل بالغ ہونے اور نہ ہونے کے

كتاب طلاق دینے والے کے بیان میں اور اختیار دینے طلاق کا اور قسم کھانے کے اور عاقل بالغ ہونے کے

ولو كان سكران او كان عبدا لا من سيده وكاصن

اگرچہ مست ہو یا بہت غلام اور فاسق ہو طلاق دینا مرد کا مست ہونے اور غلام اور فاسق ہونے کی حالت میں

اگرچہ مست ہو یا بہت غلام اور فاسق ہو طلاق دینا مرد کا مست ہونے اور غلام اور فاسق ہونے کی حالت میں

نايم واحشمه طلقه فقط في طهر لا وطي فيه وحسر

طلاق دے اپنی سوتی ہوئی یا اپنی شرم کی جگہ کو ایک طلاق ایک طہر میں جس میں صحبت نہ کی ہو

طلاق دے اپنی سوتی ہوئی یا اپنی شرم کی جگہ کو ایک طلاق ایک طہر میں جس میں صحبت نہ کی ہو

وهو السني طلقه لغير الموطوءة ولو في حيض و

اور وہ سنی ہے یہ طلاق جو نہیں ہے موطوءہ اگر چہ وہ حیض کی حالت میں ہو

اور وہ سنی ہے یہ طلاق جو نہیں ہے موطوءہ اگر چہ وہ حیض کی حالت میں ہو

للموطوءة تفريق الثلث في اطهار لا وطي فيها قيمن

موطوءہ کو تین طلاق متفرق دینا تین طہروں میں کہ نہ ہو صحبت ان طہروں میں جن

موطوءہ کو تین طلاق متفرق دینا تین طہروں میں کہ نہ ہو صحبت ان طہروں میں جن

تحيض واشهر في الصغيرة والآيسة والحامل ولو بعد

حیض آتا ہو اور مہینوں میں چھوٹی لڑکی اور نا امید عورت اور حاملہ کو اگرچہ بعد

حیض آتا ہو اور مہینوں میں چھوٹی لڑکی اور نا امید عورت اور حاملہ کو اگرچہ بعد

الوطی ویکفیہ واحدۃ فی طہر وطئت فیہ او لا

ای مع ترک الطلاق فی ذلک الطہر
بود وہ خواہ مقارن طلاق باشد یا نہ کہ در ان طہر کہ وطی کردہ شدہ باشد در ان وقت یا در دیگر
وہ او قت مصنف طلاق بدعی را بدو قسم منقسم میسازد یکے بقولہ فی طہر الخ و دیگر بقولہ فی حیض الخ

حیض موطوءۃ وما قبلہا بطہر جعتہ سنۃ فی طہر

حیض زن وطی کردہ شدہ باشد و ما قبل او از یک طلاق بطہر از رجوع و میان او در طہر
حیض پیش از وطی کردہ شدہ باشد و ما قبل او از رجعت بسنت پس طلاق بدعی نہ دہد

ویرجعہا ان طلق فی الحیض فاذا طہرت طلقہا ان شاء

در رجوع میکند اگر طلاق داد در حیض پس وقتیکہ پاک شد در وقت طلاق بدہد
او رجوع او اگر ہست کہ طلاق دہد مگر نہ پاک شد در حیض پس پاک شد پاک کہ طلاق دہد مگر نہ

وطلاق الحرۃ ثنتان والامۃ اثنان وقروءہا حیضہا

طلاق زن اصیل کہ حر ہست طلاق کنیز دو ہست اگرچہ شوہر بردو بر عکس
او طلاق دہد اصیل بنج دہ ہے او طلاق دو دہی دو ہ دی اگر نہ خیستند تعدد او ہ

فلہا وعلیہا ما استعمل فیہ دون غیرہ مثل انت طالق

بشد و طلاق صریح انست کہ استعمال شود در طلاق نہ در غیر او مانند این تو طلاق ہستی
او طلاق صریح مر ارث ہے ہر استعمال دیگر بہ طلاق کہ نہ در نہ نمود بہ ہر مثل بہ تو جدا ہستی

ومطلقۃ وطالقتک ویقع بہ واحدۃ رجعیۃ ابدا وان

و طلاق دہ شدہ ہستی و طلاق کردہ شوی او واقع میشود بہ ہر یک طلاق رجعی میشود اگر
او طلاق قبل از شوی نہ دی او طلاق نہ دہ ہے او ما نند کہ بہ پر بہ ہر یک طلاق رجعی میشود او

نوی ثلثا

الوطی

ای مع ترک الطلاق فی ذلک الطہر

حیض موطوءۃ

ویرجعہا ان طلق فی الحیض فاذا طہرت طلقہا ان شاء

وطلاق الحرۃ ثنتان والامۃ اثنان وقروءہا حیضہا

فلہا وعلیہا ما استعمل فیہ دون غیرہ مثل انت طالق

ومطلقۃ وطالقتک ویقع بہ واحدۃ رجعیۃ ابدا وان

نوی ثلثا

ذکر المصدر مثلث ان نواتها والافوجعینہ وصح

اضافۃ الطلاق الی کلہا وما یعبر بہ عن الکل

کراسک او مرفقک او وجہک او فرجک والی حیثما

الطلقۃ کصفقۃ والی الید والرجل والظہر والبطن وبعض

طلقۃ واثنتان اثنتین اثنتان وتضع بتۃ معواشد

الغایۃ تدخل الا انتہاہا ومابین کرہلت طالق بے

فی مکۃ تخییر وفی دخول مکۃ تعلیق وتقع عند

فی الثانی فقط ویقع الآن فی انت طالق مس

وان نکے بعدہ فلغو ویقع آخر العمر فی انت طالق

ان لم اطلقک وحالا فی متی لم اطلقک وسکت

وفی اذا انبنوی فان لم ینو فکان عند بحیضۃ

والیوم للنہار مع فعل ممتد کامرک بیدک یوم

یقدم زید والوقت لمطلق مع فعل لا ممتد کانت

طالق يوم يقدم زيد وفي انت طالق ثلاثا لغير

المدخولة يقعن وبالعطف تبين بالاولى كما لو

علق وقدم الشرط وقع الكل ان اخر في انت

طالق واحدة او بعدها واحدة وفي الموطوءة

اثنتان وفي قبلها او بعدها ومعها ومع اثنتان وان

اشار بالاصبع بعتبر عدد المنشورة وان اشار

بظهرها فالمضمومة وان وصف الطلاق ثلثه

او الطول او العرض او شبہ بما یدل علی ھذا فثلاث

یا درازی یا پہنائی یا تشبیہ دادہ بآنچہ دلالت میکند باین ہر سہ تا طلاق واقع نشود
یا دراز یا پہن یا مثل بیضہ یا دکر مہ ہیچ چیز و لا کان کہ یکی ازیں سہ تا طلاق واقع گردد

ان نواھا والا فبائنۃ وکنایات ملحقہ وغیرہ

اگر نیت کردہ بود و گرنہ بود پس باین واقعہ نشود و کنایہ ملحقہ بآنہا ہم بائن باشد

فنحو اخرجی اذھبی قومی یحتمل ردا ونحو خلیۃ

پس مثل ایکہ بیرون شو برو ۔۔۔ ہر چیز احتمال رد دارد مانند اینکہ طالی ہستی

بریۃ بتہ بائن حرام یصلح سبا ونحو اعتدی

بیزار ہستی جدا ہستی حرام ہستی مناسبت دارد برسبّ و شتم مانند اینکہ عدت بگذران

استبری رحمک انت واحدۃ انت حرۃ اختر

پاک کن رحم خود را ۔۔۔ تو یک زنی ۔۔۔ تو آزاد ہستی ۔۔۔ اختیار کن

امرک بیدک سرحتک فارقتک لا یحتمل ما قبل الرضا

کار تو بدست تست ۔۔۔ جدا کردم ترا ۔۔۔ احتمال ندارد مگر رضا پس دو طلاق رضا
کار ترا ساختم بدست تو ۔۔۔ رہا کردم ترا ۔۔۔ احتمال ندارد پس دو طلاق رضا

یتوقف الکل علی النیۃ وفی الغضب الاولان وفی

موقوف اند بر نیت ۔۔۔ در حالت غضب اند دو اول ۔۔۔ در حالت

موقوف ہے بقول بر نیت او بحالت او بحالت غضب موقوف ہے دو تا دو زدن ہا و بحالت

مذکرۃ الطلاق الاول فقط فان نوی الثلث

یاد کردن طلاق موقوف ہست بقول اول نہ دیگر پس اگر نیت کردہ بود سہ طلاق ہا را

یاد نہ کرد طلاق موقوف ہے بقول اول نہ بل پس کہ نیت کرد بسہ وی را بسہ طلاقہ

وقع ولا يقع بائنة وقع رجعية اعتدي واستبرئي رحمك

واحدة رجعية وقع باستبراء البتونية و

الحرمة اليه فصل تفويض طلاقها اليها بتمليك

فيجلس عليها الا ان يقول كلما شئت او متى شئت

او اذا شئت بخلاف ان شئت ولا يرجع عنه والا

غيرها لا يتمليك ويرجع والمجلس انما يخلف بالقيام

او الذهاب او الشروع في قول وعمل لا يتعلق بها

بيضي وقلقلي بيتها وسيري اتبها كسيرها وبقي

اختاری بنیة التفویض فقالت اخترت لا یقع الا

کہ اختیار کردن بہ نیت تسہیر دن طلاق پس گفت زن اختیار کردم واقع نشود مگر طلاق

چہ خواہد کہ نیت نہ کند سیار اویہ طلاق پس دہ بہ دیل یکی خواہد مرد واقع گردانیدن

بائنة وشرط ذکر النفس من احدهما وقوله

بائن وشرط کردہ شدہ است ذکر نفس

اختیارہ فقبول اختارت ولو لم یرد شیئا فاختارت

اختیار کردن پس قبول کردم و اگر ارادہ نکرد چیزی را پس اختیار کرد

عودہ لم یقع شیء واقع نشود چیزی مگر بہ ارادہ او و اگر ارادہ کرد واقع شود پس عودہ کردن

احدهما فقالت ولو قالت طلقت نفسی واختارت

یک طلاق پس گفت واقع گردانیدم زن طلاق کردم نفس خود را یا اختیار کردم

یوطلاق پس گفت واقع گردانیدم کہ دہ دیل یکی طلاق بگیرد تفویض دیل یا عودہ کردہ

نفسی بتطلیقة فبائنة ولو قال امرك بیدك بنیته

نفس خود را یک طلاق پس بائن واقع مشود و اگر گفت دو بہ دو بار کار تو زن بہ نیت

نفسہ جعل یا بود طلاق پس بائن و اگر بہ دو بار گفت بہ نیت نکند یا نیت کند

التفویض فطلقت فبائنة وان نوی الثلث تعین

کہ دو بار پس طلاق کرد زن خود را پس بائن و اگر نیت کرد سہ را واقع مشود

و فی امرك بیدك فی تطلیقة واختارت تطلیقة

در وصی گفتن یکی کار تو بدست تست و طلاق یا اختیار کردن طلاق را

فاختارت فرجعیة وفی امرك بیدك الیوم وغدا

پس بستد زن پس واقع شود رجعی و در بن تحول کرد کار تو بدست تست امروز و فردا

پس عودہ کرد حبتی پس رجعیہ واقع گردانید او را بہ دو بہ نوبہ یکی بعد از دیگر

فی الحال او فی احداهما او فی الوسط او فی احداهما لا بعینها

در حال یا در یکی از دو یا در وسط یا در یکی از دو نہ معین

فقالت اخترت طلقت ثنتین ولغت الثالثة

پس گفت اختیار کردم واقع شد دو طلاق و لغو شد سوم

فی الاولی او الوسط او احداهما لا بعینها فقالت اخترت

در اول یا در وسط یا در یکی از دو نہ معین پس گفت اختیار کردم

طلقت ثنتین ولغت الثالثة

واقع شد دو طلاق و لغو شد سوم

فی الاولی او الوسط او احداهما لا بعینها فقالت اخترت

در اول یا در وسط یا در یکی از دو نہ معین پس گفت اختیار کردم

طلقت ثنتین ولغت الثالثة

واقع شد دو طلاق و لغو شد سوم

فی الاولی او الوسط او احداهما لا بعینها فقالت اخترت

در اول یا در وسط یا در یکی از دو نہ معین پس گفت اختیار کردم

طلقت ثنتین ولغت الثالثة

واقع شد دو طلاق و لغو شد سوم

يدخل الليل وان لم يدخل اليوم لا ينتهي بعده وان

قال اليوم وبعد غد يختلف الحكمان وفي طلقي

نفسك ان نوى ثلاثا تقعن والا فرجعية وفي طلقي

ثلاثا فطلقت واحدة تقع في عسله ولو امر

بالبائن او الرجعي فعلست يقع ما امر به والشرط

في انت طالق ان شئت مشيئة مجزة او معلقة ما

فقد علم وجوده لان لم يعلم بعدا وكما لو قالت شئت

ان شئت فقال شئت وفي كلما شئت تطلق ثلاثا

متفرقة لا بعد التحليل وفي كيف شئت تقع بائنة او

جدا احد طلاق نیشود پس از نکاح دیگر و سر گرد نکرد طلاق تو واقع میشود یا نمی
بلی بولت نه پیوسته طلاق پنج تا نکاح بلسا و یه مرتبان چه خواهی تنها واقع گردد یا نمی یا

ثلث ان نويت ولم تحاسفها نية والا فرجعية وقيل

سه اگر نیت کرده بود و مخالف زن نبود نیت شود پس واحد بائن بود پس رجعی دیگر و دو دگر لغو شود
و قیل که نیت نه کرده بود اوی اولی بود پس یکی بائن بود دیگر رجعی

ثلث ماشئت مادونها فصل شرط لغة

از سه آنچه خواهی تو کم از سه واقع میشود و این فصل است شرط کرده شده ست برآمدن
چیزی بر چیزی تا نگوید در سر او نیاید یا فصل نیاید تا شرط پر نیاید نشود یا او صحت

التعليق الملك او الاضافة اليه والفاظ ان واذا

معلق کردن یا بدان طلاق ملک یا نسبت به ملک و الفاظ تعلیق است ان و اذا
معلق کردن طلاق در ملک یا نسبت به ملک و الفاظ تعلیق دار یکی ان دوم اذا و یکی

واذا ما ومتى ومتى ما وكل وكلما وزوال الملك لا

اذا ما ست و متی ست و متی ما ست و کل ست و کلما ست و فوت ملک یا طلاق نمیکرد آنرا
و اذا ما و متی ما و متی ما و کل و کلما یکی ست از وزه الیه ملک نما طلاق

يبطله فقيل غير كلما ان وجد الشرط مرة في الملك يحل

پس در سوای کلما اگر یا فت شرط یک بار در ملک محل میماند و

پس به غیر و کلما اگر بیا مود به هشت نمی طلاق بر و نمی به ملک پس طلاق نمیرسد

الجزاء وفي غير الملك لا الجزاء وكلما تنحل بالاول فقط ولو نكح كما

جزا و در غیر ملک نه نیز طلاق و در کلما حلال میشود و پس سه نمی نمیرسد و نکاح کند
چنانچه او به غیر ملک نه کرده نه جزا و نه در کلما حلال میشود و پس سه نمی نمیرسد و نکاح کند

بعد زوج آخر الا اذا أدخلت في التزويج وان

پس از شوہر دیگر الا آنکہ داخل کردہ شود او را لفظ تزویج و

اختلفا في وجود الشرط فالقول له الا مع بينة

پس اگر مختلف شوند در وجود شرط پس قول شوہر راست مگر با دلیل و

وفي شرط لا يعلم الا منها نحو ان حضت فانت طالق

و در شرطے کہ معلوم نشود مگر از زن مانند اگر حیض شدی پس تو طلاق

وفلانة صدقت في حقها فقط فحكمه بعد ثلاثة

و فلانہ راست گفت در حق خود و بس پس حکم او بعد از سہ

او فلانی را در بیشتر دہ پس حکم او بعد از سہ

ايام ما لطلاق في أولها وفي ان حضت حيضة

روز بہ طلاق در اول روز و در بین قول کہ حیض آورد یک حیض

وقع به طلاق به اول وقوعش و يدعى قول انه حيض وارى به حيضا

يقع اذا طهرت وفي ان ضمت يوما اذا غربت الشمس

واقع میشود وقتے کہ پاک شود زن و در بین قول اگر روزہ در آشامی کرد طلاق مستور

بخلاف ان ضمت وان علق طلاقه بولادة ذكر طلقتين

کلانی این قول اگر روزہ در آشامی و اگر معلق کرد طلاق بر زادن نرینہ دو طلاق نزاد

به طلاق وفي قول لا حد وقوعه ويسأل فان كره بولد تولد ذكر او

باشي فولدتهما ولم يدر ايهما الاول طلقت واحدة فقضاء

زن پس زادن ہر دو را و معلوم نشود اول طلاق شود یک طلاق و در حکم شرع

بتعيين يتعين قول ذكر او ان علم الاول به طلاق كبير به حكم شرع

اوثنتین تزوجها وانقضت العدة وان علق

دو دو طلاق اگر در احتیاط و گذشت عدت واگر معلق کرد طلاق

اودو طلاق یا در احتیاط و در شدت سعدت اوکر معلق کرد طلاق

بشیئین یقع ان وجد الثانی فی الملک والنجیر

بدو چیز واقع میشود اگر یافت دویم در ملک و حال سکه طلاق می

بدو چیز واقع میشود اگر یافت دویم در ملک و حال سکه طلاق می گردد

بطل التعلیق فلو علق ثم نجز الثلث ثم عادت

باطل میگردد آن تعلیق سکه پس معلق کرد طلاق را پس تمام کرد سه طلاق پس او چادر شد

باطل میگردد آن تعلیق سکه پس معلق کرد طلاق را پس تمام کرد سه طلاق پس او چادر شد

الیه بعد التحلیل ثم وجد الشرط لا تقع وان وصل

به شوهر بعد از حلاله کردن پس یافت شرط واقع نمیشود واگر متصل

به شوهر بعد از حلاله کردن پس یافت شرط واقع نمیشود واگر متصل

صح فقد پس معلق کرد او را پس بیاموزد شرط نمود واقع گردید او که بپوست و گره

ان شاء الله یکلامه بطل الا لمه وصل وغلبت

ان شاء الله یکلام خود باطل شد تمام او این فصل است در طلاق رفت کسی

ان شاء الله یکلام خود باطل شد تمام او این فصل است در طلاق رفت کسی

وحاله الملک کمضی عن اقامة صلاة ح

برحال او ملاک مانند مضی عن اقامة صلاة ح

برحال او ملاک مانند مضی عن اقامة صلاة ح

البیت ومن نازعوقد القصاص او هو مریض مرض

خانه و کسیکه بیرون برآید جنگ یا بیکسو که شد برآید قصاص یا بسکسار کردن

خانه و کسیکه بیرون برآید جنگ یا بیکسو که شد برآید قصاص یا بسکسار کردن

لم یفوت او بخلاف جنسه بیک یا مقدم شرط را به فصل می سنند که زن

لم یفوت او بخلاف جنسه بیک یا مقدم شرط را به فصل می سنند که زن

الموت فلو ابان زوجته بغير رضاها وماتت ولو بغير

موت پس اگر جدا کرد زن خود را بغیر رضای او و مرد

ذلك السبب وهي في العدة ترثه ومن هو في صف

از ین سبب و حال آنکه زن در عدت بود میراث میبرد او و میکند بشوهر میراث

القتال أو حبس لقتل صحيح ولو تضارتا في مرضه

جنگ یا بسبب حبس کردن بجهت قتل صحیح اگرچه ضرر رساند هر یکی از ایشان

على طلاقها وهو مضى عدتها أو أبانها بارضها ثم أقرها

بر طلاق زن و گذشت عدت زن یا جدا کرد زن را بفرمان او پس اقرار کرد بر ان زن

او أوصى لها فإنها الأقل منه ومن الإرث وإن علق

یا وصیت کرد او پس هست زن را کمتر از ان و از میراث و اگر معلق کرده باشد

بموته بشرط وجد في مرضه ترث إن علق

بمردن او بشرطی که یافت شود در مرض او میراث میبرد اگر معلق کرده باشد

بفعله أو علق بفعلها ولا بد منه أو علق بغيرهما

بکار خود یا معلق کرد بکار زن و حال انکه ضرور نیست زن را در ان کار یا معلق کرد بغیر از کار او

Marginal commentary in Arabic

وقد علق في المرض وفصل تصح الرجعة في العدة و

وتحقق معلق کردہ بود در مرض این فصل ہست صحیح مشہور رجوع در عدت

اوبہ تحقیق سہ معلق کردہ بود بہ مرض پس این فصل ہست صحیح کہ زوج را حق رجوع ولی ہست کہ این

ان ابت الا ثلاثا تبين خفيفة أو غليظة بغير اجتك

اگرچہ انکار کردن و نمیخواہد جدائی باشد بسانی بایستد مانند انکار رجوع کردن او

اگر کہ انکار کند رجوع نمی کند چنانچہ پیش ازیں بسانی بایستد مانند انکار رجوع کردن او

ويوطيها ومسها بشهوة ونظرها لفرجها بشهوة وبدت

دیوطی او و مس کردن او بشہوت و دیدن او بفرج زن بشہوت و منتفی ست

او بہ وطی او و مس کردن او بشہوت او نظر کردن او بفرج زن بہ رجوع بشہوت او مستقیم ست

الشهادة على الرجعة وعلمها بها وان لا يدخل عليها

گواہ گرفتن بر رجوع و خبر کردن زن را بہ رجوع او اگر نہ در آید بر زن

شاہد ان بود کہ بہ رجوع او خبر کرد او را بہ رجوع او اگر نہ در آید بر زن

حتى يؤذنها ان لم تقصد رجعتها ومعتدة الرجعي

تا آنکہ اذن دہد زن را اگر قصد کردہ باشد بہ رجوع زن و معتدہ طلاق رجعی

تزين وله وطؤها ولا يسافر بها ويشهد على

زینت کند خود را و ہست شوہر را وطی کردن او و نبرد بسافری او را و گواہ گیرد بر

رجعتها وصدقت في مضي عدتها ان امكن

رجوع او و راست گوید زن را در گذشتن عدت او اگر ممکن باشد

بقائها وفي تكذيبها اخباره بالرجعة في العدة

و در باقی بودن عدت و در دروغ گوید زن خبر داد ن شوہر بہ رجوع در عدت

اوبہ باقی بودن عدت و در دروغ گوید زن او را بہ رجوع در عدت

ولا تحل حرة بعد ثلاث ولا امة بعد ثنتين حتى

وروا کنیز زن اصیل پس از سه طلاق و کنیز بعد از دو طلاق تا نکه

او شوهر دوم را نخواهد اصیلد پس او را طلاق دهد او شوهر دیگر پس او را طلاق نزد او اچه

بطلاقها بالغا او مراهقا بنكاح صحيح وحتى يمضي عدة

و تا نکه بگذرد زن را بالغ یا مراهق نکاح درست و تا نکه بگذرد عدت

و طلاق دهد او را بالغ یا مراهق بنکاح صحیح او فرد اچه حتی عدات د

طلاقه او موته والنكاح شرط التحليل بكره ونحل

طلاق دادن نکاح یا مردن او و نکاح بشرط دراز کردن او نیست زن را و حلال

طلاق د نکاح یا بمرد کند او را و نکاح چه بشرط بود تا کرد او را حلال کنند

وان قالت حللت والمدة تحتمل وغلب على ظنه صدقها

و اگر گفت زن را حلال شدم در حالتیکه ان مدت احتمال دارد و غالب شود بر گمان او

کرده و دیگر شی را شوهر او مدت احتمال دارد و غالب شود بر گمان او راست گفتن او

حل نكاحها والزوج الثاني يهدم ما دون الثلث

او است نکاح او و شوهر دوم منهدم کند انچه از سه طلاق بود

و داده بود نکاح زید او شوهر دوم منهدم کرد انچه داده بود سه طلاق

خلافا لمحمد فصل الايلاء حلف بمنع وطي

طلاق مراد است در ایلاء این فصل است و ایلاء او امتناع است که منع کند دل کردن

خلاف ت د امام محمد را تعلق دهد به ایلاء یکی از اینها قسم می چه معلوم کردی و طی

الزوجة اربعة اشهر بصرة وشهرين امة فان

زن چهار ماه است از زن اصیل بصره و دو ماه است

و منتهی شود و ما شی له مدة اصيلة وه او وه وما فتئت د کنیز بنده پس کنیز

فرجها في المدة حنث ويجب الكفارة في الحلف

نزدیک شد در مدت مذکور کرد این حانث میشود و واجب میشود کفارت در قسم

نزدیکی شبهه مذکور کرد این حانث میشود و واجب میشود کفارت در قسم

بالله ويجب في غيبته الجزء وسقط الايلاء والظهار

بہ خدا و واجب میشود در غیاب او جزء و ساقط میشود ایلاء و ظہار

بواحدة وسقط الحالف الموقت لا المؤبد فتبين

بیک طلاق و ساقط شد قسم موقت نہ قسم ہمیشہ کردہ شدہ پس جدا میشود

بواحدة وسقط ما قط شد قسم موقت نہ قسم ہمیشہ والی پس جدا کنید بہ

باخرى ان مضت مدة اخرى بعد نكاح ثان

ای ایدہ اخری بعد نکاح ثان

پس از دو یم نکاح

بالف ثم اخرى كذلك بعد ثالث وبقي الحالف

بہ پہل طلاق کہ قبیلہ شوہر مودہ ہ بالہ

بعد ثلاث لا الايلاء فان قربها كفر وكانتا

پس از سہ نہ ایلاء پس اگر از و یک شد باو کفارت بدہ

باليلاء ولو عجز عن الفي بالوطي لمرض احدهما

بہ ایلاء اگر عاجز شد شوہر از زنا و بلی و طی کردن بسبب مرض یکے از ہر دو

او عزبة فقيئة ان يقول فئت اليها فان قدر فعل

یا بسبب غیر مرض پس رجوع او نیست کہ بگوید رجوع کردم بزن پس اگر قادر شد پس

المدة ففيئة بالوطي وإلا بانت على حرام ان نوى

از مدت پس رجوع او بہ وطی ست و الا پس حرام بستی اگر نیت کردہ بود

بہ مدت نہ پس رجوع او بہ وطی ست و الا بہ تا حرام ستی گردنت زائل کرے ریے

الظهار او الثلاث او الكذب فمانوى وان نوى

ظہار یا ثلاثہ طلاق را یاد دہ یا دروغ را پس واقع مشود اگر نیت نکرده بود و اگر نیت کرده بود

الظهار یا ثلاثہ طلاق را یاد دہ یا دروغ را پس واقع مشود اگر نیت نکرده بود و اگر نیت کرده بود

التحريم فايلاء وان نوى الطلاق او لم ينو شيئا فبائنة

بر حرام شدن زن پس ایلاء است و اگر نیت طلاق کرده بود طلاق بائن است و اگر نیت نکرده بود

بر حرام شدن زن پس ایلاء است و اگر نیت طلاق کرده بود طلاق بائن است و اگر نیت نکرده بود

وكذا في كل حل على حرام فبائنة فصل لا بأس

و همچنین قول کل حرام حلال بر من حرام یا بر من باشی مشود این فصل نیست باک نیست

و همچنین قول کل حرام حلال بر من حرام یا بر من باشی مشود این فصل نیست باک نیست

بالخلع عند الحاجة بامهم مهرها وهو طلاق بائن و

بہ خلع کردن مرد حاجت اگر صحیح ست مہر شان را و این طلاق بائن ست و

بہ خلع کردن مرد حاجت اگر صحیح ست مہر شان را و این طلاق بائن ست و

يجب عليها بذله وكره اخذه ان نشز والفضل

واجب مشود بر زن عوض خلع و مکروہ ست گرفتن عوض اگر او نشوز بر وی زده باشد

واجب مشود بر زن عوض خلع و مکروہ ست گرفتن عوض اگر او نشوز بر وی زده باشد

ان نشزت وان طلق بمال او على مال وقع بائن

اگر طلاق کرد زن را بمال یا بر مال واقع مشود طلاق بائن

اگر طلاق کرد زن را بمال یا بر مال واقع مشود طلاق بائن

ان قبلت ونجز او خير لا يجب شئ ووقع بائن

اگر قبول کرد زن اگر طلاق را بخلع کرد یا مرد او را واجب شود چیزی و اقع مشود طلاق بائن

اگر قبول کرد زن اگر طلاق را بخلع کرد یا مرد او را واجب شود چیزی و اقع مشود طلاق بائن

في الخلع ورجع في الطلاق وان طلبت ثلاثا

در خلع و رجعی در صورت طلاق و اگر خواست زن سه طلاق .

در خلع و رجعی در صورت طلاق و اگر خواست زن سه طلاق .

بالف فطلقها واحدة فبانته بثلث الالف وفي علم
یزدہ رویہ پس طلاق دہد اورا یک طلاق پس جدا کند او را بسہ ہزار درم و در علم
الف رجعية بلا شيء عند ابي حنيفة رح والحكم معاً
ہزار طلاق رجعی میشود ونیز جزیہ نزد او ابو حنیفہ رح و خلع معاً ونہ
فنه في الحال ثلث الالف ويسقط الثلثان بالخلع وهو قول زفر رح
پس طلاق دہندہ در حال سہ ہزار و ساقط میشود دو ہزار بخلع و ایں قول زفر رح
وقالا لا يقع بالخلع شيء وهو قول الشافعي رح
و گفتند نمی افتد بخلع چیزے و ایں قول شافعی رح
وله في الجامع نصح رجوعه ما لم يشرط البينونة فيقتصر
و او را در جامع نص است کہ رجوع او صحیح است مادامیکہ شرط نکند جدائی را پس قاصر
على المجلس ويمين في حقه حتى لا يعمل الا عكسه
بر مجلس و یمین است در حق شوہر تا نہ باشد مگر عکس آنچہ میشود بدان بسبب احکام و
بمجلس و قسم است بحق شوہر تا نباشد مگر عکس آنچہ میشود بقول او بسبب احکام و
العدد ميزانها ويسقط الخلع والمبارأة حقوق
عدد ترازوی آنہا است و ساقط میکرداند خلع و مبارات را حقوق
مرد بر زنہا و نمی دہد او را ساقط کردن خلع و مبارات حقوق مرد
الزوجية بالمال حتى لا يملك الرجعة بدونه
زوجیت بمال تا نباشد مالک رجعت بدون آں
وقالا لا يسقط الخلع والمبارأة حقوق الزوجية بالمال حتى يملك الرجعة بدونه
و گفتند ساقط نمی کرداند خلع و مبارات حقوق زوجیت بمال تا باشد مالک رجعت بدون آں
النكاح عنهما وان خلع صبيه بمالها لا في حق
نکاح از ہر دو و اگر خلع کرد صبیہ بمال خود لغو است در حق
نکاح ہر دو او را و اگر خلع کرد صبیہ بہ مال خیل لغو است مگر در حق پدر خود
وقوع الطلاق وكذا ان قبلت وعلى انه ضامن
واقع شدن طلاق و ہمچنین است اگر قبول کرد زن و الزام کرد پدر او را کہ ضامن است
واقع کند او طلاق او را و ما زنگردد کہ قبول کردہ بمعنی اگر خلع کرد پدر صبیہ بر مال خود

فعليه المال فصل الظهار شبيه ما نصاف

پس ثابت شد باول این فصل ست و میان ظهار طلاق شبیه آن چیزست که گفت کرده شده
پس بیک بیمال و دو شاهد ثابت میشود بیان و خلاف ظهار طلاق شبیه ست بصفت

اليه الطلاق من الزوجة بما يحرم اليه النظر من

بدیرے طلاق او خشیشه بصفت صحیحه ام و بدیرے نظر کول له

عضو محرمه وهو يحرم وطيها ودواعيه حتى يكفر

امام حرام خود و طی او حرام میشود و طی زن را و دواعی وی را تا آنکه کفارت بدهد
امام ظهار را بمنزله قتل و الفاظ حرام میداند و طی زن یعنی او دواعی وی طی زن را
وفي انت علي كامي صحبته الكرامة والظهار والطلاق

و درین قول که تو مرمن و مانند مادر منی صحیح ست ثابت میشود ظهار و طلاق
و این قول صحیح ست بهمه احکامه مورد ظهار صحیح ست ثابت میشود عزت و ظهار و طلاق

فان لم ينو لغا وانت علي حرام كامي ما نوى من

پس اگر نیت نکرد بیهوده شد و در گفتن این قول که تو برمن حرام مانند مادر منی مورد ظهار و الزام نمیشود
پس اگر نیت کرد ظهار ثابت میشود و اگر نیت نکرد بیهوده شد و مورد الزام نمیشود

ظهار وطلاق فان لم ينو فإيلاء عند ابي يوسف

ظهار و طلاق پس اگر نیت نکرده شد و پس ابن ابی لیلی ظهار و ایلاء عند امام ابو یوسف ست

ظهار عند محمد وفي انت علي كظهر امي لنسائه

ظهار و ایلاء پس گرفته شد و پس ابن ابی لیلی ظهار و ایلاء عند امام ابو یوسف ست
ظهار عند امام محمد و در بیان قول امام محمد رحمه الله است که ظهار میشود و ظهار
ظهار به بر دو امام محمد و امام ابو یوسف قول یکی ست و مراد از ظهار میشود ظهار
ظهار به بر دو امام محمد و امام ابو یوسف قول یکی ست و مراد از ظهار میشود ظهار

تجب لكل كفارة وهي تجب بالعود اي العزم على

واجب میشود برائے هر کفارت و این واجب میشود به عزم کردن بر چیزے
واجب میشود به اراده هر دو کفارت او اداء واجب میشود به عود سوم یعنی نیت کردن بر

علو وطیها وهی عتق رقبة کافات جنس المنفعة

کالاعمی ومقطوع یداه او الیمنی ماه اوید ورجل من

جانب والمدبر ومکاتبا تبادی بعض بدل دنصف

عبد مشترك ثم باقیه بعد خمسة ونصف

عبدة ثم باقیه بعد وطیها وان عجز عن العتق صام

شهرین ولاء الیسر فیهما رمضان ولا الایام المنهیة

وان افطر استانف وکذا ان وطیها لیلا عمدا او

یوما مطلقا وان عجز اطعم ستین مسکینا کلا

جانب والمدبر ومکاتبا تبادی بعض بدل دنصف

عبد مشترك ثم باقیه بعد خمسة ونصف

عبدة ثم باقیه بعد وطیها وان عجز عن العتق صام

شهرین ولاء الیسر فیهما رمضان ولا الایام المنهیة

وان افطر استانف وکذا ان وطیها لیلا عمدا او

یوما مطلقا وان عجز اطعم ستین مسکینا کلا

قدر الفطرة او قيمته وان غداهم وعشاهم و

به اندازه صدقهٔ فطر یا قیمت او و اگر صلاح داد و شبانه روز داد و

بیندوزد صدقهٔ فطر را یا قیمت او و اگر صلاح دید و کرد به یا پس شبی از روزه

واشبعهم او اعطى من بر ومنوى تمر او شعير او

و سیر گرداند ایشان را یا داد یکی من گندم یا دو من خرما یا جو یا داد

او مدا وان گرده دو ان را یا دو گرده بر من تمام یا دو من خرما و اندر شبی یا داد دو شبی

واحد شهرين جاز ففي يوم قدر الشهرين لا

یک سر روا بود روا است و اگر دو را در دو شب بدهد روا نیست روا

يبرئ تعدد ميانستي و دو را به اگر دو گرده به دو روز دهد یا داد او را دو روز میانستی

فصل من قذف بالزنا زوجته العفيفة وكل

این فصل است در بیان لعان اگر کسی متهم دارد زن خود را که پاک باشد یا کسی را دیگر

فصل به پیوند لعان چه مهم شکل او گرچه مرد نباشد یعنی خبر چه پاک گرده یا نه گرده او را

شهد شاهدا او نفى ولدها وطالبت بركان

شهادت دو شاهد برای گواهی یا نفی کردن پدر او را و طلب کردن حکم شرع لعان بلند

ملاعنة لرفعها قذفه بما ذكره او نفى ولده بنفي طلب كرده حكم شرع لعان را بدان چه گفت

فيقول اربعا اشهد بالله اني صادق فيما

پس گوید چهار بار گواهی میدهم خدا را بدرستی من راست گویم در آنچه

پس او بر او الف ظهر خلاف کرده که لعنت خدا ای بر مخلوق او بر دشمن او بر

رميتها به من الزنا او نفي اولده وفي الخامسة

زده بدو یا او زنده یا نفی کرد و در پنجم

به متصل شد به لعنت زنا یا نفی کرده و لعنت او را در دنیا به شاهد یا به

لعنة الله عليه ان كان كاذبا فيما رميتها به ثم

لعنت خدا بدو اگر دروغ گوید در آنچه زده بدو زن خود را و پس

لعنت خدا بدو اگر دروغ گوید در آنچه زده بدو زن خود را و پس

ثم تقول اربعا اشهد بالله انه كاذب فيما رماني به

پس بگوید چہار بار گواہی میدہم خدا کہ این شوہر دروغگو ست در چیزیکہ زنش او را بدان متہم کردہ

وفي الخامسة غضب الله عليها ان كان

و در پنجمین بار غضب خدا بر من باد اگر باشد شوہر

صادقا فيما رماني به ثم تفرق القاضي بينهما

راست گو در چیزیکہ زنش بدو را بس جدا می کند قاضی میان ہر دو

وينبغي ان يطلقها ثم ينفي نسب الولد عنه وان

و سزاوار آنست کہ شوہر طلاق دہد زن را پس نفی کند نسب فرزند را از خود اگر

فبان بطلقه وينفي نسب الولد عنه وان

پس طلاق میشود زن بیک طلاق و نفی کند قاضی نسب پسر را از شوہر

ابى عن اللعان حبس حتى يلاعن او يكذب

انکار کرد شوہر از لعان بند کند تا انکہ لعان کند یا دروغگو بگوید

نفسه فيحد وان اتت حد حتى يلاعن

خود را پس حد زند و اگر انکار کرد زن بند کند تا انکہ لعان کند

او تصدقه فلا حد عليها ولا كان عبدا او كافرا او

یا صدقہ بکند پس نکند حد بر او اگر بود شوہر غلام یا کافر

محدودا في قذف حد وان صح شاهدا وهي

حد زدہ شدہ در حد زدن تمام حد کند و اگر صحیح گردید براین گواہ دیگر بودن

حد زد کرد بہ حد زدہ شد بگو خود در کرد اگر صحیح گردید براین گواہ دیگر

امة او كافرة او مجدودة في قذف او صبية

کنیز ہو یا کافرہ یا مجدودہ قذف میں یا نابالغہ ہو

او مجنونة او زانية فلا حد ولا لعان والملاعنان

یا دیوانہ ہو یا زنا کنندہ ہو پس نیست حد و نہ لعان و ہر دو ملاعن کہ گفتہ شد

لا يجتمعان ابدا وان اكذب نفسه حد وحل

ہیچ گاہ جمع نمی شوند اصلا اگر دروغ گوید کہ زنا کردہ ام حد زدہ شود و درست

له نكاحها وكذا ان قذف غيرها مجددا وزنت

مرادرا نکاح آن زن است و ہمچنین اگر قذف کند دیگرے را بعد از ملاعنہ اول و زنا کردن

فحدت ولا لعان بقذف الاخرس ونفي الحمل

پس حد زدہ شود و نیست لعان بہ قذف گنگ و نفی حمل

وبزنيت وهذا الحمل منه تلاعنا ولم ينتف الحمل

و باین قول کہ زنا کردی حمل از ان ثابت لعان کنند و نگردد نفی حمل

ومن نفى ولد زمان التهنئة او شراء آلة له

و کسیکہ نفی کرد پسر را در وقت مبارک باد ی یا خریدن اسباب

او چیزے خرید کہ در ولادت بدو حاجت باشد یا او

یا بعد

اللعانة صح وبعده لا ولا عن فيهما او ان نفى اول

لا بعده وكره ۱۲ بيت و بعد از آن نيز صحيح ست و لعان كند در هر دو صورت و اگر نفى كرد اول و لد را
دلالت صحيح كرد و سزا نه رسيد زن را و لعان او اگر چه بر دو باشد و اگر نفى كند اوكه نفى اوكرد اول

تؤامين واقر بالاخر حد وفى عكسه لا عن و

دو و لد را توامين كرد و اقرار كرد بدوم مذكره شود و در عكس بر لعان نكند ۱۲ منه
در دو و لد و لعان كند او اقرار كرد بدوم يا بحدود ميكس د نه لعان و اگر چه او

ثبت نسبهما فيهما فصل ان اقر انه لم يصل

ثابت ميشود نسب هر دو ايشان در اين فصل ثابت ست در ميان عنين اگر اقرار كرد بصدور آلت ازين در زنان
ثابت ميشود نسب اولين در اين فصل ثابت ست در ميان عنين كه اقرار كرد بصدور آلت ازين در زنان

اليها اجله الحاكم سنة قمريه ورمضان وايام

بزن مهلت بدهد و احكام بگسل قمرى وماه رمضان در روز ها ے

حيضها ما منها كامدة مرض احدهما فان لم يصل

حيض و نه حيض ما كه مدة مرض احدهما فان لم يصل
حيض زنان از سال انه مدت مرض

فيما فرق بينهما ان طلقته ونشز بطلقوها

درين صورت فرق كند ميان ايشان مرد و اگر طلاق دهد زن را چنانچه مشهور ست و اگر نشوز كند ميان ايشان مرد و اگر طلاق دهد زن را چنانچه مشهور ست

كل المهر ان خلا بها ويجب العدة وان اختلفا

بر مرد اگر خلوت كرده بود با آن زن و واجب ميشود عدت اگر چه مختلف شود و واجب

وكانت ثيبا او بكرا فنظرت النساء وقال ثيب

و اگر زن بيوه باكره پس ديدند زنان و گفتند كه اين بكره ست
او گفت كه او بيوه ست يا بيضه پس ديده شود او گفت كه او بيوه ست

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله

حُلِّفَ فَانْ حَلَفَ بَطَلَ حَقُّهَا وَاِنْ نَكَلَ اَوْ قَالَ بَكَتْ

قسم او نکول خصم ثابت میشود بر طلب مدعا اگر مدعا یا طلب یا بعض آن باشد

اَجِّلْ سَنَةً قَرِيْبَةً وَلَوْ اَجَّلَ ثُمَّ حَلَفَ اخْتَلَفَا فَالتَّقْسِيْمُ

مهلت دهد بمدعا یکسال قریب اگر مهلت داده شد پس مختلف شد پس قسم

مهلت دهد قاضی یکسال قریب و اگر مهلت داد و سپس قسم خورد پس قسم

هٰذَا مَا مَرَّ وَبَطَلَ حَقُّهَا بِحَلِفِهَا حَتَّى بَطَلَ مَا لَهَا

یعنی صورت بیان شد که گفت بدعا قبل از مدعی بیان را پس قسم خورد مدعا علیه قبل از ادای مدعی

لَوْ اخْتَارَتْهُ وَخُيِّرَتْ هُنَاكَ حَيْثُ اَجَّلَهُ وَلَمْ يَحْضُرْ

بنابر آنست که اگر شوهر زن را صاحب اختیار ساخت زن در صورت غایب آمدن شوهر و حاضر

نکردن خود که مدت عنین گذشت بعد از انقضاء آن زن را اختیار است

كَالْعِنِّيْنِ فِيْهِ وَفِي الْمَحْبُوْبِ فَرْقٌ حَالًا بَطَلَ بِهَا

مانند مرد عنین در مهلت دادن و سکوت و اگر مرد عنین محبوب و جدا کردن زن الی آن مرد عنین

بمعنی فارق نیست بهم مهلت کسر اورد چرا که در عنین بکارت و عدم وطی زن ثابت است

وَلَا يَتَخَيَّرُ اَحَدُهُمَا بِعَيْبِ الْآخَرِ فَصْلُ الْعِدَّةِ

ای اختیار نمیکند هیچ یکی از زوجین بعیب دیگری

وَهِيَ بِحَيْضٍ لِمَا مَرَّ وَبِهِ عُلِمَ دَلِيْلُ فَصْلِ وَفِيْهِ بَيَانُ عِدَّةِ كُلِّ عِدَّةٍ

و عدت بحیض برای آنست که گذشت و بدان معلوم شد دلیل فصل و در فصل بیان عدت هر عدت

اَلْحُرَّةُ تَحِيْضُ لِلطَّلَاقِ وَالْفَسْخِ ثَلٰثَ حِيَضٍ كَوْلِهِ

برای آزاد زن است که حیض شود سه بار از برای طلاق و فسخ نکاح مثل حیض شدن او

صلے لزوجہ صحیحۃ وانحی ولو بالغۃ او رتقاء او صغیرۃ لم یجامع مثلہ

كام ولد صغات مولاها او اعتقها او موطوءة بشبهة
ناسلام ولده كه مرد مولا را دو يا آزاد كرد اينها و باقي شده بندگ شبهه
يكبار اهوله حيض شد مولا ذريه يا آزاد كرده يا چه وطي شود مي شبهه
او نكاح فاسد في الموت والفرقة ولم تحض لصغر
يا بنكاح فاسد نزديك مرد موت و طلاق ميرا كند زنيكه حيض نمي آيد لسبب خورد
يا پيرى كاسد بمرك او طلاق يا بوده هيچ چيز حيض نمي آيد ازين جهت كه پيشست و دوم
اوكبرا وبلغت بالسن واه تحض ثلاثة اشهر وليلة
يا پيرى يا رسيده بلوغت بسالها و حيض نمي آمد اورا سه ماه ست و براى هر روز
يا دو روز والى يا روزى يه بلوغت بكدلها و حيض نمي آيد و در سه ماهش
اربعة اشهر وعشر وللامة تحض حيضتان ولمن
چهار ماهست وده روز ست و براى كنيز كه حيض مي آيد او را دو حيض ست و براى كسى
خلوبها شافعي او دوماه ميانشي ست او ياچار و دهروز هيچ حيض نمي آيد ولد و حيضت ست
لم تحض اومات عنها زوجها نصف مالحرة وتم
كه حيض مي آيد او را يا مرد او شوهر او نميرد آن مدت ست كه زن آزاد را بود
حيضش نمي آمد زيرا كه بار شد كه هفت ست نيم هفده سه شد اصيلا لود و تم
للحامل الحرة والامة وان مات عنها زوجها وضع
براى زن حامله اصيل بشد يا كنيز كه او را مرد او آزاد يا شوهر او آنها بنان
حمل او چه اصيل بود يا نيز او كه مرشد لود و تمام شد نيز ركيدل
حملها ولمن حلت بعد موت الصبي عدة الموت
حمل آنهان ست و براى زنى كه حامله شد از مردن شوهر كه كودك لود عدت موت لود
وحيضت لسب دير و صعوبت و براى زن كه او را بسبب مرض عدة الاقراء ٣
او نشنيد نسب بدو اورد صعوبت لكين او منتى نه او له طلاق بائن لود بدو بر

الا جلين ولد حتى ما للبوت ولن أعتقت فى عدة

رو مرتبہ ہست و شوہر طلاق رجعی این مدت ہست کہ ترا آمدن بود در خانہ کسے و عدہ طلاق
رو مرتبہ دہے او را در دو طلاق رجعی عصمت بود و چہار بارہ در مرتبہ سوم طلاق بائن

رجعی کعدۃ حرۃ وفی عدۃ بائن وموت کامۃ

رجعی مانند عدت زن آزاد است و در عدت طلاق بائن یا موت مانند کنیز است
یعنی بہ مثل طلاق دادہ اسیلہ دہے او کہ آزاد و منکوحہ بعد از طلاق باقی ماندہ یا مدبرہ کہ بعد از مرگ

وآئسة رات الدم بعد عدة الاشهر تستانف

و در آئسہ و ایسہ آنچنین گوید بعد از سہ ماہ اگر خون را ندید عدت را
و آنچہ شنیدہ ایم حیض بعد از سہ ماہ بر آئسہ نیست و عدت او سہ ماہ است

باحيض كما تستانف بالشهور من حاضت حيضة

الا الامة المعلقة بالحيض
بحیض چنانکہ از سر گیرد عدت بہ ماہہا چون از حیض یک حیضہ

یعنی کنیز کہ او را بہ حیض طلاق دہند چہار حیض عدت او است

ثم ائست وعلم معتدتو وطئت بشبهة عدة

ای الحظوم وما وکانت حرۃ الا یسہ
وطی شدہ بہ شبہہ عدت
پس ازان کہ از عدت آید و معتدہ کہ

پس از ان کہ از عدت آید و معتدہ کہ بہ شبہہ عدت

اخرى وتداخلتا فإن تمت الاولى تقضي بعض

الی العدۃ الاولی
دوم ہست و داخل شود این بر دو پس اگر بگذارد کہ کامل شود بگذشت بعض از عدت
دوم و بہ ہست او دو عدت بگذشت و او را بہ ہر سہ حیض کہ ما سہ شہر شود بعض از عدت

الثانية وعدة النكاح الفاسد عقبت بغيره

دوم وعدت طلاق کہ سہ ماہ است
الی العدۃ
عدت نکاح فاسد از پس عدت دوم کہ بہ شبہہ کردہ شود بگذشت

در عدت او عدت دو نکاح فاسد از پس عدت او کہ بہ شبہہ کردہ شود بگذشت در ہے

او عزمه ترك الوطي وتنقضي العدة وان جهلت

یا نیت کردن شوہر است کہ ہرگز وطی او نکند در عدت اگرچہ او را بہ زنا بود زن
یا نیت کردن شوہر است کہ ہرگز وطی او نکند در عدت اگرچہ او را بہ زنا بود زن

یا نیت کرد شوہر کہ ہرگز وطی او نکند در عدت اگرچہ او را بہ زنا بود زن

Marginal Urdu commentary throughout

وَاِنْ نَكَحَ مُعْتَدَّتَهُ مِنْ بَائِنٍ وَطِئَ قَبْلَ الْوُجُوبِ

اگر نکاح کرد معتدہ خود را از طلاق بائن بود و طلاق کرد او را پیش از دخول و واجب نشد
اگر بر به نکاح و کرد خان معتدہ خود طلاق بائن را وطا قبل از کرد او را و دخول لازم نشد

عَلَيْهِ مَهْرٌ تَامٌّ وَعِدَّةٌ مُسْتَقْبَلَةٌ وَلَا عِدَّةَ عَلَيْهِ

بر او مہر کامل و آن عدت را کہ از سر گرفت بشد و نیست عدت بر

فِيهِ طَلَّقَهَا ذِمِّيٌّ وَلَا هِيَ فَخَرَجَتْ إِلَيْنَا مُسْلِمَةً

در سہ کہ طلاق کرد او را ذمی و نہ او مسلمان شد و نہ مرتد بہ سر بدید آید اسلام و حال آنکہ آورد

الْحَامِلُ وَعِدَّةُ مُعْتَدَّةِ الْبَائِنِ وَالْمُتَوَفَّى كَبِيرَةٌ

حامل و عدت معتدہ بائن و مرد و در کلیہ کلان بشد

مسئلہ بترک الزینہ ولبس المعصفر

سیاہی بشد و ترک زینت و بپوشیدن جامہ رنگین زرد و سرخ و مانند آن

والدهن والحناء والطيب والكحل إلا بعذر لا متعة

و آرد و روغن بالیدن و سرمہ کردن حنا و خوشبوی و سرمہ مگر بعذر نہ معتدہ

اولاد خود را و ترک کرد نکردن او را و خوش بوی او را و سرمہ مگر بہ عذر نہ معتدہ

عتق ونكاح فاسد ولا تطيب معتدة الا تعريضا

عتق و نکاح فاسد و خواستگاری نکند معتدہ صریح مگر بہ اشارہ

وعتق او نکاح فاسد او بگوید بپذیرد نہ بگوید معتدہ مرا بہ صریح مگر بہ اشارہ

ولا تخرج معتدة الرجعي والبائن من بيتها اصلا

وبیرون نیاید معتدهٔ طلاق رجعی و بائن از خانهٔ خود هرگز از شب در دیدن اولهم نه در روز و معتدهٔ طلاق رجعی و بائن از خانهٔ خود بیرون نرود تا وقتیکه عدت او تمام شود

وتخرج معتدة الموت في الملوّن وتبيت في منزلها

وبیرون رود معتدهٔ مرگ شوهر در رنگ و در روز و شب در خانهٔ خود

او در خانهٔ خود معتدهٔ مرگ شوهر در شب و در روز و شب در خانهٔ خود

وتعتد في منزلها وقت الفرقة والموت الا ان

وعدت بگذراند در خانهٔ خود وقت جدائی و مردن مگر آنکه

او عدت بگذراند در خانهٔ خود وقت جدائی و مردن مگر آنکه

وتعتد في منزل شاءت

وعدت بگذراند در هر خانه که خواهد

تخرج اوخافت تلف مالها او لا هدام او لم تجد

بیرون آید شود از خانهٔ خود اگر ترسد هلاک مال خود یا بیافتن خانه یا نیافتن آن

وه وینبغی ان لا یکون ما یاوه ویدیه به هلاکت دمال خیل یا بیرون نیاید و نگوید باید

وه و سزاوار است که نباشد آن خانه که بیاوه ویدیه به هلاکت دمال خیل یا بیرون نیاید و نگوید باید

كراء البيت ولا بد من سترة بينهما في البائن و

کرایهٔ خانه و لابد است از پرده میان زن و شوهر در طلاق بائن و

کرایهٔ خانه و لابد است از پرده میان زن و شوهر در طلاق بائن و

ان ضاق المنزل عليهما فالاولى خروجه وكذا

اگر تنگ شود جای بر هر دو پس بیرون رفتن اولی است مرد را و همچنین است

اگر تنگ شود جای بر هر دو پس بیرون رفتن اولی است مرد را و همچنین است

مع فسقه وحسن ان يجعل بينهما قابلة ثقة على

با فسق شوهر و نیک است که گرداند میان شوهر و زن دایه و شنود میان هر دو را بگوید تا نزدیک نشود

با فسق شوهر و نیک است که گرداند میان شوهر و زن دایه و شنود میان هر دو را بگوید تا نزدیک نشود

على الحيالة وقولوا بانها اوصات عنها فى سفرها

برنگاه بانی او دگر جلدگرد یا مرد شهریار زنان

در سفر او

پیر ساتی و دایه گه بجد اکبر و پرسش شیستن و بنی به سفر کنیز شع

وليس بينها وبين مصرها مسيرة سفر لم تجعت

و میلوه یا میان زن و میان شهر او مسافت سفر باز گردد

او وده بیما بین و بیان او بیم ما بین و نیم در فی منزل از سفر نه

وان كانت تلك من كل جانب خيرت فمنها ولى

واگر او ابن منزل سفر او از هر طرف خیرت باشد با او ولی

او گروه او منازل در سفر او لو بین بخیره ده و بیج و پس وده و یک

فرق فی هذا بین الحامل وغیرها

الزوج مخیر بین ان یمسکها فی منزله او یسافر بها حیث شاء

فرق میان این و غیر او در این

الزوج مخیر بین ان یمسکها فی منزله او یسافر بها حیث شاء

شوهر مخیر است میان آنکه او را نگاه دارد در منزل خود و میان آنکه با خود سفر برد هر کجا که خواهد

عالم بحرمتی فی ذلك لحدیث ابن عباس ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال لعلی رضی الله عنه لا تسافر بها حتی تاتی بها احد بیوت قومها او حتی تطهر من حیضتها هذا

عالم بحرمتی فی ذلك لحدیث ابن عباس ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال لعلی رضی الله عنه لا تسافر بها حتی تاتی بها احد بیوت قومها او حتی تطهر من حیضتها هذا

فقط

فقط

اولا والعود احد وانكانت فى مصر تعتد ثمة

اولا والعود احد وانكانت فى مصر تعتد ثمة

یا بانت و یا کنن بمصر تعتد در انجا

یا بانده و یا بکنن بمصر عدت گذارد در انجا

فصل الحضانة للام ثم للاجر بها طلقت

فصل الحضانة للام ثم للاجر بها طلقت

فصل در بیان آنکه حضانت مر مادر را است پس مر اجر بها را اگر طلاق داده باشد

فصل در بیان آنکه حضانت مر مادر را است پس مر اجر بها را اگر طلاق داده باشد

اولا لانهما وان علت ثم ام ابيه ثم لغته لاب

اولا لانهما وان علت ثم ام ابيه ثم لغته لاب

یا بانه پس مادر و درست و اگر نه یا بانه پس مادر مادر او و پس مادر پدر او پس خواهر او

یا بانده پس مادر و درست و اگر نه یا بانده پس مادر مادر او و پس مادر پدر او پس خواهر او

وامر ثم لا م ثم لا ث ثم خالته كذلك ثم

عصبته كذلك بشرط حرية نهن فالاحق لامة

وام ولد والد ذمية كالمسلمة حتى يعقل دينا

وبنكاح غير محرم مسقط حقها ومحرم لا كام

نكحت عمه وجدة جده ويعود الحق بزوال نكاح

سقط به ثم للعصبة على ترتيبهم لكن لا تدفع

صبيه الى عصبة غير محرم لولى العتاقة وابن

العم ولا فاسق ماجن ولا يخبر طفل وكلام والجدة

احق به حتی یاکل ویشرب ویلبس ویستنجی وحده

بہتر ست بہ طفل تا انگہ بخورد و بنوشد و جامہ بپوشد و استنجا کند تنہا

عدد یہ بہ طفل تر اجہ او خورد او اوخنثی او جامہ و اغ یدی او استنجا او کرب تو اند

وقابلیت حتی تحیض وعن محمد حتی تشتہی وهو

و بہ و خبر تا انگہ حیض بیاید و در روایت ست تا زمان محمد تا انگہ شہوی شود و این

او بہ اولی تر و بہ دلیل حیض و اشی اوبہ او خنثی و اجامہ و اغ یدی او استنجا او کرب تو اند

المعتد لفساد الزمان وغیرها حتی تشتهی ولا

معتبر ست از برائے فساد اہل زمانہ و غیر او بہ و جدہ تا انگہ شہوی گردد و نکنند

معتبر بہ کہ بہ چند زن فساد و اما زمانی او یہود و سوداء و فجار و غیر ان بہ صفت شہوی نیاید

تسافر مطلقة بولدها الا الی وطنها الذی نکحها

سفر زن کہ طلاق شدہ باشد بہ پسر کہ شوہر آن دیگر نکاح کردہ بود زن

سفر نتواند کرد طلاق شدہ بہ وی نہ او را و نہ ولد او مگر بہ طرف وطن پدر ولد

فیه وهذه اللام فقط فصل اقل مدة الحمل

و دران و این سفر مدہ او راست نہ دیگر و این فصل بہ دست آمدن مدت حمل

ستة اشهر والکرها ستان فثبت نسب ولد

شش ماہ ست و اکثر او دو سال ہست پس ثابت شود نسب پسر

معتدة الرجعی وان جاءت به لاکثر من سنتین

معتدہ طلاق رجعی اگر چہ آمد آن معتدہ بہ پسر پس از گزشتہ از دو سال

معتدہ طلاق رجعی اگر بیارد معتدہ بہ پسر پس ثابت شود نسب پسر او را

مالم تقرضی العدة فیثبت الرجعة ولا تال منهما

یا کہ اگر در نگذرد زن تا مدت عدت پس ثابت میشود رجوع شوہر و اگر نزاع زوج و سال بود

ترجمہ اگر در مدت عدت بگذرد پس ثابت میشود رجوع شوہر و اگر نزاع کند زوج و سال

لا و مبتوتة ولدته لاقل من ستة اشهر من یوم الطلاق فصاعدا

ثابت نمیشود وجود آن ولد کہ زاید او در کم از دو سال از وقت طلاق

نہ ثابت میشود وجود آن ولد کہ زاید شوہر او را در کمتر از دو سال از وقت طلاق

بدعوة الزوج على وطیها بشبهة فی العدة فاذا

بمثل مذہب او یا بشبہ در عدت پس ہر گاہ کہ

بدعوے شوہر او بر وطی او بشبہ در عدت پس ہر گاہ کہ

نجد ولادة زوجته ثبت بشهادة امرءة فصل

اقرار کرد بوطی شبہ در عدت پس ثابت میشود بشہادت یک زن فصل در بیان نفقہ

اقرار کرد بوطی شبہ در عدت پس ثابت میشود بشہادت یک زن فصل در بیان نفقہ

یجب النفقة والكسوة والسكنى على الزوج ولو

واجب میشود نفقہ و جامہ و خانہ سکونت بر شوہر اگرچہ

واجب میشود نفقہ و جامہ و سکونت بر شوہر اگرچہ

صغیرا لا یقدر على الوطی للعرس مسلمة او

حضور نشود کہ قادر نباشد بر وطی مرزنے کہ مسلمان باشد

یا

کافرة کبیرة او صغیرة توطاء بقدر حالهما

کافرہ کہ بزرگ باشد یا خورد کہ وطی کردہ میشود بقدر حال ہر دو

کافرہ کہ بزرگ باشد یا خورد کہ وطی کردہ نمیشود بقدر حال ہر دو

ففی الموسرین نفقة الیسار وفی المعسرین نفقه

پس واجب میشود در حالت تو انگری نفقہ خوارے و در صورت خواریون نفقہ

پس واجب میشود بحال تو انگری نفقہ خوارے و در صورت خواریون نفقہ

الیسار وفی الموسر والمعسرة وعکسہ بین

خواری کا فرق نہ ہوشود و در تو انگری شوہر فقیری زن را بہ بین خواہد بگذارد بہ بر تو انگری شوہر فقیری زن را بہ بین

المالین ولو ھی فی بیت ابیھا او مرضت فی بیتہ

ای او کانت فی بیت ابیھا حال آنکہ او بود در خانہ پدر خود یا بیمار شد در خانہ

الزوج لا لناشزۃ خرجت من بیتہ بغیر حق

زوج نیست نفقہ زن بدرد نگار کہ برآمدہ باشد از خانہ شوہر بغیر ازحق

وبحبوسہ بدین ومریضۃ لم یترف ومغمیوبہ

وبا بندی بشدت دین یا بجاری وسیرہ بہ شوہر یا بکر کس زدن را

کرھا وحاجۃ لا معہ ولو کانت معہ فلھا نفقۃ

ای لو حملھا نفقۃ امرأۃ الزوج

الخضر لا السفر ولا الکراء وعلیہ موسرا نفقۃ

ای لان الحق بسبب النفقۃ ولیس للزوج منعھا من الخروج

حادم واحد فقط لھا لا معسرا فی الاصح ولا

یفرق بینھما بعجزہ عنھا وتؤمر بالاستدانۃ علیہ

ای عن النفقۃ

جدہ ادیما بین در یوکیلی بیست عجز در جمع لہ نفقہ نداوام درگوکیلی بیست عجز در جمع لہ نفقہ

ومن فرضت لعساره فاسر تم نفقه بيسار ه

ان طلبت وتسقط فی مدة مضت الا از اسبق

فرض قاض او رضا بشيء فمضى ما امر

حين فان مات احدهما او طلقها قبل قبض

سقط المفروض الا از استدانت بامر قاض ولا

تسترد مجملة مدة مات احدهما قبلها ونفقة

عرس القن عليه بياع فيها مدة بعد اخرى في

دين غرهاه وتوخذ سدنا ها فی بيت المال فيه

احد من اهله ولو ولده من غيرها الا برضاها

یکی از اهل زوج اگرچه باشد ولد او از غیر او

وبيت مفرد من داره علق فيها وله منع

و بیت مفرد از دار او که تعلق کرده است در آن او را منع کردن

والديها وولدها من غيره من الدخول عليها

مادر و پدر او و اولاد او اگر باشند از دیگر شوهر از داخل شدن در زن

لا من النظر اليها وكلامها متى شاؤا وقيل لا تمنع

نه از نظر کردن به او و سخن گفتن با او هر وقت که خواهند و گفته شده است که منع نمیکند

من الخروج الى الوالدين ولا من دخولهما عليها

از بیرون آمدن زن بطرف مادر و پدر و نیست منع کردن شوهر از داخل شدن آنها بر زن

كل جمعة وفي محرم غيرها كل سنة وهو الصحيح و

هر جمعه و در آن محرم غیر از دو والدین هر سال و این صحیح است و

يفرض نفقة عرس الغائب وطفله وابويه في ماله

فرض کند قاضی نفقه زن غائب و طفل او و والدین او در زمان مال او که موجود غائب

من جنس حقهم فقط عند مودع او مضارب

از جنس حقوق ایشان نه از دیگر چیزها نزد امانت دار یا مضارب

لو جنس دخل در دیوانه نه در پول چیزهایی که نزد امانت دار یا مضارب

اومديون ان اقربه وبالنكاح اوعلم القاضي

بامديون اگر اقرار كرد زن مال و بنكاح و اگر عالم بود قاضي

بما ترصد اربعة اقوال وكره بيعه مال اربعه بنكاح اوكه عالم بوده قاضي

بذلك وحلف بها انه لم يعطها النفقة ويفلسها

بان و قسم بدين كه نداده است مر زن را نفقه او را و مفلس گرداند او را

بما قامه بينة على النكاح ولا ان لم يحلف صالا

بانچه قائم كرد گواه بر نكاح و نه اگر سوگند نخورد تا مهلت دهد

فاقامت بينة لم يقض عليه وبامهلها بالاستدانة

پس اگر قائم كرد زن گواه ان را نه قضا كند بر او و بفرماید قاضي زن را

فان لم تجد انفق عليها وامر بالاستدانة

پس اگر نيابد نفقه بدهد بر او و بفرماید قاضي زن را

ولا يقضيه وقال زفر يقضي بالنفقة لا بالنكاح

و نه قضا كند بنفقه و گفت زفر قضا كند بنفقه نه بنكاح

وعمل القضاة اليوم على هذا للحاجة وللمطلقة

و عمل قاضيان امروز بر قول زفر است براي حاجت و زن مطلقه را

الرجعي والبائن والمتوفى عنها زوجها بلا معصية لخيار العتق و

رجعي و بائن و زن شوهر مرده را بي معصيت براي خيار عتق و

البلوغ والفرقة لعدم الكفاءة النفقة والسكنى

بلوغ و فرقت از سبب عدم كفو در نفقه و سكونت را

بلوغ او فرقت از سبب عدم كفو در نفقه و سكونت

لا تعتد المبوت والفرقة بمعصية كالردة وتقبل

الا ان كانت طالبة لما تعجل فيه ماشد بذت گناه ماشد زنت وبوسه کردن کو

واجب نيست نفقه عدت مردن را كه عدد آورد بشذ بذب گناه ماشد زنت وبوسه کردن کو

ندرد وواجب نفقه در معصدة كو ديگر را جدا كرى شوى بوسيدن آباء وآباء وبوسيدن

ابن الزوج وهو ردة معتدة الثلث تستحق لا بائنا

اگر شوهر بر تو شد ن من معتده ست طلاق ساقط میکند نفقه را بخلاف زوجه را

زوجی دزوجه دارد بر مهر كه بدو معتده ست وبر نفقه وبر ساقط نمیشود نفقه در عدت

انفقه

انفقه

انفقه

الاجنبیہ الا اذا طلبت زیادۃ اجر ونفقۃ البنت
بچاکر ذکر ہے کہ طلب زیادہ اجر
بچانا مگر جب چاہے طلب زیادتی اجرہ اگلے اور نفقہ لڑکی

بالغۃ والابن رضیعا علی الاب خاصۃ وبہ یفتی و
بالغہ بالسر کر مثل بیٹا بہ برابر ہے
نابالغ بار ذوے بیہ مثل ہے پر ملا رجاص اور یہ دے فتویٰ پر اور واجب ہے

علی الموسر یسار الفطرۃ نفقۃ اصولہ الفقراء الشوا
پر غنی کر واجب ہو پر اصل کو فطرہ نفقہ مادر و پدر کہ نقیر ان پیشہ سرا پر

علی الابن والبنت ویعتبر فیہا القرب والجزئیۃ
پر کسر اور دختر و معتبر ہے در نفقہ قرابت
پر ذوی ایہ کہ لو سرا و معتبر وہ نفقہ در قرابت کیں اور جزئیت کیں نہ معتبر ہوا

ففی من لہ بنت وابن ابن علی البنت وفی ولد بنت
پس اگر کہ باشد او را دختر و پسر پسر پر دختر او ہے و ولد دختر او
پس ہفت ما جب دیے و ولد کو پسر ذوی پر ذوی دے اور پسر ولد کو ولد دختر او

واخ علی ولدھا ونفقۃ کذی رحم محرم صغیر
و برادر او پر ولد و دختر او مسئولہ و نفقہ ہر صاحب کہ رحم کہ نکاح او حرام باشد طفل یا

او ولد بالغۃ فقیرۃ او ذکر زمن او اعمی علی قدر
او ولد بالغہ فقیر باشد یا مذکر کہ باشد شل یا نابینا باشد بر قدر

الارث ویعتبر فیہا اھلیۃ الارث لا حقیقتہ فنفقۃ
میراث و اہلیت مسئولہ و معتبر ہے اہلیت ارث نہ حقیقت پس نفقہ

میراث و اجب ہے او معتبر ہے اہلیت میراث نہ حقیقت پس نفقہ

من له خال وابن عم على المال ولا نفقة مع الاختلاف

کرچہ خال اور ماما و پسر عم اور بیٹا ماما کے اور واجب ہیں وہ نفقہ میں باختلاف

دينا الا للزوجة والاصول والفروع والا على الفقير

الولاد والد الولد یہ

دین مگر واجب ہیں بیوی کے لیے اور اصول و فروع پر بالاولیٰ اور واجب ہیں نفقہ پر فقیر

الا لها وللفروع ولا لغنى الا لها وباع الاب عرض

مگر واجب ہیں زن را و اولاد خورد را و نیست واجب ہیں مر زن را و بفروخت رسانیدے

ابنه لا عقارة لنفقته ولا دين له عليه سواها

پسر خود نہ زمین او برائے نفقہ و نہ برائے قرض کہ بیٹا پدر را بر سر خود بغیر نفقہ

ولا الا مر تبيع ماله لنفقتها وضمن مودع الابن

ونیست مر ورا زوجہ قرض مال پسر برائے نفقہ خود و ضامن شد ہ امانت دار پسر خود

لو انفقها على ابويه بلا امر قاض لا الابوان لو انفقا

اگر نفقہ کرد مال امانت پدر را بر مادر خود بغیر حکم قاضی ضامن نہ شد مادر و پدر را اگر نفقہ کردند

ماله عندهما واذا قضى بنفقة غير العرس وقبضه

مال او نزد ایشان و برگاہ حکم کرد برائے نفقہ غیر زن و

مضت سقطت الا ان يأذن القاضي بالاستدانة

گذشت مدت او ساقط شد نفقہ مگر آنکہ بیذ قاضی بطلب دین

ہیرہ شود موجود او ساقط شد نفقہ مگر آنکہ بیذ قاضی بر طلب قرض

ونفقة المملوك على سيده فان ابى كسب وانفق

وانفقہ غلام پر مولا ہے اور نہ ہو تو غلام کسب کرے اور مولا کسب نہ کرے تو غلام نفقہ دے

وان عجز عنه استسعى كتابة العتاق

اور اگر عاجز ہو غلام از کسب اور نہ دیوے مولا اور نہ ہو غلام کسی سے مدد تو غلام سعی کرے کتابت آزاد کی

اذا عجز عن شيء من حر ومكاتب بصريح لفظه بلا نية كانت

اگر عاجز ہو شے سے آزاد اور مکاتب صریح لفظ سے بغیر نیت کے تو

حر او معتق او عتيقك او محرر او

آزاد ہے یا آزاد کردہ یا آزاد کردہ میرا یا تو آزاد ہے یا آزاد کردہ میرا یا آزاد ہے تو یا

آزاد ہے یا آزاد کردہ میرا یا تو آزاد ہے یا آزاد کردہ میرا یا آزاد ہے تو یا

حررتك او هذا مولاى او يا مولاى او اعتاقك

آزاد کردم ترا یا گفت این مولا ہے من ست یا گفت ای مولا ے من یا سرتو

آزاد کردم کہ ندارد وجہ دار الکلمہ بے یاد و احتمال خدمت یا مدبر ست

حر مما تعبر به عن البدن ونكاية ان نوى

آزاد ست از ان چیزے کہ تعبیر شود باز بدن و نکایت اگر نیت کند

آزاد ست عذر هیچ عضوے ہم تعبیر کردہ شود بدو از بدن و نکایت اگر نیت کند

كلا ملك لى عليك ولا سبيل ولا طريق وخرجت

مانند این لفظ نیست ملک مرا بر تو و نیست راہ و نیست ملک مالہ او و بیرون شدی تو

کہ در و چہ نمرد بے ملک ہیچ ما پرتا و نشد لازم او نشد ملک مالہ او و بیرون شدی تو

Marfat.com

من ملکک وخلیت سبیلک ولا متعة تدا طلقتک و

از ملک من دور شدی کردم راه تو و مرترک خود را تحقیق گذاشتم ترا و

همچو ملکه و خالی مرکره لا زه ستا و فی خیل لره به تحقیق برا ینبی مر تو او

هذا ابنی للاصغر ولا کبیر لا یا بنی و یا اخی و لا

ازو مقصود و این لفظ این مرد کهتر است مر بزرگ را و نه پسر است مر پدر را و نه برادر است مر برادر را

آزاد و بنده بترجمه آزاد و بنده فرق اهل عرب نزدیک آزاد بسیار و بنده کم و زبان اردو

سلطان لی علیک و لفظ الطلاق وکنایته مرتبه

دست ما مر تو و در بلفظ طلاق و کنایتی طلاق

لاسی نجا مرتا او در مه لفظ طلاقی او کنایی طلاقی به بنت د

العتق و انت مثل الحر فخلاق ما انت الاحر و ض

ازادی و با تو ازادی مثل ازاد پس خلاف نیستی مگر ازاد و آزاد کردم ترا

آزادی او بوجی چه مر مثل د ازاد دی به خلاف د نه نه ازاد او کړه ګه

ملک زارح محرم منه او عتق لوجه الله او

مالک شده عذاب مر قرابت چه حرام کرده شده است او یا آزاد کرد برای خدا

مالک شه عذاب مر قرابت چه حرام کړی ګه یې به یا آزاد کړه یا ره خدای ته یا

للشیطان او للصنم او مکرها او سکران او اضا

مر شیطان را مر بتی را بت یا از اد کرد به زور یا مست بود یا بنت کرد

یا ده د شیطان یا مر د بت یا آزاد کړه به زور یې یا مست وه یا نسبت ئی کړه

عتقه الی ملک او شرط و وجد عتق کعبدی ان

آزادی او را بملک یا به ملک یا به شرط و یافت شد عتق مانند غلام مرا اگر

آزادی د ده یا به ملک یا به شرط او یافته شده شرط آزادۍ ګه د مرغلام مرا که

خرج الیها مسلما و لحمل یتبع امه فی الملک

در بیرون آید بدان سلمانان و حمل تابع مادر است در ملک

چه ځی هیڅ به طرف د مسلمانانو او د حمل تابع مور دے په ملک د

ابو المکارم

والرق والعتق وفروعه ان الابن ولد الامة من
مولاها حر فصل ان اعتق بعض عبده صح وسعى
فيما بقي وهو كالمكاتب بالنسبة الى الرق لو عجز
وقال لاعتق كله ولو اعتق شريك حظه اعتق
الا خيار واستسعى او ضمن المعتق موسرا قيمة حظه
لا معسرا والولاء ان اعتق او استسعى وهو
للعتق ان ضمنه وهو رجع به على العبد وقاله له
ضمانه غنيا والسعاية فقيرا فقط والولاء للعتق

ومن ملك ابنه

ولا ولاء لمن عتق

ومن ملك شيئا لاحق أو ثبت وان قال لم اعلمه

هو حر واحد ولد قال فاعتاقه وصيت بلا

بيان عتق من ثبت ثلاثة اسرابعه ومن قل

من غيره نصفه وعتق

ان قال ذلك في مرضه ولم يخرج من الثلث

عبد سبعة وعتق ثمن ثبت ثلاثة ومن كاتبه

غيره سهمان وعتق

خرج سهمان ومن ثبت ثلاثة ومن دخل سهم

وسعى كل فى الباقى والوطى والموت بيان فى طلاق

مبهم كبيع وموت وتدبير واستيلاد وهبة و

صدقة مسلمين فى عتق مبهم دون وطى

والشهادة بالعتق للمبهم باطلة لا الطلاق المبهم

فصل ويعتق بان دخلت فكل مملوك لى يومئذ

حر من له حين دخل ملكه وقت الحلف او بعده

وبلا يومئذ من له وقت حلفه فقط لا الحمل بكل

مملوک لی ذکر حر و من اعتق علی مال او به فقبل

هر غلام که مرا بود و در ملک من است او را آزاد کرده شد به مرا یک مال پس من قبول کردم آن
هر دو بنده مذکور را و نوشت آزاد دی چه آزاد شد بسبب مال پس به مجرد آنکه قبول کرد

عتق والمال دین علیه والمعلق عتقه بالاداء

آزاد شد و مال قرض است بر او و کسیکه معلق کرد آزادی به ادای کردن مال
آزاد شد او مال نوشت دی پیدا می و چه معلق کرد آزادی چه پیدا نکرد فی مال

ماذون ان ادی عتق لا مکاتب وفی ابنت حر

ماذون ست آزاد کرد مال را آزاد شد نه مکاتب و در گفتن این قول تو آزاد کرد
ماذون دی کماد آزاد کرد مال را آزاد شد نه دی مکاتب پیدا می قول چه تو آزاد کرد فی

بعد موتی بالف ان قبل بعد موته وعتقه

پس از مردن من به هزار اگر قبول کرد این پس از مردن قابل و آزاد کرد او
پس از مرگ به من که قبول کرد این پس از مرگ من قابل آزاد کرده شد

الوارث عتق والا لا وان اعتقه علی خدمة

او الورثه او الوصی آزاد کرد وارث آزاد کرده شد و اگر آزاد نکرد ملک وارث باقی ماند
وارث آزاد شد او اگر نه آزاد کرده می بخدمت تو بود

سنتخفبل عتق ویخدمه سنة فان مات

یک سال پس قبول کرد آزاد شد و خدمت کند مولا را یک سال پس اگر مرد
یکسال پس قبول کرد او را آزاد شد او خدمت نکند مولا را یک سال پس اگر مرد

مولاه قبلها حجب قیمته وعند محمد قیمة خدمته

مولای او پیش از خدمت واجب میشد قیمت غلام و نزد امام محمد قیمت خدمت
مولای او پیش از خدمت واجب نمیشد قیمت غلام و نزد امام محمد قیمت خدمت

فصل من اعتق بعد موته مطلقا او الی ملک

این فصل است کسیکه آزاد کرده شد پس از مردن مولا مطلقا یا تا ماه یکسال
در فصل دی خوش چه آزاد شد بعد پس از مردن او در یا در ده مطلق یا تو ضمن موصی

غلب موته فبها مدبر لا يباع ولا يرهن ولا

غالب بود مردن مولی پیش ازادت همه حرمت فروختن رهن نمودن او مدبر گویند او را

یوهب ویستخدم ویستاجر ولمدبره وطؤها

بخشیدن شود وخدمت کشیدن باجاره دادن شود ولیکن مدبره ولی زده را

وتنکح وان مات سیده عتق من ثلث ماله

وبنکاح داده شود واگر مرد مولای او آزاد شد از سیصد مثقال مولای او

وسعی فیما زاد وان استغرق دینه فهی کله

وسعی کند در انچه زیاده است واگر قرارت مدبر را قرض

اوصیه و یکویه مرهمچه در ثلث او که لازم شده مدبره ازین سیه بگیرند

وان قال ان مت فی مرضی هذا او فی هذه

واگر گفت مولی اگر من در مرض من که این است یا در

السنة ضع بیعه وان وجد الشرط عتق کالمدبر

اگر ده و مولی گفت هرگاه من بمیرم غلام جمد داده شود مایه بدهید

سال بیع ست فروختن او واگر یابد شرط آزاد میشود مانند مدبر

وامه ولدت من سیدها فادعی اومن

کالیس صحیح نخواهد شد اگر چه بیاموزد شرط آزاد شدن بکند مدبر

اولیدی چه مولد او بود له چیل مولی تدبیر دعوی کرد یا از

فوجء فملکها امّ ولده وحکمها کالمدبرة لا انها

سوی من مالک الاشد ام ولده آزاد ست وحکم او مانند مدبره نیست

بخلاف پس مالک شد ام ولده را و حکم او حکم مدبره نیست

تعتق عند موته من كل ماله ولم تسع لدينه

آزاد میشود از همه مال او وسعی نمیکند برائے دین

آزاد میشود از همه مال او وسعی نمیکند برائے دین

آزاد میشود از همه مال او وسعی نمیکند برائے دین

عليه وهو عليّ ذي الرحم فان مات النسيد ثم

یعنی اگر مرد مولے پس آزاد کرد

المعتق فولاءه لاقرب عصبته سببه ولاء

آزاد کننده پس میراث او مر نزدیک تر عصبه مرد را

للنساء الا ما اعتقن كما في الحديث كتاب

مگر زنان را مگر میراث کسیکه آزاد کرده باشند زنان یا بنده در حدیث ست این چنین گفته

المكاتب الكتابة اعتاق المملوك بدا حالا ولو نقدا

رسیدن مکاتب که کتابت آزاد کردن مملوک ست از جهت دست حال واجب کردن

مالا فان كاتب قنه ولو صغيرا يعقل بمال حال

ای عبد او اگر مکاتب کند بنده خود را اگرچه طفل باشد که بداند سخن را بمال حال

او منجما او موجل او قال جعلت عليك الفا نوم

یا مال کیکه بر وے وعده کرده باشد یا نه گوید ترا کرده ایم بر تو هزار درم یا مثل این سخن

نجوما او لها كذا واخرها كذا فان ادى نجمة فاتت

ای اداء آن قدر از مال که مقدر کرده باشد پس اگر ادا کرد اول آن نجم را و نیامد

او اداه كله فجاء شهود بدين حال بعد ما ادى نجمة او كله

یا ادا کرد همه را و آمدند گواهان بدین حال بعد از ادای نجم یا همه

هروان عجزت فقن وقبل العتق صح وخرج من ملكه

ای ادا نکرد پس اگر عاجز شد پس ظاهر شد عجز او پیش از عتق پس صحیح است عتق و بیرون رفت

دون ملكه وعتق مجانا ان اعتق وعزم السيد
لانه يملك مولاه اذا اراد شراءه في عوضه كما ان له ان يبيعه من غيره
نه لم يملكه مولاه اذا اراد شراءه في عوضه كما ان له ان يبيعه من غيره

العقران وطى مكاتبته ولا مهر ش ان جني
مهرا اگر وطی کرد مکاتبه را وديت دهد مولی اگر جنایت کرد

عليها او على ولدها او ما لها وصحت على جيوان
برمکاتبه یا بر ولد او یا بر مال او وصحیح ست کتابت بر جیوانی

ذكر جنسه فقط ويودي الوسط او قيمته و
اگر ذکر کرده بود جنس او را فقط وادا کند جیوان میانه را یا قیمت او

فسد ت على قيمته وخمر او خنزير مسلم
فاسد ست کتابت بر قیمت او خمر یا بر خنزیر مسلمانی

وصح للمكاتب البيع والشراء والسفر وانكاح امته
وصحیح ست مر مکاتب را فروختن وخریدن وسفر کردن وبه نکاح دادن کنیز خود را

وكتابة قنه وله وكاءه ان ادى بعد عتقه و
وبه نکاح کردن غلام خود را وله است ولاء مکاتب اگر ادا کرد بعد از آزاد شدن او

ان كتابة مرفي ولد ام ولده مات ولم يدع وفاء فان ترك مالا سعى ولده فيه
اگر کتابت مر فی ولد ام ولد او را بمیرد او وفا نکند اگر ترک مال کرده باشد سعی کند ولد او در

لسيده ان ادى قبله لا ترجع وهشو لو
سید را اگر ادا کند پیش از ادای مکاتب رجوع نکند ولو

مولا لون ذه که مرد مکاتب ورد و بی له آزاد شد نکاح او بخسل شد اگر له

يعوض وتصدق فإنه يشترى وتقبله واقراحه

أي يعوض عوضا عما فاته ويشترى بدله ويتصدق به فإنه يقع عند الله موقعا حسنا

واعتاق عبده ولو ميالا وتبع نفس عبده منه

وإعتاق عبده ولو مائلا إلى الموت وتبع نفس عبده منه بأن يعتقه قبل موته خيلا

وانكاحه والاب والوصي فرقيقا الصغير كالمكاتب

أي وانكاح العبد الذي لا نفقة له على مولاه والاب والوصي الصغير كالمكاتب

واداء عن نجم ان كان له وجه سيصل اليه

أي وأداء عن نجم من نجوم الكتابة إن كان للمكاتب وجه سيصل إليه

لا يغزه الحاكم الى ثلاثة اتا مر ولا يخزه ويحبسها

أي لا يغزه الحاكم إلى ثلاثة أيام ولا يخزه ويحبسها

بطلب سيده او سيد برضاه وعاد برقه وما

أي بطلب سيده أو سيد برضاه وعاد برقه وما

فى يده لسيده فان مات عن وفاء لم تفسخ

أي فى يده لسيده فإن مات عن وفاء لم تفسخ

وقضى لبدل من ماله وحكم موته مرة واكثر

أي وقضى لبدل من ماله وحكم موته مرة واكثر

منه وحق بنه ولد ولی کتابته او شراهم او

ورثه از وجه آزاد شدن ایشان او وصایه کسیکه کرده شد بشد و حال آنکه ایشان

لم یدرکی شد آزادی و ذامد جمیعا آنچه بی بحال و کتابت یا بود و لی دکری

کونیه هو و ابنه صغیرا او کبیرا ثم مات و طاب

و حال آنکه مکاتب کرده شد او و پسر او و ابنه که نزد او بود و کاتبان بکتابت او

چه مکاتب ترک نمود و فاء بدیون و وکیلی او یا ولی بر خلد را جایز و کرده

لیسیده ان ادی الیه من صدقه فجزه

سیدش ان ذی الی سید او من صدقه عامر شد و کذلک

مرسلای طور ادا کرد بدو یا بولیش خود از صدقه نویس

شهیر بموت السید و ادی البدل الی ورثته

یعنی کتابت بمرد سید او بدل کتابت بورثه او

علی نجومه وان اعتقه بعضهم لا یعتق وان

بر وجه ستاره ان اگر آزاد کرد او را بعض ورثه صحیح نیشود و اگر

بوجه ستاره بدل او بر آزاد کرده مکاتب بعض دیگر نیز صحیح اوکرد

اعتقوه عتق بجنایة کتابة الا مان

آزاد کردن او را بمنزله جنایت کتابت امان کتابت ثابت میشود میان احکام شما

آزاد کردن او را بمنزله جنایت مثلث ثابت میشود میان احکام شما

فی ثلث خلف عاد فعل او ترک ماض کادیا

صحیح است از این قسم مرد بر کردن کاری یا گذاشتن آن که گذشته باشد

قسم دوم ترک دیگر پس بر گردد دکاری که چه نباشد شوی و می چه کاذب و نه

عمد عوس یاثم به او ظانا انه حق و هو صده

و قصد او عوس ست گنه گار میشود و سوگند یا گمان کننده بود که آنچه خلاف او

او به قصد عوس ست گناه و ریب و قسم یا گمان کن و قوله و هو صده حق

لغو یرجی عفوه وعلی آت منعقد وکفر فیه فقط

ان حنث ولو سهوا او کرها حلف وجنت والقسم

باللہ او باسم من اسمائه کالرحمن والرحیم و

والحق وبصفة یحلف بها لعزة اللہ وجلاله وکبریائه

وعظمته وقدرته لا بغیر اللہ کالنبی والقرآن

والکعبة ولا بصفة لا یحلف بها عرفا کرحمته

وعلمه ورضائه وغضبه وسخطه وعذابه و

قوله لعمر اللہ وایمن اللہ وعهد اللہ ومیثاقه

واقسم واحلف واشهد وان لم نقل بالله وعلي

وسوگند میخورم و قسم میخورم و گواهی میدهم اگرچه بگوید لفظ خدا و برمن

او سوگند خورد بر او قسم خورد بالله و اشهد ادای لفظ را اگر کرده باشد و ان لفظ بخدا ادا نکرده باشد

نذرت او یمین او عهد وان لم تضف الی الله وان

نذر است یا سوگند است یا عهد است اگرچه اضافت کرده نشود بخدا و اگر

نذر کرد یا سوگند خورد یا عهد کرد و نه اگرچه اضافت نکرد بخدای او اگر

فعل کذا فهو کافر وان لم یکفر علقه بماضی او

کردم فلان کار پس او کافر است و اگرچه نگوید کافر معلق کرده بشد به زمانه

او هم گروه فلانی کار دیس د اگاه شد به الله تعالی که کافر شد یکی معلق کرد می بد زمانه

آت وسوگند میخورم بخدا قسم وحقا وحق الله وعمر

استاد و خوره فلان کار

آینده و اگو بد که سوگند میخورم خدا قسم ست و حق قسم گرد و کون خدا و عمر خدا و

یا ایلاء او ایاء و ای چند سوگند خورد بر یکدا قسم او یکدا قسم و کرد و بیکدا قسم او

وسوگند خورم بخدا یا بطلاق زن وان فعله فعليه

لیکن ۴ سوگند میخورم خدا یا بطلاق زن اگر کردم آن کار پس بر من

او یا سوگند خورد بخدای یا به طلاق دینی او که امروز کرده آن کار پس بد ما

غضب او سخطه او لعنة او انا زان وسارق او

یا دزد منم یا

غضب خدا یا قهر خدای یا لعنت او یا من زانی یم یا دزد منم یا

غضب خدای یا قهر خدای یا لعنت خدای بر وی یا بد زنه زانی بم یا بد دزد بم یا بد

شارب خمر او اکل ربوا او حروف القسم الواو

شراب خورم یا شراب خور بم قسم نیست و حرف قسم او او ست

شراب خورم یا بد سود خورم قسم نیست و حرف قسم او او ست

والباء والتاء وتضم کالله لا افعله وکفارته یمین

و با ست و تا ست و گاه او ضمه میشود مثل والله و تالله و بالله گفتن کار را کفارت سوگند

او بی ده او فی ده او کفاره یک ست چنده بکدد الله چند برسوم بکدا و کفاره فرو نهم زاد و لد

Marginal boilerplate: Arabic grammatical commentary and boilerplate text

ترجمہ اوطعام عشرۃ مساکین کما ھو فی الظہار

آزاد کردن غلام یا ان دادن ده مسکینان چنانچه این در ظهار گذشت

او کسوتھم لکل ثوب یستر عامۃ بدنہ فلم یجز

یا جامه دادن هر مسکین را چنان که عادت مردم است در پوشیدن آن جامه که همه بدن او را بپوشاند پس روا نباشد

السر اویل فان عجز عنھا وقت الاداء صام ثلاثۃ

شلوار پس اگر عاجز شد از هر یکی از طعام و جامه وقت ادا روزه دارد

ایام ولاء ولم تجز بلا حنث ومن حلف علی

روزے پے در پے و روا نباشد کفارت بغیر از ماه رمضان و کسے کہ سوگند خورد بر

معصیۃ لعدم الکلام مع ابویہ حنث وکفر ولا

گناه چنانچه گذشت و کافر نشود و واجب نشود بر او کفارت

کفارۃ فی حلف کافر فان حنث مسلما ومن ثم

کفارت در سوگند کافر اگر حانث شود در حال کفر و مسلمان شود و سپس حانث گردد

Marginal Arabic commentary

ملکہ لا یجوز ان اللہ تعالیٰ اعلم کفر ومن ندم طلقا

او معلقا بشرط یرید کان قدم غائبی فوصیتی

وبلا یرید کان زینت وفی او کرهه الصحیح

فصل من حلف لا یدخل بیتا یحنث بدخول

صفة الکعبة او مسجد او بیت او کنیسة او هیکل

او ظلة باب دارمالکه لا بدخول الدار فدخل

غرفة وفی هذه الدار بیت ان دخلها مهدمة

صحراء او بعد ما بنیت اخری او وقف علی مسجدها

وقيل في عرفنا لا يحنث كما لو جعلت مسجدا أو حماما
الدار التي حلف بالله لا يدخلها حانت فيشترط ان لا يحنث كما لو حلف لا يدخل بيتا فدخل بيتا
او بيدا في صحراء

باهله ومتاعه اجمع حتی یحنث بوند بهی نخلاف
باہل واسباب خود ہمہ را اگر حانث نمیشود بہ یک سنج کہ
عیال سنج و اوا سباب خیل فلہ خانوادہ دادہ چہ حانث میشود بہ ہیچ یا خلاف

المصر والقریۃ وحنث فی لا یخرج لوحل واخرج بانہ
مشہر و قریہ و حانث میشود دریں سوگند کہ بیرون نیاید اگر بر آید حانث نمیشود
پیادہ رود یکہ او حانث شود یا نہ گفت پیادہ رود یکہ حانث نمیشود چہ پیادہ رفتن

لان اخرج یلائم مکثها وامر اضیاوضده لا یعلم
اے حانث لان الاخراج الخ
حانث نمیشود در کار غیر امر او مگر بہ آنکہ بفرماید یا راضی باشد یا ضد او

اقساما وحدها ولا فی لا یخرج الا الی جنازۃ فخرج
را بہ اقسام و حکم و حانث نمیشود در اینکہ خارج نشود مگر بہ جنازہ پس بیرون شد و
را بہ اقسام و حدود او حانث میشود بہ چہ بر دید خارج بیرون مگر بہ جنازہ رود یا

یرید هاثم لی امر آخر وحنث فی لا یخرج الی
ارادہ او حانث نمیشود در اینکہ خارج نشود مگر بہ جنازہ پس بیرون نشود
چہ ارادہ او حانث میشود پس او مگر ارادہ او حانث نمیشود بہ

مکثه فخرج یریدها ثم رجع لا فی لا یاتیها حتی
بکہ پس بیرون شد در حالیکہ ارادہ او حانث میشود پس باز گشت حانث نمیشود در
مکث پس خارج شد چہ ارادہ مکث نبود و در لا یاتیہا حتی باز گشت حانث میشود

یدخلها وهو بها به فخرج رجع فی الا فی حتی
را بہ خانہ او و او بہ او پس بیرون رود و باز گردد حانث نمیشود در
در آید بکہ در فتن او مانند بر آمدن ست در قول صحیح و در سوگند کردن کہ

لیاتین مکثه ولم یاتها لا یحنث الا فی آخر جوته
بر آید نیاید بکہ در فتن او مانند بر آمدن ست در قول صحیح و در آخر عمرش
تحقیق تا او را بہ مکث او را نیامد بہ مکث او در آمد بہ خانہ مکث بہ آخر عمرش

ان اخرج الا لحاجة فاخرج لحاجة اخرى لا يحنث
فاخرج لحاجة اخرى لا يحنث
لا يحنث
لا يحنث

وحنث فی لیاتینه غدا ان استطاع ان لم یاتہ

وحانث میشود در ین قول گہ میگوید مردم بہ صباح اگر کہ قادر شوم

اویا نتواند بہ قول چہ متفق اند بر ینہ صباح طاقت دارد و نہ کہ راند نمی وہر آئینہ

بلا مانع کمرض او سلطان ودین نیتہ الحقیقۃ

بغیر مانع مانند مرض یا بادشاہ و راست کہ کردہ شود نیت حقیقی

وشرط للبر فی لا خرجن الا ان یذن لک خروج

و شرط است از برائے گفتن کہ قسم خورد در ین قول کہ سوگند خورم مگر اذن بدہد

او شرط نمی داند و ساقط میشود قسم بہ سبب کہ قسم بر ینہ نمی مقدم بر اذن یا بعد و ظاہر

اذن لا فی الا ان اذن ولحنث فی ان خرجت

اذن شرط نیست اذن را بہ خروج اگر گفتہ کہ سوگند میخورم کہ نروی مگر بہ اذن تو نروی

اذن شرط بندد یا بعد خروج کہ دیدہ شود و بہ شرطی کہ میدہد اذن و گفتہ

او ضربت لیرید ۃ خروج او ضرب تعدد فعلہا

یا ضربت کہ ارادہ کند بہ آن خروج یا ضربت کہ ارادہ کند بہ آن

یا ارادہ نکند ہیچ را و ضربت کہ ارادہ کند بہ آن خروج یا وصل موقع ہیچ را و ہر کدام

فورا وفی ان تغدیت بعد تعال تغد معی

بے الحال و در ین قول کہ اگر ان جاشت خورم پس از آنکہ در ہان جاشت نگاہ کنی یا

بے الحال او در ین قول کہ میگوید اگر ان جاشت خورم پس از آنکہ در ہان جاشت نگاہ کنی

تغد بہ معہ وکفی مطلق التغدی ان نم الیوم

ان جاشت خوردن او یا او و کافی است در حنث مطلق ان جاشت اگر نخورد در

روز ہان جاشت فقط سزا او کافی میشود بہ حنث کسی مطلق وقتی کہ صادق شود بر

ومرکب المازون لیس لمولاہ فی ھو الحلف الا

و مرکب ماذون نیست مر مولائے او را در حق سوگند بر انجاء

او مرکب ماذون نہ دیدہ مولا او را بہ حق سوگند مگر می کلام چہ

اذا لم تكن عليه دين مستغرق وثوابه وبقيد

اگر او را قرضی که گیرنده باشد مال او را وصیت نکرده بود و بقید

هر كلمة جديدة يبدو كأنها تؤسس حياة جديدة وعالما آخر لكن ما يلبث أن يكرره وأنا مقيد بـ

لاكل من هذه النخلة تمرها وهذا البر باكله

خوردن از این درخت خرما به سبود او و خوردن از این گندم خوردن او

تأويل لد به پلے و فی خوما به میوه د د او خوردن ل لد ما عنی به خوراك د د خ

فقمما وهذا الدقيق باكل خبزه فالاحنث لو شبعه

و سوال الا بالواني الانسان ۱۲ واین آرد بخوردن نان پس حانث نمیشود اگر خورد بشکم

یا طراف نرغیرانی

به او خوانند غاشو خوا و اوه او ره به تأویل لد د د و نان پس ند دی حانث گردد اگر خورد

كما هو وأكل الشواء باللحم والطبخ بالطبخ من اللحم

ای مثل آنکه خورد بریان را بگوشت و خوردن پخته پاک چه پخته کرده میشود از گوشت

چنانچه بود و خوردن بریان به گوشت و خوردن پخته پاک چه پخته کرده میشود از گوشت

لد خورده او خوردن د د به تأویل به خوردن ها و خوردن د د عنی به مضغه چه پخته پاک

والرأس برأس ويدخل في التنانير وبياع في

و خوردن سر به سر و در آورده میشود در تنورها و فروخته میشود در

او خوردن د د به مضغه سر آنچه پخته شود در تنور و فروخته شود در بازار

مضره والشحم شحم البطن والجنب بخبز البر

ضرر او و خوردن پیه به چربی شکم و پهلو کس و خوردن نان بنان گندم

پهلو کس او خوردن د د و آرد ی به خوب گندم او خوردن ل د د به تأویل د د و خ

والشعير لا خبز له لأنه يتخذ منه الحساء والماء والقمة

لانه يراد العقار في غالب البلدان ۱۲ و جو نان نمیشود زیرا که جو در غالب شهرها علف ستوران است و خوردن آن مضرت

او د او ره نان نمیشود زیرا که جو در غالب شهرها علف ستوران است و خوردن آن مضرت

بالنقاخ والشمش والسفرجل لا العنب والرمان

ای لیس بتفکه د د او خوردن به انگور و انار

پرسیب و زرد آلو و خشتی نه انگور و انار

پرسیب او د ترس د آلو او د خشتی نه انگور او د انار و

والرطب والقثاء والخيار والشرب من نهر

و برگ تر و خربزه و خیار و شربت از آب جوئے

بالكرع منه فلا يحنث لو شرب منه بإناء

بدہن کہ دریں آب جوئے پس حانث نمیشود اگر کاسہ پیمانہ از جوئے بر آورد

بخلاف الحلف من مائه وتحليفه الوالي حملا

بہ حلف آنکہ قسم کرد کہ نہ خواہد شد از آب جوئے و مقید بہ حکم حاکم نہ شود بر خلاف آنکہ قسم کرد کہ نہ خواہد شد از آب جوئے و مقید بہ حکم حاکم شود

لتعليمه بكل دعاوي بخال ولايته والضرب و

کہ آگاہ کردن امیر یا پادشاہ را بہر مدعیے کہ باید بخال ولایت او و مقید بہ زدن و

حبس در تعزیر یا پادشاہ بہ ہر مقدمہ کہ چہ ولی بمعنی مالک باشد او مراد ہست

الكسوة والكلام والدخول عليه بالحيوة لا

جامہ دادن و سخن و در آمدن شدن بر ایشان بخال حیات تقیید نمیشود

جامہ در کہل او عادہ او در عمل پیوستہ و بر حال دارند مقید نمیشود

الغسل والقرب بما دون الشهر في النفضين

غسل کردن حیات و نزدیکی کردن حیات کمتر از ماہ در ہر دو حیض

دينه الى قريب والشهر بعيد وما اصطبح به

قرض تا نزدیک و ماہ دور است و آنچہ بخورد او را مستحب باشد

فاداه وكذا الملح لا الشواء ولا يحنث في لا يأكل

پس آن نان خورش است و نمکی نہ گوشت و حانث نمیشود بر ان و حانث نمیشود در کسے کہ

پس او نوش کند و بخورد آنرا و نہ کباب را کہ نہ خورش است و نہ نوشیدنی و بتحانث نمیشود در کسے کہ

من هذا البسر فاكله رطبا او من هذا الرطب

ازاین خرما لے خام پس خورد ازا خرما تحی ترا رطب یا از این خرمائے تر

لہ رطب خورما تحی ہے پس وخورد یا ہیچ لے حالے کہ خورما خرد ہ یا بدرد ہ خورما تحی نا

او اللبن فاكله تمرا او شيرازا او البسر فاكله

یا شیر پس خورد ترا خرما یا شیرازا یا بسر پس خورد ترا

رطبا او حبا فاكل سمكا او لحما او شحما فاكل

رطبا یا حبا پس خورد ماہی یا گوشت یا پیہ پس خورد

البسر ولا في لا تشتري رطبا فاشتر كما يبسر

بسر و نہ در لا تشتری رطبا فاشتر ہمچنان کہ بسر

بسر فهو رطب وحنث لو حلف لا يأكل رطبا او

خام پس او رطب خرمائی ترو در حانث میشود اگر سوگند کرد کہ نخورد خرمائی تر یا خورما

بسرا او كل رطبا او بسرا فاكل مذنبا او كل يابسا فاكلها

خام یا قسم خورد کہ نخورد خرمائی تر و نہ خام پس خورد خوشہ خرما یا قسم کرد کہ نخورد خوشہ

فاكل لبدا او كرشا او لحم خنزير او انسان و

پس خورد دل و جگر را یا گوشت خنزیر یا گوشت آدمی و خوردن

العقد الا كل من طلوع الفجر الى الظهر والعشاء منه

تا وقت صبا بان خوردن ثبت از برآمدن صبح صادق تا وقت چاشت و خوردن خفتن از

وقت صبا بہ تا وقت ظہر الخ کہ خلاصہ صبا نہ تا وقت نماز پیشین او خوردن الخ تا وقت نماز خفتن

الى نصف الليل والسحور منه الى الفجر وفي ان

بايمان شب وسحر از ايشان شب

ترجمه تعبير او تعبير چيزي ديده شود بخواب وبيدار بچه قول كرا كر

ليست ان اكلت او شربت ونوى معينا لم يصدق

نيست ان خوردم يا آشاميدم ونيت كرده بود معين را صادق نميشود اورا

اصلا ولو صام ثوبا او طعاما او شرابا دين وتصوم

هرگز واگر صوم كرده بود جامه را يا طعام را يا آب را

صادق نميشود اورا واگر

صادق نميشود اورا

البر شرط صحة الحلف خلافا لابي يوسف في

بر شرط است صحت قسم بر خلاف ابو حنيفه در ميان امام ابو يوسف رحمه الله پس كسي

حلف لا شربن ماء هذا الكوز اليوم فلما فيه

سوگند خورد كه نميآشامد امروز آب اين كوزه را امروز وقتي كه در كوزه آب

قسم خورد كه نميآشامد امروز آب اين كوزه را پس در كوزه آب

او كان نصف في يومه لا يحنث وان اطاق فكذا

يا بود پس نيم نشد در آن روز حانث نميشود واگر مطلق گفت اگر نميآشامد

يا روزي نوزده شود به همين وجه حديث حانث اگر به مطلق يا روز

في الاولى دون الثاني وفي ليصعدن السماء او

اول الا اينكه باشد كه نيم را مقيد كرده باشد

بصعود اول نه در صورت دوم ودر ميان قول كسي آيد

يا اول صورة لئن شربت نصف هذا الكوز اليوم فشربه كله في يوم آخر

بالا روم بآسمان يا

ليقلبن هذا الحجر ذهبا او ليقتلن فلانا عالما بموته

بايد كه بگردانم اين سنگ را زر سرخ يا بايد آيد كشتم فلان را دانسته حالت مرگ او

تحنيث او مكروه دوم اكراه نيست زيرا كه يقين مرد بر كردن نداشته بود در آنچه حالف بدان

النعقد لتصور التروحت للتبع وان لم يعلم فلا

منعقد میشود قسم از جہت امکان بروحانت ازجہت حاضر شدن واگر عالم بود بکان

منعقد نمی قسم لم جہتہ و واگر کہ بروحانت لہ بسبب دعا عاجز بود یا عاجز نبود

ومدّ شعرها وخنقها وعضّها كفّرتها وقطع طهلكم

وکشیدن موی زن وخفہ کردن او وگزیدن او مانند زدن اوست وپیکر مالک شدن

او را تبدیل وبتہ دیگری او نیہ کردہ اوجمال او دیگر حکم دارد ودر یمین بیان مالک

بعد ان لبست من غزلك فهدى فقرلنه و

بعد از کہ پوشیدی از رشتہ تو پس آن ہدیہ ست پس رشتہ ای مادر

پس دو باو رجہ کہ دلالت میکند بر استناد نادہ پس او اہدا بدہ پس دو بتہ ال او

وبنج ولبس هدى وخاتم ذهب على لا خاتم

وبافت او وپوشیدہ صدقہ ست واگشتری زر زیوراست نہ انگشتری

اوادنی او لدا وان ثبوت صدقہ دادہ اگر تہ دزد رکالی دہد او نہ دعای عالی کہ وہ

فضة وعند مما عقد لؤلؤ لم يوضح حلى وبيقتي

سیم وتر دیاران عقد مرجان یا مثل مروارید مرصع نباشد زیورست وبایں فتوی

بیشتر مردم ادبہ نزدیا نوما میل بہ مجلد وچیزہا وندوی زیورہای ادبہ دی فتوی دہ

ومن حلف لا ينام هذا الفراش فنام على فراش فوقه

واگر کسی سوگند کرد کہ خواب نکند با ین فرش پس خفت بر بالا بر دیگر فرش بود

او بحانث نمیشود واگر حرف جب بہ مذکور بہ بندکردن پس اگر بدو شیر خواہش دہ فرش

لا يحنث ومن جعل غزلها مهرا فله اجر مثله لا يتجاوز

حانث میشود وگر نمیشود کسیکہ انداخت بالای فرش فرش واگر قسم کرد کہ نشیند

حانث نمیشود وگر نمیشود کسیکہ انداخت بالای فرش فرش واگر قسم کرد کہ نشیند

على الارض فجلس على بساط او حصير او ثوب حانث

بر زمین پس نشست بر بساط یا بوریا واگر بر پردہ کردہ سیان زمین

بدو سوگند پس نشست بدو فرش یا بوریا او کہ پردہ فی بدو سیان بود و مزکی

عادة الله ان الاولاد تتولد من الاصول والفروع بالتوالد والتناسل

قضیہ الاولاد تتولد من الاصول والفروع بالتوالد والتناسل

اتفاق ہمہ ما فرضیہ است

اتفاق ہمہ ما فرضیہ است

ان الاولاد تتولد من الاصول والفروع بالتوالد والتناسل

ان الاولاد تتولد من الاصول والفروع بالتوالد والتناسل

وبینہ لباسہ حنث کمن حلف لا یجلس علی ھذا

وبیان نشیندہ جامہ او حانت میشود مانند کسیکہ قسم کرد کہ نشیند بران

او بمیان در جامہ فرش او حانت دیہ کہ میشود قسم کردہ چنانکہ نشیندی بحانت

السریر فجلس علی بساط فوقہ بخلاف جلوسہ علی

تخت پس نشست بر فرش کہ بر تخت بود خلاف از نشستن او بر

تخت پس کہ آنست بر فرش کہ بر تخت بود خلاف از نشستن او بر

سریر آخر فوقہ ولا یفعلہ یقع علی الاید ویفعلہ

تخت دیگر بالاے آن تخت و نکند این را کہ واقع میشود بر دست کردن مانند

پس نشستہ بر تخت بالاے او بر دست کردن و او کار واقع میشود بر دست کردن

علی مرہ ویعلی المشی الی بیت اللہ تعالی وفی

واقع میشود بر یکبار و بگفتن کہ برین راہ رفتن ست بطرف بیت اللہ تا بایدن

وانچہ پیوستہ باو بود بے حصہ بر ما بایدن بسوی بیت اللہ و بشما باید طرف

الکعبۃ یجب حج او عمرۃ مشیا وبدم ان رکب وفی الاشی

کعبہ واجب میشود حج یا عمرہ بر پیادہ رفتن و بر ما واجب میشود اگر سوار شود و بر

کعبہ واجب میشود حج یا عمرہ بر پیادہ رفتن و بر ما واجب میشود اگر سوار شود و

بعلی الخروج او الذھاب الی بیت اللہ تعالی او المشی

بگفتن او کہ بر سبیل رفتن شدنت یا رفتن ست بطرف بیت اللہ تعالی یا رفتن ست

الی الحرم او المسجد الحرام او الصفا او المروۃ ولا یتعین

بزمین حرم یا بمسجد حرام یا صفا

یا بمروہ

او آزاد او نیشود

مگر بذکر حرم یا بمسجد حرام یا صفا یا بمروہ و او نہ بذکر آن او

عبد فقیل لہ ان لم تحج العام فانت حر فشھد بحجۃ

غلامیکہ گفتہ شدہ بود او را اگر حج نکنی امسال پس تو آزادی پس گواہی دادند بحجۃ

بکوفة وحنث بصوم ساعة فی لا تصوم لا یوم صوما

در کوفہ وحانث میشود بروزہ یک ساعت او قول اگر در روزہ نماند حانث نمیشود

او یوما حتی تتم یوما وبر بکعة فی لا یصل لا بمأة وفلها

یا یوم را تا آنکہ تمام کند روز را وحانث میشود بیک رکعت در گفتن او کہ نماز نگذارد امروز

یا یوم را تا آنکہ تمام کند روز را وحانث میشود بیک رکعت در گفتن او کہ نماز نگذارد امروز

ولو صم صلوة فلشفع لا بأقل وبولد میت فی ان ولدت

اگر روزہ گیرد نماز شفع را بکمتر نہ و بزاید فرزند مردہ در قول اگر بزاید

اگر روزہ گیرد نماز شفع را بکمتر نہ و بزاید فرزند مردہ در قول اگر بزاید

فانت کذا وعتق الحی فی ان ولدت فهو حر ان ولدت میتا ثم حیا وفی لقضین دینه الیوم وقضاه زیوفا

پس تو طلاق دادہ ای او اگر بزاید فرزند مردہ در قول اگر بزاید پس آزاد است بندہ کہ او را در قول اگر بزاید پس آزاد است بندہ کہ او را در قول اگر بزاید

اگر بزاید فرزند مردہ پس بزاید فرزند زندہ پس بزاید فرزند مردہ در قول اگر بزاید پس آزاد است بندہ کہ او را در قول اگر بزاید

او لیستقرضن او لیستقرضن او لیستقرضن

دون بائنة او كل يومين لم تحلها الا بعقد الزوج

ولا في ان كان لي الامانة فلذا ولم يملك الا

وفي لا يشعر بحالها ان تشهد او ترد الا وهي تسمع

والرد على الوجه فصل حنث في لا يكلم ان

فانها بشرط انقاذه وفي لا يكلم الا باذنه ان

ولم يعلم به فكلمه وفي لا يكلم صاحب هذا الثوب

فباعه فكلمه وفي لا يكلم هذا الشاب فكلمه شيخا

وفي لعبده ان تعتقه او اشتريته ان فعلت ما

هل اوكرر في صلوته اوخارجها ويوم اكلمه على

الا الا الله كفت يا الله كفت ورد قرآن يا ذكر يا سبحان الله كفت يا الحمد لله

بالا الله الا الله وول لا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم

الملوين وصح نيته النهار وليلة اكلمه على الليل والا

ان مرد مايست تا مدتى پس اگر تولش اگر سخن كردم فلان مگر بيايد زيدو اگر بيايد زيد و

حتى ان كلمه قبل قدومه وفي لا اكلمه عبدا

عاصى بيشود اگر سخن كرد با فلان پيش از آمدن زيد و در قول سوگند كه نكند سخن با فلان تا بيايد زيد

امرءته اوصديقه اولا يدخل داره ان زالت اقامة

بازدن فلان يا آشنائى فلان يا داخل نشوم در دار فلان اگر زايل شد نيت فلان

وكلمه يدخل في العد اشار اليه هذا اولا وفي غيره

اوخبره في كذا ونحوه ثم مرض بما شاره كرد بسوى او بسخن يا بدر

ان اشار بهذا حنث والا فلا وحين ونهار مان بالنية

نصف سنة نكره اوعرف ومعها مانوى والدهر

يم سال بيست نكره كفته بشد يا معروف و با نيت اگر كرده بشد و نفقه در شهر مدينه كه

بدیہ منکرا و للبدیہ معرفا و ایاما منکرۃ ثلاثۃ ایام

عشرۃ و الایام و الشہور عشرۃ و فی اولی عبد عشرۃ

حران شتری عبدا عتق وان اشتریتہ عبدین ثم

آخر و الا اصلا فان صح وجد عتق الثالث و فی آخر

عبدان اشتری عبدا ومات لم یعتق فان

اشتریتہ عبدا ثم اخر فمات عتق الا خر یوم شریتہ

من کل مالہ وعندھما یوم مات مزتلتہ ولا یصیر

الزوج فارا لو علق الثلاث بہ خلافا لھما ولکل عبد

فہرست

کتاب الطلاق ۱۱۹
فصل فی الطلاق قبل الدخول ۱۲۰
فصل فی الطلاق بالشرط ۱۲۱
فصل فی الطلاق بالکنایات ۱۲۲
فصل فی الطلاق بالالفاظ المختلفۃ ۱۲۳
فصل فی الطلاق بالرسالۃ ۱۲۴
فصل فی الطلاق بالتخییر ۱۲۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۲۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۲۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۲۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۲۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۳۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۴۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۵۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۶۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۷۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۸۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۱۹۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۰۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۱۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۲۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۳۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۴۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۵۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۶۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۷۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۸۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۰
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۱
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۲
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۳
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۴
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۵
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۶
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۷
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۸
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۲۹۹
فصل فی الطلاق بالامر بیدھا ۳۰۰

بشر بن بکذا وهو حر حقيق اول ثمرة بشروه

منفرقين والكلمات بشروه متعلقات بتستغفر لهما

ابيه للكفار به فهي لا بشراء عبد حلف بعتقه

ومستولدة بكاتبة عتق عتقها عن كفارته

بشرانها وبتشبان تستبشر امنة فهي حرة بمن

تسراها وهي في ملكه يوم حلف لا مشتراها فتبين

وكل مملوك لي حر لها بهات اولاده وملبروه وعبيد

لا مكاتبوه الا بنيه وبهذا حر وهذا او هذا لعبيد

طلقت هي وحرمت غيرها ثلاثة ثلاثة

طلاق شدن زن او کو بوده و صحیح ست بت و گردن او روی و بایات عرب شرح

خلاصه شود ما منضد ترجمه کرده و صحیح و بیه ثبت و بیان بحث در بایات مذکوره مندرج

فتمام الكتاب بتوفيق الملك الوهاب

في تاريخ ٢٥ شهر ذي الحجة سنة ١٣١٠

خاتمة الطبع

الحمد لله رب العالمين وصلى على نبي الكريم كه درين زمان ميمنت اقتران كه سنه مطابق هدايت الكتاب السمي به مختصر الوقاية معه ترجمه فارسي واقفايي وتحشي كه بوشش جديده به كمال جد وجهد وكوشش بليغ ومزيد اغلاط به تصحيح وتحشي عالم اجل وفاضل اكمل فضيلت پناه نجابت دستگاه مولانا ميان فخر الدين سلمه الله تعالى ساكن اچيني بفرابش برخورداران ارجمندان گل احمد جان وشير محمد جان اقال الله تعالى عثرهم به سعي وبه اهتمام عاجز حقير سيد احمد در مطبع فيض عام واقع شهر دهلي مطبوع گرديده مقبول ومرغوب خاص وعام گرديد

اشتهار ضروري

از جانب بابو جيكشن داس صاحب فاتون ايجنت صاحب بهادر

اطلاع ميدهد كه بعد اين كتاب هدايت الكتاب السمي به مختصر الوقاية معه ترجمه فارسي واقفايي وتحشي كه بوشش جديده به كمال جد وجهد وكوشش بليغ ومزيد اغلاط به تصحيح وتحشي عالم اجل وفاضل اكمل فضيلت پناه نجابت دستگاه مولانا ميان فخر الدين سلمه الله تعالى ساكن اچيني بفرابش برخورداران ارجمندان گل احمد جان وشير محمد جان اقال الله تعالى عثرهم به سعي وبه اهتمام عاجز حقير سيد احمد در مطبع فيض عام واقع شهر دهلي مطبوع گرديده مقبول ومرغوب خاص وعام گرديد

هذا الكتاب